

RESAN TILL KÄPPKINA
Sigurd Sternvall

*Denna bok är byggd på minnen från segelfartygens
Sista dagar och tillägnas min mångåriga skeppskamrat:*

*Commander C. S. TOLL,
Kinesiska Revenuekryssaren »Hai' Hsing».*

Författaren.

Skriven 1928 av Sigurd Sternvall
Digitaliserad 2022 av Magnus Sterky

Förord

Min första kontakt med böcker av sjökapten Sigurd Sternvall var via en bok som min far fick i premium år 1929. Jag fascinerades av det friska språket och författarens fördomsfria syn på andra människor och kulturer, vilket är lärorikt för våra egna föreställningar om hur världen såg ut runt förra sekelskiftet. Egentligen var livet inte så annorlunda då som vi gärna tror.

Sjökaptens Oskar Sigurd Sternvall var född i Stockholm 1886 och avlade sjökaptensexamen 1909. Fyra år senare reste han till Kina, och en seglade som styrman och befälhavare under engelsk och amerikansk flagg. Han fick 1916 anställning i kinesiska tullverkets marinstab, befordrades 1923 till flodinspektör och lotskapten vid övre Yangtsekiang (den del som numera är dränkt av kraftverksdamm), och kvarstod i kinesiska regeringens tjänst tills 1928, då han tog avsked. Efter hemkomsten till Sverige gjorde han sig känd som Kinaföreläsare och författare och har bl. a. givit ut en rad marina skildringar (varav denna är en) samt en antologi över gamla sjömansballader, visor och arbetssånger med musik. Han avled 1951.

Sonen till Sam Svensson, Sternvalls bästa vän (som verkade i Kina samtidigt med honom) skriver så här rörande honom:

”Jag har länge tvekat om jag skulle skriva ned det nu som följer eftersom jag saknar belägg. Enligt min mor Elsa var Sigge Sternvall son till Oscar II. Kungen fyllde 57 år 1886-01-21. Min far Sam sade aldrig något om detta till mig, endast min mor. Och hon sade dessutom att hans hustru skulle vara dotter till samma kung, kanske med en annan mor. Namnet Oskar, liksom det faktum att han inte avände detta sitt första namn, kommer mu i en annan dager.”

Furusund den 10 februari 2022 Magnus Sterky

*Jag har lagt ner åtskillig möda för att digitalisera flera av Sternvalls böcker för att göra dem fritt tillgängliga. Skulle ni som läsare uppskatta detta så välkomnas ett litet **SWISH-bidrag till 0708974411***

FÖRSTA KAPITLET.

Resan till Käpp-Kina.

I stadsgården bodde Moster. Hon var skepparänka och hade en grön papegoja, som kunde tala. Det var inte någon riktig moster, men vi barn kallade henne så. Hon stod i stånd på Kornhamnstorg och sålde fågel och fisk. Vissa dagar i veckan kom hon upp på Östermalm med sin lilla kärra eller kälke fullastad med varor. Moster var för oss världens intressantaste människa. Tänk er fågel, fisk och renkött, bara det var tillräckligt att sätta barnfantasierna i gång. När vi fick höra om den gröna papegojan, blev hon oemotståndlig. Att få vara med i köket då hon kom var höjden av lycka. Då bjöd Sofi, vår jungfru, på kaffe med dopp och Moster blev snackesalig, ty oss barn hade hon ett gott öga till.

Så hade vi äntligen fått lov av mor att gå och hälsa på Moster, dagen för besöket blev bestämd. Vi gick och väntade som dan före dan före dopparedan.

Hon bodde i en vindsvåning, där man från de stora fönsterkuporna kunde se ut över Strömmen, Fiskarhamnen och Stadsgårdskajen, som var kantad med stora segelfartyg och små ångbåtar. Här fanns både utsikt och insikt, för så många märkvärdiga saker hade vi barn aldrig sett; det var ännu roligare än att gå på museet. Här fanns etnografiska från många exotiska hamnar. På kakelugnsfrisen ett skepp i en flaska, som gungade på sitt lilla hav. Man såg även ett fyrorn, och lotsbåten som drejade bi. Det var ett under hur allt detta kommit in genom den smala flaskhalsen. Det kunde inte ens Moster ge besked om. Så fanns det album med bilder från amerikanska flottan, där Herman, så hette hennes salig man, i sin ungdom varit anställd. Det var ångkorvetter, fina vita kryssare med långa kanoner, och sjömän som saluterade amerikanska flaggan.

Men papegojan tog priset på allt. Den kunde säga »Malin vill ha mat» samt »schas» åt katten. ibland rabblade den upp långa tirader, som vi inte förstod. Då sa Moster att hon var stygg på engelska. Gojan var gammal och hennes gröna rock åtskilligt trådsliten. För det mesta satt hon på stolskarmen bakom gummans rygg och avbröt samtalet med ett högljudd: »You bet your boots», vilket hade varit ett av salig kaptens kraftuttryck.

På en av väggarna hängde ett målning av ett barkskepp, som för fulla segel styrde mot ett okänt mål. Under gaffeln vajade den svenska flaggan och från en av masttopparna en stor vimpel med fartygets namn »Maria Augusta».

Under fartyget hängde en annan tavla, föreställande kapten Herman själv. Med korslagda armar och det ena benet slängt över det andra, satt han bekvämt tillbakalutad i en stol, i typisk sjömanspose. Kläderna intresserade mig mest. Vita byxor, kort blå jacka med blanka knappar och på huvudet en låg blankklädershatt, på svaj. Ja, så såg en riktig sjöman ut, och till yttermera visso stod det i vänstra hörnet på tavlan: Sydney 1859.

I en av fönsteralkoverna stod en kista av vackert ljust ådrigt trä. Den hade en egendomlig form, sidorna lutade inåt, locket var täckt med svartmålad segelduk, kantad av vita, fransar. I vardera kortändan sutto handtagen, konstigt flätade och knopade stroppar, fastsatta med var sin vackert snidad kloss av mahogny.

Den kistan var Mosters ögonsten.. Den hade skickats hem från London, sedan »Maria Augusta» förlist utanför Deal i Engelska kanalen. På baksidan av kistan sutto ännu fastsmetade stämplor från konsulat och tullmyndigheter.

Moster ville inte gärna tala om att »Maria Augustas» »förlis», ty det var Hermans sista resa. En gång visade hon mig ett utdrag av sjöförklaringen i London, som blivit henne tillsänt av konsulatet. Inte för att jag förstod mycket av det digra dokumentet. Där stod bland annat, att en del av besättningen räddats med raketapparat och att de lyckats få kapten i land; men då de lyfte honom ur räddningskorgen, var han redan död.

Ibland då gumman var på gott humör, eller då jag, för att göra henne riktigt glad, givit henne någon liten blomma, kunde jag som bevis på särskild ynnest få låna nyckeln till kistan.

Försiktigt vred jag om det knarriga låset tre gånger, för varje tag 'klingade en liten klocka i mekanismen. För mig var detta höjden av mystik. Sedan jag lyft på locket satt jag där på huk och bara såg och såg.

På insidan var målat en fullriggare, som hade amerikansk flagg. Skeppet förde bara små segel, havet var upprört, och det var tydligt att det blåste en storm. För övrigt var den tom; i en liten sidlåda, inbyggd i kistan, låg en lång slidkniv med konstrikt arbetat handtag. För pojkfantasien var detta nog. Med slidkniven i hand satt jag och tittade på den amerikanska fullriggaren och upplevde många märkvärdiga äventyr.

Vi hade varit borta på den vanliga sommarsemestern, och då jag en dag gick för att hälsa på Moster, så fanns hon inte mer. Det var ett främmande ansikte, som mötte i dörren. Hur jag kom nerför trapporna vet jag knappast,

jag minns bara att jag sprang genom hela staden, satte mig i Humlegården och grät, och kom för sent hem till middagen.

Det var vår¹, islossningen har börjat. På varven och uppläggnings-platserna har vinterliggarna börjat att rusta ut för det nya seglationsåret Vid Beckholmen, ligger en stor fullriggare, »Susanna» från Bremen, och tar ombord en ny stormast. Det halas i taljor och riggarna ropa och hojta. Södra varvet har ett stort skonertskepp på slipen, och en bark är under kalfatring. .

Här kokas beck och spinnes drev, musiken från de många drevhamrarna stiger och sjunker alltefter arbetsintensiteten. Kopparsmederna sätta ny förhydningsplåt på fartygssidorna, solen skiner och blänker i kapp med de granna plåten.

Ett halvt dussin sjömanshungriga pojkar ha nästlat sig in på varvet, gå i vägen, bli bortkörda eller agera hantlangare, allt i hopp. om att få anställning på någon av seglarna. En av »gänget» fick i går plats på skeppet »Susanna» vid Beckholmen. Han är väldigt kavat och har redan börjat se oss andra över axeln. En del av oss pojkar har gått ombord i en ångare för att knacka rost á tre kronor per dag, och då vi ansågo att det ändå smakade sjömansliv läto vi oss nöja.

Jag hade på så sätt lyckats knacka mig till tolv blanka riksdaler, och nu började jakten efter en sjömans kista. Det var ingen lätt sak; marginalen var ju tolv kronor, och något som såg ut som en riktig sjömanskista kostade minst tjugu. I ett klädstånd på Glasbruksgatan lyckades jag till slut pruta ner priset på en sliten grönmålad kista av gran. Madammen ordade vitt och framför allt brett om kistans förtjänster. Medan hon demonstrerade denna »schene tingest», vred hon om nyckeln i låset, ping, ping, klingade en liten klocka. Nu var jag övertygad och stolt som en kung stegade jag i väg med kistan på ryggen.

När jag kom hem blev mor förtvivlad. Hon hade i det längsta hoppats, att det inte var så allvarligt med sjömansgrillerna. Kistan stod i tamburen och spred en mindre skön doft genom hela våningen. Felet var egentligen, att den, ny som den var, luktade precis som en annan kista., som varit längre och smalare. - Så blev den förvisad till vinden.

Vid Värtan låg ett litet engelskt skonertskepp, »Mary Milton» från Foy, och

¹ År 1901

lossade porslinslera. Vi pojkar hade varit nere och tiggat skeppsskorpor. Med mitt lilla engelska ordförråd lyckades jag göra bekanskap med en sjöman, som endast var ett par år äldre än jag själv. Tim var hans namn, skotte till börd, och vi blevo goda vänner med detsamma.

»Mary Milton» skulle till Härnösandsdistriktet för att lasta och låg nu och väntade, då isförhållandena ej var gynnsamma. En söndag presenterade jag Tim för »gänget» i Tyskbagarebergen, där jag varit en av ledarna i en spirande idrottsförening. Tim gav en uppvisning i boxning som nog inte medlemmarna glömde i första taget. »Gänget» förvandlades till boxningsklubb, men hur länge den höll i sig vet jag inte. Av Tim fick jag reda på, att skepparn på »Mary Milton» skulle förhyra ännu en man, och bums passade jag på tillfället.

Skepparen hette Jones och var en gammal knarrig gubbe, men i grund och botten en hygglig själ. Tim introducerade mig, och då Jonas frågade om jag kunde tala engelska, slapp det ur mig ett kraftigt och bestämt: »You bet your boots.» Gubben grinade gott och fick svårt att hålla sig allvarlig. Tim slank ut genom kajutdörren, och det hördes ljudeliga skrattsalvor från däck. Jag prisade mig lycklig som lärt mig kompassen på engelska, både fram och baklänges. Det var just Jones' käpphäst, och hur han än förhörde mig, både med- och motsols, fick han svar. Saken blev avgjord, jag skulle få följa med till Härnösand. Ifall han ej var nöjd med mig, fick jag betala min resa själv tillbaka till Stockholm.

Så lycklig hade jag aldrig varit i hela mitt liv. Hem och packa i flygande fläng! Nog var det synd om mor, men hon lugnade sig till slut inför det oundvikliga. På kvällen träffade jag min enda antagonist, »långa Moberg», och i glädjeruset lyckades jag efter ett långt envig, besegra honom på teknisk knockout, som det nu heter på boxningsspråket.

»Mary Milton» gjorde sjöklart, och vi höll på att ta in det sista av barlasten. Mor ville gärna se fartyget. Jag var lite generad, och därför hade vi kommit överens om, att ifall hon kom ner på kajen, skulle vi inte låtsas att vi kände varandra. Jag kom just ut ur kabyssen med en rykande potatiskittel och skulle hålla ut vattnet över fartygssidan. När jag tittade upp stod mor på kajen klädd i en grön kappa. Närsynt som hon var, ögnade hon både mig och fartyget genom lornjetten. Det var på ett hår när, att jag förrätt mig, då ert av hamnarbetarna pekade på mor. »Sirru den där, fett fläsk och gröna ärter.» Den gången gol ingen hane, men nog önskade jag, att jag varit stor nog att smälla till den där sjåaren.

Vid Arholma började vi att sätta segel; så släppte oss bogserbåten. Då vi hissade märseglet fick jag för första gången höra en riktig »sailor shanty» (sjömansvisa). Refrängen ljud:

»At Cape de Gat,
I lost my hat
and where do you think
I found it?
At Cape Mahon
under a stone
with all the lasses round it.»

Jag skickades ut på klyvarbommen för att kasta loss jagaren; här blev jag sittandes en god stund beundrande den resliga riggen och seglen som vackert buktade sig. Solen sken och vattnet glittrade, fartyget krängde för vinden, vi började att göra god fart. Mina händer värkte efter det myckna halandet, men det kände jag knappast. I bogen lyste gallionsbilden vit mot det svarta skrovet. Det var »Mary Milton» själv, med böljande blått hår; i sina upplyftade händer höll hon en korg med mönjeröda blommor.

Med kocken var vi fem man i skansen. Jag och Tim var på styrmans vakt. Hannigan hette styrman, glad och livad var han, men hetlevrad som alla irländare. Tim anförtrodde mig att Hannigan varit polis en gång i Kapstaden, men måst rymma då han slagit en neger väl hårt i skallen. Honom var jag väldigt rädd för i början, han var en riktig jätte, men jag fick snart tumme med honom. Han tyckte om att sjunga och berätta befängda historier. Ibland brukade vi stå och gala tillsammans uppe på fördäcket. Bäst tyckte han om »Näckens polska» och då brukade han säga: »Inte för att jag förstår ditt barbariska språk, men bra låter det. Ta en till.»

En dag kom han ut på däck med en säckpipa. »Nu skall du få höra Neptunes Dance.» Han satte sig på storluckan, blundade och vaggade med kroppen, och så kom det i rasande fart. Det pep, gnisslade och gnällde. När det var slut ville han ha beröm. Inte vågade jag säga något, men jag tyckte i alla fall, att det gått väl fort för att vara Näckens polska. Då skrattade Hannigan så, att tårarna började trilla. »Din dumsnut, det var ju en 'Irish Reel'.»

Dagen efter vi lämnat Arholma fick vi motvind, och det började att blåsa.

Jag hade svårt att »sätta sjöben» och blev innerligt och grundligt sjösjuk. Hannigan grinade åt mig: »You big Swede det skall vi nog bota.» Han kom tillbaka med en försvarlig sillstjärt, som han hängde i ett snöre om min hals. »Upp till väders med dig, känner du dig dålig så sug på sillen, det brukar hjälpa.» Där satt jag i förriggen och vågade knappast röra mig, då jag trodde den stora irländaren tänkte göra kål på mig. Om det var medicinen jag fått eller förskräckelsen som gjorde det, vet jag inte, men jag började känna mig bättre.. Äntligen fick jag gå ned, och så förunderligt det än låter, jag var botad för alltid.

På Ålands hav fick vi vindstilla, skutan låg och rullade i den starka dyningen, seglen slog och smällde mot master och stänger. Humöret började att sjunka, men en blick till väders och tanken på sillbiten som styrman lagt på skanstaket för framtida behov verkade som en sporre.

Det var så fullt av seglare, och vi låg så tätt, att riggarna höll på att slingra in sig i varandra. Jag kunde räkna till nära nittio olika fartyg; Närmast oss låg briggen »Carolina» från Vätö. Vi hade så när rullat ihop. Tim och jag måste oupphörligt gå i lillbåten för att bogsera och på så sätt hålla fartygen isär. Armarna värkte och blåsorna steg i handen. Det var inte utan att jag höll på att längta hem.

Utanför Härnön fick vi lots och bogsering till sågverket. Vi skulle lasta plankstumpar och stavvirke till Hull i England. Kapten Jones hade aldrig varit med sitt fartyg i östersjön, allt var nytt för oss alla. Lasten kom långsides i pråmar, och dagen därpå skulle vi börja.

Tidigt på morgonen var hela däckets fullt av flickor, anförda av stuvarbasen, ett väldigt fruntimmer med uppkavlad kjol och röd schalet. Det blev ett fasligt hallå. Kabyssen stormades, ut med kocken och på med en jättstor kaffepanna! Nu kom skepparen ut på däck, ilsken och morgonsur. Madammen i röda schaletten försökte förklara, och jag fick vara tolk. Jones var envis som en kväkare, han ville inte veta av några fruntimmer ombord i sitt fartyg. Styrman fick order om, att alla kvinnfolk skulle i land med detsamma. Madammen satte sig helt lugnt på kajuttaket, tog fram en liten järnsnugga och började att med en stor slidkniv karva en fläta tobak. Det blev för mycket för Jones, och till slut bar han i väg till sågverkskontoret för att få en förklaring. Det blev ingen lång överläggning. Nog fanns det manliga stuvare, men då skulle det bli minst dubbelt så dyrt. Då gav sig skepparen för den snöda mammons skull. Så började lastningen, det gick med rasande fart. Vi stod i pråmarna och langade plankknubb, från sex på

morgonen till sex på kvällen. Nog gjorde vi lite försök till raljeri med flickorna, men bums var madammen i röda schaletten där och körde oss ut på pråmarna. Hannigan gick ikring och tuppade sig, iklädd det bästa han hade, blå sticktröja och rutig silkeshalsduk. Kocken överraskade med att vara nytvättad varje morgon, men skepparn var arg, han låste in sig och kom inte på däck förrän dagens arbete var slut.

Äntligen var skutan lastad och däckslasten surrad. Tidigt följande morgon väntade vi båten, som skulle bogsera oss till sjöss. Sista kvällen blev det ordnat till dans. Styrman skulle spela säckpipa, en sjöman från en norsk bark hade lovat att spela dragspel. Vi blev ett försvarligt danslag, det var minst ett halvt dussin besättningar från olika fartyg, som strömmat till. Det skramlades till kaffe med dopp, sockerdricka och hallonbrus. Långt uppe i skogen låg dansbanan och här trädde dansen hela den ljusa vårnattert. Vi kommo ej ombord förrän det skulle kastas loss., Då kom tanken på mor. Jag hade ju så bestämt lovat att skriva flitigt, och visste hur innerligt hon väntade på brev, Bogserbåten kom, i sakta mak bar det i väg mot okända öden. Då vi satt segel och lotsen skulle gå i båten, stack jag till honom ett vykort. Där stod: »Kära mor! Har hälsan, mår bra, skriver då vi kommer till Hull, England.»

ANDRA KAPITLET.

Första strandhugget.

För fin och förlig bris länsade vi ned genom Östersjön. Tim och jag dinglade till väders och tjärade riggen, 'lappsalva' som sjöfolk kallar det, Så skulle jag lära mig att styra, vartill åtgick flera timmar av min väl förtjänta vakt till kojs. Chus hette äldste matrosen ombord, en liten knarrig och skrumpen figur, av obestämbär ålder, som skröt med att han haft all världens sjukdomar. Han excellerade i att berätta dumma historier då vi skulle äta. När han blev arg växlade han färg som en kameleont.

Chus skulle inviga mig i den ädla konsten att hantera ratten och styra bidevind. Det tillgick på så sätt, att Chus stod bakom mig och höll mig i bägge öronen, alltunder det han pladdrade någon sorts sydengelsk rotväliska, som jag inte förstod ett ord av. Då han drog i högra örat skulle ratten vridas till höger och vice versa. Nypningar betydde lika många spakar på hjulet. Det var den mest intensiva lektion jag varit med om, det gick fort att lära, men öronen var svullna flera dagar efteråt. I skymningen blinkade »Smyge Huks» röda öga, dagen därpå låg vi och kryssade i Öresund. Sundet var fullt av seglare på kryss, andra länsade i väg på sydgående. Tornspiorna i Kongens By som glänste i solen, bokskogarnas ljusa grönska, vita hus med röda tegeltak, så såg jag nu för första gången H. C. Andersens land.

En liten vitmålad segelbåt lade behändigt till långsides med »Mary Milton». Den var lastad med smör, ost, ägg, bröd och brännvin, tillika med annat smått och gott att egga en sjömans köplusta. Brännvinet satte skepparn stopp för, men det kom ombord i alla fall, det drog »Katrejaren» försorg om. Hannigan bytte till sig en korg ägg för några säckar gammalt tågvirke. I botten på den korgen låg minst två flaskor av Aalborgs bästa. Det var mitt första möte med Christian Katreger, det namn som sjöfolk satt på detta lands maritima grosshandlare.

Vi ankrade för natten på Helsingörs redd. Solen stod rund som en ost över tornen på Slottet »Tre Kronor» och fönstren i Hälsingborg brann i solljuset. I skansen satt Chus, lallade och grät över en flaska brännvin. Vi hade bommat igen dörrarna om honom. Det var rätt åt'en för resten, att han inte hade mera nöje av sitt dryckjom.

»Håll i ratten pojke, och låt henne inte komma upp i vinden! » Ordern skreks i öronen på mig, och jag kände för ett ögonblick skepparns heta snugga mot min kind. »Mary Milton» hade just klarat Skagens fyrskipp.

Under frisk kuling stävade vi in i Nordsjön. Två man var till väders och skakade ut revet i förmärsseglet: Hej vad det gick, det var en lustig dans. Skutan var hård på rodret, och det tog mig all min kraft att hålla henne på kursen. »Bara vi fått förmärsseglet satt och ytter klyvaren på henne, får vi lättare gång», kom det i uppmuntrande ton från skepparen.

Fartyget gjorde en överhalning, en av styrhjulets spakar fick tag under armen, och vips, slängdes jag över ratten och rorkistan ner i lä. Här låg jag en stund och visste inte vad som hänt mig. När jag tittade upp stod »gubben» själv till rors. Så kravlade jag mig helt skamsen upp till lovart igen, och skepparn lät mig åter ta rodret. Med en tåg- stump surrade han fast mig och gick sedan upp på kajuttaket för att övervaka hissandet av märsseglet.

Här stod jag nu, en pojkbysing på femton år, och höll ett helt fartyg i mina händer. Må tro, det kändes att ha hoppat ur barnskorna och bli man med en gående gång. Nu skulle grabbarna därhemma se mig; längre hann jag inte i mina funderingar förrän »gubben» var över mig. »Ser du inte att du är minst ett helt streck i lovart om kursen?» Svetteig, varm och trött av spänningen var jag när min rortörn tog slut och Tim avlöste mig vid ratten. Hannigan kom med loggrullen och sandglaset.

Nu skulle vi se vad skutan gjorde för fart. Själv fick jag hålla i rullen, styrman i glaset. Skepparn tog och hyvade ut linan, i vars ände en liten segeldukspåse var fästad. Linan löpte ut med fart, skepparn ropade »törn», och styrman vände på sandglaset. Så skrek styrman stopp, just som sanden runnit ut, och med förnöjd min höll skepparn in linan. »Nio och en halv knop, inte så illa.» Det tog alla mina krafter att hala in logglinan som fräste i virvlarna från kölvattnet.

Vi hade en kvick överresa. Redan på tolfte dagen efter det vi lämnat Härnösand låg vi tidigt i daggryningen utanför Humberfloden med lotsflaggan i topp. En. liten grönmålad paddelångare med röd skorsten vinglade sig fram i den höga sjön. Från bryggan skrek »tågbåts skepparen» att vår destination blivit ändrad till Grimsby i stället för Hull. Nu fick vi brått att ta in och göra fast seglen. Tågbåten manövrerade skickligt, en kastlina susade genom luften, vi gjorde fast bogserkabeln och så släpades vi i väg uppför Humberfloden.

Var låg nu detta Grimsby? Hur skulle jag få mina brev, som jag adresserat till Hull? För mig var det ju en hel evighet sedan jag lämnat Stockholm, det var så många nya intryck, så mycket som hade hänt. Jag förbannade

Grimsby och alltihop. Nu kunde jag inte hålla mig längre, jag måste tala med skepparen för att få besked. »Vad går åt the big Swede ?» Jag var så ivrig att jag bara kunde tala svenska. Den gamle hederlige Jones förstod mig i alla fall och lugnade mig med att han själv skulle styra om att jag fick min post.

Vi låg i själva fiskardockan inklämda mellan en massa »trawlare» och lossade vår last direkt till fiskerierna. Framför oss låg norska barkskeppet »Festina Lente»¹ från Kragerö och lossade is.

En sjöman känns igen på snittet av sin klyvare, och jag ville inte vara sämre än de andra. När halva lasten var lossad, fick jag tjugu shillings av skepparn, femton kronor hade jag själv. Vegamössan från Stockholm dög inte längre, löskragar och »söndagsblad» var för länge sedan förvisade till botten av sjömanskistan. Mjuk blå skärmmössa med blank rem stagad över kullen, undersidan av skärmen måste vara grön, och där skulle stå »Real English leather» i guldtryck, blå gensare (sticktröja), rutig silkeshalsduk, så lång, att snibben kunde kastas över ena axeln, snörskor med breda tår, utan hättor. Men jag var inte riktigt färdig, förrän jag skaffat mig klockkedja av mässing, med infattat grönt glas och vidfästad miniatyrkompass.

Nu var jag klar att gå och bekanta mig med mina norska bröder på barken »Festina Lente» eller Stina som hon kallades för kort. Jag blev djupt besviken, för det var ingen fart i grabbarna. Det var bara äldre folk, »hemmaguttar» med del i fartyget, som hela söndagen låg och tänkte på, att hyran drejar och kocken backar upp. För resten var jag för dem bara en grönskålling. Yngste man ombord var i alla fall av min kaliber och på sin första resa som jag själv. Han hette Svein och var en hyvens grabb. Svein fick först gå till äldste matrosen och be om lov att gå i land, och sedan till styrman med samma begäran, för så var seden på den tiden.

Tim gick på kajen och väntade. Arm i arm stegade vi i väg förbi dockorna till High street i stadens centrum.

På Queens Theater gavs en pjäs som hette »Bysmedem», som nog var väldigt rafflande. Stora granna affischer med ett jättestort flickhuvud. Under bilden stod: »She is as fair as a mayday morn, but her soul is black

¹ Känd på sin tid som en av Nordsjöns snabbaste seglare, gick i många år i isträden mellan Kragerö och Grimsby.

as Hell.» (Hon är ljus som en vårmorgon men hennes själ svart som helvetet.) Den skulle vi se, biljetterna till galleriet kostade bara sex pence.

Det var inte Tim med på, han tyckte att »sånt där är bara för fruntimmer att lipa över, och så slutar den inte förrän strax innan barerna stängs. Nej, då skall ni få se på annat.» Längre upp på gatan låg en Music Hall, där uppträdde någon som hette Harry Lauder.¹ På affischen var han utmålad som ett mellanting av karl och fruntimmer. En annan dragnagel var en som kallade sig för »The Cockney Nigger». Tim blev eld och lågor. Harry Lauder känner jag, det är min »kit and kin», som han uttryckte sig. första föreställningen skulle snart börja, och priset på galleriet var nio pence. Kön till biljettluckan var lång, men äntligen kom vi in. Det var ungefär som på Sveasalen därhemma fastän mycket skojigare. Det ena numret avlöste det andra i raskt tempo. Det var lindansare, trollkarlar, sköna kvinnor som dansade och visade både det ena och det andra. Cockney-Niggern var bra, klädd i svart trikå med kulmage, som rörde sig i takt med musiken. Ena ögat var vitmålat, och det såg komiskt ut med pricken som kom och gick, allteftersom han blinkade med ögonen Han kunde spela lika smäktande på ett tvättbräde som på sin ensträngade violoncell, förfärdigad av en kvastkäpp, en oxblåsa och ett vanligt paketsnöre, ihopfogade på några sekunder till publikens förnöjelse. Slutklämmen på hans program kom, då han med en taktpinne slog sig på det skalliga huvudet och fick fram toner, om än svaga, av »God save the Queen». Så kom Harry Lauder. Han pratade en massa smörja, som jag inte förstod, men det var roligt att se på Tim, han liksom slukade varje ord, skrattade och vred sig. Det gjorde för resten hela publiken. Som sista nummer sjöng Lauder »She is the lass for me» (Hon är flickan för mej). När den var slut, blev åhörarna som tokiga vildar. Som på ett givet tecken reste sig hela publiken, stolsitsarna slog igen så det lät som ett kanonskott i den stora salongen. Man tjöt och applåderade. Så kom Lauder in och skulle tala förstånd, men det var lika befängt. Till slut kom en herre in och bad för död och pina att folket skulle lugna sig och gå, då nästa föreställning skulle börja, och till sist troppade vi av. Det var annat det än därhemma, där man är van vid »tyst! » och »sitt still!»

Det blev mycket för Tim att förklara, och vi gick in på värdshuset »Kronan och Ankare», för att få den där efterlängtade drinken. Tim beställde in

¹ Numera Sir Harry Lauder Skottlands förnämsta vissångare sedan Robert Burns tid.

whisky och varmt vatten med socker och citron för sig själv. Svein föreslog att vi båda skulle dela på en sodavatten och whisky för det blev pjolter, menade han på. Vi fick våra drinkar, och Tim fick förklara en hel del av vad vi sett under kvällen. Harry Lauder höll han styvt på, för han var skotte. Då jag uttryckte min undran över den korta kjolen, som han var klädd i, blev Tim arg, men lugnade sig, då han förstod att vi ej drev med honom. Nu skulle pjoltern smakas av, och jag tog mig en duktig klunk, men fick allt i galen strupe då den starka kolsyran flög i näsan. Det gick inte att spela överlägsen, jag tyckte att det smakade fy tusan, ungefär som om man droppat tobaksolja i vattnet, och så hällde jag ut det i spottlådan. Tim blev helt förskräckt, och lyckades i sista stund att hejda Svein att göra likadant. »Den goda whiskyn», sa Tim. »Ni skulle ha en napp att suga på. Det är skotsk whisky för resten.» Tim hade inte riktigt glömt bort Harry Lauders kjol. På en skylt vid baren stod något om »Hot beef tea» och när vi upptäckt att den varma drycken var buljong, tittade Svein och jag belåtna på varandra, för vi hade börjat att bli hungriga.

Tim mente på, att nu skulle vi gå och titta på stan. »Det är många flickor från min hembygd som är nere i Grimsby och packar fisk.» Då vi kom ut från »Kronan och Ankaret» började Tim att steppa och stämde i med en sång i skrikig ton, men tystnade ögonblickligen, då han fick se en polislykta blänka till i en portgång. Så tog vi varann i hand och drog notvarp efter alla flickor som inte hade »släng»¹. Tim pladdrade på med sin breda skotska. Han var mig en väldig en att kunna prata med flickor. En tog han i famn och gav en kyss så det smällde högt. »Den förstår du var från Greenock och dom kan kyssas dom.»

Det luktade stekt fisk lång väg, och vi satte kurs på en öppen dörr, ur vilken en för oss högst ljuvlig ångande värme strömmade ut på gatan. För femton pence fick vi var sin portion stekt vitling och potatis, inlindat i tidningspapper. Vi hade knappast kommit ut genom dörren förrän vi blev omringade av ett halvt dussin rännstensungar, som begärligt sträckte sina små händer efter ett par potatisbitar. Tim gick in och köpte en extra laddning. Vi hade roligt en lång stund av att se på ungarna, hur de bollade med den heta potatisen, innan den efter mycket flåsande försvann i deras hungriga gap.

¹ Följe av motsatta könet, nytgivarens anm.

Nu fick vi brått att ge oss ombord, för dockporten stängdes klockan elva efter vilken tid det kostade tre pence per person att slippa in. Svein började att bli orolig, han kom plötsligt i håg att han skulle vara ombord till nattvakt mellan tio och elva. Vi satte av i språngmarsch mot dockorna. Klockan var nära elva, då Svein äntrade över fartygssidan på »Festina Lente». En vredgad stämman tog emot honom. Klask! Klask! där fick Svein för att han inte passade på sin vakt.

På »Mary Milton» kunde vi tydligt se glöden från skepparns pipa, där han vankade av och an på halvdaeket. Tim föreslog att vänta ut »gubben». Vi satte oss på en brädstapel och höll utkik. Tim frågade ängsligt, om han luktade sprit. Så bröt han itu en cigarrett, och vi satt en stund och tuggade tobak för att vara riktigt säkra. Till slut tog vi mod till oss, men vi hade knappast satt foten på däck förrän skepparn ropade oss till sig. Tim måste redogöra för vad vi haft för oss, men undvek sorgfälligt vissa detaljer. »Gubben vädrade ett tag på oss. »Gå nu och lägg er med detsamma, klockan sex skall ni vara i jobbet.»

Då vi sträckte våra hängkojer, viskade Tim: »Jädrans gubbe, sista resan fick jag smörj av'en, fastän jag bara druckit ett glas portvin. Jones är kväkare, hade du kommit ombord på snuren, så hade du fått dig en skopa juling, du med.» Vi låg en stund i våra kojer, tisslade och tasslade. Tim hade mycket att berätta om Jonesarna, en gammal skepparsläkt. De var tre bröder, som alla förde fartyg från Foy. För att skilja dem åt kallades den ene »Holy Jones»¹, det var vår skeppare, den andre för »Whiskey Jones» och den tredje, som var yngst, för »Only Jones».

Jag drömde och vaknade vid att jag tyckte att Cockney-Niggern stod och nöp mig i tårna. Det var kocken som kom och purrade till en ny dag och arbetet.

¹ Holy Jones = Heliga Jones

TREDJE KAPITLET.

Sjömanshemmet.

Med »Mary Milton» gjorde vi under sommaren flera resor mellan Foy, Par och Charleston på Cornwall kusten till Skottland och norra England med porslinslera, kaolin som det kallades. Returlasten var alltid kol och briketter. Det var ett sabla jobb, ungefär som att hoppa ur mjölbingen i kolboxen. Att ligga och kryssa i Engelska kanalen var många gånger ett hårt arbete. Vanligtvis blev man purrad minst en gång varje frivakt för att ta in segel eller vända. Vi gladdes åt att snart få komma ner i Medelhavet, ty så hette det alltid: nästa resa skall vi sydöver.

I slutet av oktober låg vi i Leith, som är hamnstad till Edinburgh, och tog in en kollast. Vi gick alla i spänd förväntan, för det hade glunkats om, att denna gång skulle det bli Cadiz i Spanien. Nu kom skepparn ombord från mäklaren; han pratade några ord med styrman, och gick så ner i kajutan. Hannigan ropade ner genom storluckan: »Nu gubbar blir det Cadiz i alla fall. 'Big Swede', kom upp, skepparn vill tala med dig!» Jag undrade just vad han kunde vilja mig, så här mitt under arbetet.

I kajutan satt skepparn och skrev i loggboken. »Jag är, ledsen, men du måste mönstra av i morgon. Ja, jag har allaredan ordnat för dig, jag har talat vid 'hyrbasen' som har Skandinaviska sjömanshemmet. Där kan du stanna tills du får en annan hyra.» Jag trodde inte jag hört rätt. Gubben ordade om att han fått telegram att hans son skulle komma om ett par dagar. Det var alltså han, som skulle ha mitt jobb. För mig kändes det hårt. Jag fick nu lära mig vad det vill säga att ta farväl av goda kamrater, som man fäst sig vid och lärt känna intimt, så som det endast är möjligt ombord på ett segelfartyg. Tim var lika ledsen som jag själv, han hjälpte mig med att packa, och till minne gav han mig sin bästa märbspik, en fin hornpryl, sådan som segelmakare använda.

Dagen därpå blev det som sagt avmönstring. Jag fick min lilla blå engelska sjöfartsbok och ungefär fem pund som var min innestående lön. Hyrbasen var där. Han skulle ha två veckors förskott på logiet, som var fjorton shillings i veckan. Han var van vid sjöfolk så det var ju inte att undra på att han passade på tillfället.

»Scandinavian Sailors Home» stod det i stora bokstäver på ett litet ruffigt hus i Mc Farlan street, ej långt från dockorna. Det hölls av en skåning som hette Mårtenson, gemenligen kallad »Kullaboyanken», eftersom han hörde hemma i Viken. Han var långt ifrån någon »hard case boardinghouse

master», utan en helt beskedlig liten man som styrdes med järnhand av sin engelska fru. Sjömanshemmet var inte någon sån där institution, med stadsanslag och kyrkokollekt en gång om året, utan ett vanligt »Sailors boarding house», praktiskt och bra. Man fick komma in antingen man hade pengar eller inte bara man såg frisk och stark ut samt hade ordentliga papper. Sedan var det i hyrbasens intresse att skaffa en hyra så fort som möjligt, annars fick han ju inte betalt för logiet.

Hemmet var indelat i tre klasser. Första klassen låg i första våningen och bestod av möblerade rum, som hyrdes av en del äldre sjöfolk, vilka hade fast anställning på »trampångare» hemmahörande i Leith, en behaglig reträtt, då deras fartyg var i hamn. Här bodde Mårtenson med familj. Här var även kök och matsal, som på samma gång var samlingsrum. I andra våningen bodde de som betalat i förskott och ännu hade pengar på fickan. I tredje klassen och våningen huserade det »glada gänget», av vilka de flesta var »hard upp», det vill säga, deras pengar hade tagit slut på ett eller annat sätt. Rummen var omöblerade, men utefter väggarna stod dubbeljärnsängar, den ena kojen över den andra. Man sov på var sin halmmadrass (åsnefrukost), helst skraddare, det vill säga i adamsdräkt, för väggpankor och »gråmunkar» fanns det gott om, och dem ville man inte ha i kläderna. Det bestods ett grundligt mål med lagad mat, frukost och kväll var det te med bröd, margarin och sylt, på engelskt maner. Mårtenson, eller vi kanske skulle säga fru Mårtenson, var minst sagt förtjänt av Serafimerorden, ty de styrde autokratiskt över fyra nationer. Här fanns danskar, finnar, svenskar och norrmän. Allt var som sagt praktiskt och bra, och var man hade sin frihet. Vi brukade turas om att sköta porten, och man kom in nästan vilken tid på dygnet som helst. Sällan kom någon »sky pilot» (präst) och störde vår själsliga jämvikt, men var det någon som var religiöst inklinerad och gick i kyrkan på söndagarna, så var han lika god för det. Den tid jag var där, kan jag ej minnas att någon smet från betalning av logi och mat, ty alla respekterade fru Mårtensons gästfrihet.

»Nå gubbar, vad kostar kalaset?» »Bort med tassarna, Tim, här är det jag som betalar.» »Vad var det nu, en gallon 'Mild & Bitter' två shillings och sex pence.» »Vad är det som 'Gveven'. dricker? Absint en shilling och sex pence, alldeles för dyrt, du skulle dricka öl, som vi andra.» »Så va de fyra kritpipor á sex pence, två 'stulna kyssar', dito á sex pence. Summa summarum sex shillings.»

Här satt vi nu trevligt bänkade i det inre rummet på värdshuset »Mannen

vid ratten». Mittpå bordet immade det blanka kopparmåttet, fullt med skummande öl. I den stora öppna spisen flammade en duktig kol brasa, över vilken hängde en väldig svart tekittel med groggvatten. Allas vår Dolly kom intrippande då och då för att hämta groggvirke ut till baren, annars var vi så trevligt ensamma för oss själva. Det var min traditionella »inkamning» för rumskamraterna på hemmet och avskedsfest för Tim. För resten var det min nya födelsedag i dag. Hyrbasen hade vid granskningen av mina papper sett att jag var bara sexton år. Han hade mätt mig med ögonen, och tittat mig i händerna. »Du har fyllt tjugu, kom ihåg det. Tror du att jag håller barnpension? För resten har du lättare att få hyra igen, om du är litet äldre.»

Vi var sex man som satt och tuggade öl och berättade »skrönor» (historier). Emellanåt lät vi spelskåpet, som stod i en hörna, slamra på med den sista slagdängan. Favoriten var »Blue-Bell, my heart is breaking» (Blålocka, mitt hjärta är krossat), och till den sjöng vi alla i korus. »Gveven» var mera tystlåten av sig; han, satt i ett hörn och smuttade på sin absint, men till slut tinade han upp, och var liksom lite mera med på ruljansen. Han var riggad som vi andra jacksheitar, på vänstra lillfingret glimmade en liten röd klackring. Nu kände jag igen honom. Han hade gått i samma läroverk som jag själv, men några klasser högre. Så mindes jag, att jag sett honom som kadett på snobbrännan i Kungsträdgården. »Gvevern» var allas favorit, ty han hade delat med sig frikostigt så länge han hade några pengar, och var självskriven gäst på alla »inkamningsfester». Nu var han lite nedgången på hälarna och bodde i övre våningen på hemmet. Ett par välvilliga kamrater hade tyckt att det var på tiden att »Gvevern» gick till sjöss. De hade försökt att få honom full en kväll för att sedan bära honom ombord på en norsk båt, ett vanligt shanghajarknep, men det hade slagit illa ut, ty »Gvevern» stod rycken. I stället hade det renderat kamraterna huden full med stryk. Det var alldeles fasligt vad han satt sig i respekt.

Jag följde Tim till dockporten, sällan har jag känt det så svårt att säga farväl. Tim hade varit en god kamrat och en av mina första läromästare i sjömanskonsten. Vi stod en stund och skakade labb, grinade lite fånigt åt varann, för det var samma känslor som kom över oss båda. En helomvändning, sedan såg vi varann aldrig mer.

En dag blev det stor uppståndelse. »Gvevern» uppenbarade sig plötsligt, utstyrd i grann uniform, blanka knappar och märke i mössan. Vad hade hänt? Av hyrbasen fick vi reda på att »Gvevern» köpt sig in som apprentice

(lärling) på fyrmastade barken »Falls of Day» från Liverpool, som låg i en av dockorna och lastade på La Plata. »Gveven» höll stor avskedsfest på vårt stamlokal »Mannen vid ratten». Det blev ett hejdundrande kalas, som slutade med att »Gveven» kördes i skottkärra genom ha stan, eskorterad av nästan hela hemmet. Till sist stjälpes han över relingen på »Falls of Day», varvid vi fullständigt ignorerade möjligheten att han kunde bryta armar och ben av sig, ty fallet var ganska djupt. Den kvällen hamnade jag på en »She Bean» (hemligt spritställe). Det sista jag mindes var att vi dansade som vildar kring ett bord, medan whiskyn skvalade ned över bordet ur en kran, som varit dold i den stora hänglampan.

Det kom hårda tider för hemmet. Det blev ont om hyror, ty de flesta fartygen lade upp för vintern. Fru Mårtenson hade svårt att klara oss alla. Det bestods inte längre något margarin till måltiderna, utan vi fick nöja oss med en bitter smörja, som skulle föreställa marmelad. Stekt sill nästan varje dag, och om söndagarna lite talgigt fårkött. Värst var det med tobaken. För att vara riktigt sparsam, tuggade man den först, varefter den fick torka i en bleckburk över en gaslåga, innan den blev njutbar för rökning.

Ju värre det blev, desto roligare hade vi ungdomar, ty de flesta av oss var under tjugu år. Nästan alla norrmän som bodde här hade rymt från sina fartyg av pur äventyrslusta. Slet man inte ont, så var man ingen sjöman. Av alla galna upptåg, som hittades på, var man bara lika många erfarenheter rikare. Det var sjömanslivets bohème, men det uttrycket ingick inte i vårt esperanto. Alla var vi däckfolk på hemmet, där fanns inte en enda eldare eller smörjare, »sotänglar» och »talgkokare», som vi kallade dem. Hyrbasen hade ett fasligt sjå att få någon att gå ombord i en ångare, då tillfälle till dylik hyra yppade sig. Nej, segelfartyg skulle det vara och helst långträdare.

Äldst av alla på hemmet var skeppstimmerman Ola Hansen från Stavanger, »Huser», som han kallades, då han inte kunde höra det, annars sa vi alltid far till honom. Han kunde konsten att »slå skrönor» (berätta historier), vilka han alltid började med »jeg huser så gott», därav namnet. Till jul hade vi gjort festligt i matsalen, prytt med flaggor och pappersgirlander. En liten orgel hade flyttats ut från Mårtensons privata rum. Några hade slagit sig ihop och bildat »spiskroksorkester», jazz var inte uppfunnet än. Fru Mårtenson var arg, ty vi hade lagt beslag på flera, av hennes bästa grytlock. Julen såg ut att bli ovanligt tam, men så bryr sig ju inte skottarna om att fira den. Jag hade fått en slant tillskickad av mor, men hyrbasen kände till

konsten att censurera posten. Han låg efter mig som en hal ål och fick naturligtvis det mesta, men det räckte i alla fall till ett litet tobaksförråd, som jag gömde i huvudkudden.

Till julaftonsmiddag fick vi plumpudding, men som den var lika talgig som det sega fårköttet, blev det inte någon stämning. Bäst som vi höll på med vår spiskroksorkester, kom »Huser» in, full som ett ägg.

»Nu gutter, ska ni fandan gale mig få se på annat, hej! 'Big Swede' nu skall du laga glögg.» Därpå halade han fram ur innerfickorna på sin rock två flaskor rent svenskt, som han köpt av en steward på en Göteborgsbåt.

Det blev en märkvärdig glögg, ty alla skulle ha sitt förslag med i grytan. Jag fick uppjuda all min övertalningsförmåga för att förhindra en halv fläta tobak att komma med i brygden; det skulle sätta särskild fin spets på den, försäkrade någon. Inte blev det mycket per man, men lågorna som slog ur glöggrytan och stojet vid brygden hade satt fart i gubbarna.

Ingen hade lagt märke till att »Huser» satt och sov i en hörna, förrän de sista dropparna ur grytan skulle fördelas. Jag tog ett glas och fyllde i, gick fram till »Huser» och ruskade på honom, »Här far har du glögg.» - »Säger du glögg, gutten min?» - »Huser» tömde den varma drycken i ett enda tag, och somnade så in igen i sin hörna.

Vi sjöng och spiskroksorkestern hamrade på ända tills fru Mårtenson kom och sa till att nu fick det vara nog..

Nu skulle vi ha »Huser» att berätta en skröna,. I vanliga fall var det en lätt sak, det var bara som att dra upp ett urverk. Någon gick fram och skakade på gubben. »Är glöggen färdig än?» - »Ja, både färdig och utsupen. Far drack nyss ur ett helt glas.» »Huser» slickade sig om mun, men tycktes inte vara riktigt på det klara med hur allt gått till. »Ni kunde åtminstone ha purrat mig ordentligt.» - »Nå Far, får vi en skröna nu?» Men »Huser» var ur humör. »Ni är ena riktiga tyveknektar allihop. Druckit glögg julafton?» Gubben var vresig ända tills jag rensat och stoppat pipan åt. honom, och satt fram en liten tallrik glöggrossin, det enda som fanns kvar.

»Jeg huser så gott, 'Refanuten' hette hon.» - »Nej, inte den, tag en annan, den har vi ju hört förut», kom det i korus från hela sällskapet. Historien om »Refanuten» rörde sig om ett jättestort fartyg, en sorts Noaks ark, där riggen var så hög att då en pojke gick till väders, blev han en gråhårsman innan han hann ner i däck. Då »Refanuten» skulle genom Öresund måste en del av barlasten kastas över bord för att lätta fartyget, på så sätt hade ön

Hven oppkommit och så vidare. »Nå, då tar vi väl en annan då», och så kom det igen:

Jeg huser så gott, den tiden jag seglade med Petter Onkar¹, han, Laurviglotsen, jag berättade om för en tid sedan. Petter förde då ,en brigg som hette 'Commerce de Amiens' ² från Fredrikshald. Vi hade haft motvind i Nordsjön och legat och kryssat minst fjorton dagar. Det led mot jul och alla längtade hem. Petter var känd för att han kunde 'dill dalla' med den lede. Då allt trolltyg han försökte inte hjälpte - vinden bar ständigt emot - kallade Petter på faen. Det gick så till, att han tog en stor fyratumsspik och drev in den i akter kant på stormasten, alltunder det han läste, en trollformel som lät så här: 'Klart att vända, en djävul i var ända, fockskotet över bord, rodret i barlasten, upp och ner på stormasten.' Den lede kom farande genom skylightet, så att eld och gnistor stod om'en. Petter blev änna som rädd, för han tyckte att den lede såg bra bös ut. 'Vad är det nu du önskar?' - 'Jo, du skall ge mig god vind för jag vill hem till 'Blotan'. Jul vågade inte Petter säga, för då hade Faen farit sin väg igen. 'Du kan få komma hem med detsamma, men då skall vi skriva kontrakt, att du blir min skeppare, när jag kallar på dig.' Det var Petter med på, men han ville först se kontraktet. Faen tog då upp en pergamentsrulle, och Petter såg att det var en skepparlicens till helvetet, och mente på, att en del paragrafer skulle ändras, bland annat skulle faen först förbinda sig att utföra tre ting, som Petter inte förmått med själv. Nu blev den lede nyfiken och undrade vad det kunde vara'. 'Jo, för det första skall du splitsa ihop två hårstrån med en glödgad märkspik, för det andra pumpa briggen läns, och för det tredje, och det blir det allra svåraste, stå i förriggen och hålla i tampen på kättingen då ankaret går.' Den lede var med på allt, det var väl ingen konst. Så blev kontraktet ändrat efter Petters diktamen och vederbörligen undertecknat.

Faen tog nu kommando på skutan. Först skulle alla seglen göras fast, och bramstängerna firas ned, alla luckor väl skalkas och försäkras. När det var färdigt beordrades alle man under däck, inte ens Petter Onkar fick sticka ut näsan.

Det blev ett fasligt dånande och briggen krängde svårt. Efter en liten stund

¹ Petter Onkar, berömd lots från Laurvig och av sjöfolk ansedd som Ibsens modell till Terje Vigen.

² .Briggen .Commerce de Amiens» gick ännu år 1903 i fraktfart, var då Norges äldsta segelfartyg och hörde hemma i Fredrikshald.

var allt tyst och stilla och faen ropade alle man på däck. Briggen befann sig redan på Valör redd. 'Nu kan du ta skutan själv in till Fredrikshald.' Den lede var nämlig rädd för kyrktornen i stan. Innan han gick, sa han till Petter: 'Ta nu noga bärning på kompassen, för här kommer jag och hämtar dig en dag.'

Så gick en lång tid, och Petter Onkar aktade sig att komma nära Valör, men en höstnatt blev han stormdriven och måste kasta ankar på redde. Så fort han fått sin bärning på kompassen, förstod han, att nu kunde han vänta den lede när som helst. Mycket riktigt, nu kom han farande i en stormby över vattnet, och i nästa minut var han i kajutan hos Petter Onkar. 'Är du klar nu', sa den lede. 'Är du klar själv', sa Petter, som alltid var morsk sig. För se den lede hade rakt glömt bort vad som stod i kontraktet. Pergamentet 'lades upp på kartbordet, mycket riktigt där stod allt som skrivet. Första provet skulle nu gå av stapeln, och Petter hämtade den största märkspiken som fanns ombord. 'Ska jag värma den åt dig?' Men det behövdes inte, för så fort faen tog i den, blev den som vitglödgad med detsamma. Den lede smusslade ett tag med svansen, och fick tag i två långa hårstrån, men hur han än plitade och påtade, fick han inte håren att gå ihop. Det fräste och luktade bränt lång väg. Till slut tröttnade han på knåpgörat och mente på, att han blivit lite närsynt på gamla dar, annars hade det nog lätt gått för sig.

Briggen låg med sju fots vatten i rummet, och vindpumpen var sönder efter den hårda stormen. Petter Onkar sa åt timmerman i smyg att ta ur proppen under den största pumpstocken. Faen pumpa och pejla, men vattnet stod lika högt för det. Till slut tog han i av alla krafter, och det kom så mycket fisk upp på däck, mest kolja, att faen måste hyva en del över bord, för att hålla klart vid pumpen. Till slut blev pumpkolvarna utnötta, och då var det på tid att ge upp.

Sista provet, mente faen, skulle bli lätt att klara, och för säkerhets skull tog han en rundtörn med tampen av ankarkättingen om livet innan han klev upp i förmärsen. Men se faen hade glömt bort att ta reda på hur djupt det var, och Petter ankar hade shacklat av vid femton famnarslåset. Briggen låg minst på fyrtio famnars vatten. 'Är du klar nu?' ropade Petter till den lede, och faen tog spjärn med bägge fötterna. 'Nå, så låter vi i Guds namn ankaret gå då, styrman', och därmed flög den lede ut genom ankarklyset med sån fart, att gnistor och eld stod om'en. Sen den betan har faen aldrig vågat sig på att gå till sjöss mer.

-Om ni inte tror det är sant, så titta på koljan, hon har två svarta fläckar bak

huvudet, alltsedan den gången då den lede hvade henne över bord från
briggen 'Commerce de Amiens'

FJÄRDE KAPITLET.

Ut på djupt vatten.

Äntligen kom befrielsen i form av en liten tjock, fet och flåsande dansk skeppare, som helt enkelt kallade mig »Svärriige», han kände nämligen inte till någon »Big Swede». Han hade som han sade, ett litet pent skib, som låg i Dysart och lastade kol på Frankrike. Jag hade i det längsta gått och hoppats på en långträdare, men pengarna var slut och hyrbasen var den som bestämde.

Strax före jul hade fru Mårtenson skaffat sig en hjälp i köket, en liten nyponblomma uppe från högländet, som hette Gean. Hon var så äkta skotsk, att jag aldrig riktigt kunde förstå henne, men nog hade vi gett varandra, vad man kallar, ett gott öga ibland. Mårtenson hade ett mycket enkelt sätt att försäkra sig om våra tillhörigheter, de vara nämligen alla inlåsta i tvätthuset som låg inne på gården. Då jag skulle hämta min kista, var Gean där. Jag drog fram den bland de andra pinalerna och hon förstod nu att det skulle bära i väg. Hon satte sig helt resolut på min kista och grät så att hela den lilla kroppen skakade. Kistan och jag skulle till stationen om en halvtimme. Vad annat var att göra än att kyssa Gean och försöka torka bort tårarna. Sen sprang hon sin väg. Då jag kom in i köket för att säga adjö till fru Mårtenson, satt hon där på en stol, och tårarna flödade ännu mer då hon fick se mig. Fru Mårtenson gjorde processen kort och körde helt enkelt ut mig. Det var det sista jag såg av Gean. Glad var jag för resten, för jag hade inte den rätta förståelsen för det stora undret.

Resan på tåget till Dysart tog bara ett par timmar. Min nya skeppare satt och sov hela tiden. Jag kunde ostört tänka på Gean och ödet som skilt oss åt, när allting artade sig så bra.

Dysart var en liten kolplats vid Leithfjorden. Där låg skutan som hette »Laura», en brigantin på något över hundra registerton. Hon hörde hemma i Svendborg i Danmark och var av det gamla slaget, platt i aktern med hela världen till rortrumma. Nu var hon sotig och svart av koldammet och såg föga inbjudande ut. Skansen var under däck, i förpiken. Dystert som i en källare och det dröp av väggarna, där inte rimfrosten satt tjock, ty där var kallt av bara sjutton. Fartyget var nerlastat, så att däckets midskepps endast låg några tum ovan vatten. Det var att hugga i med detsamma, spola rent och göra sjöklart.

Det snöade så smått, då vi i daggryningen halade oss ur dockan; vinden var gynnsam, och vi satte segel med detsamma. När vi väl var klara av

Leithfjorden blev det annat av. Det blåste en styv kuling stick i stäv och snart låg vi där för små segel med alla skot inhalade för hård bidevind. Det hade varit ett styvt arbete att bärga segel och reva, ty det var okristligt kallt, och jag frös som jag aldrig gjort förr i hela mitt liv. Mina sjöstövlar och skor var utnötta av att gå och trampa Leiths gator. Skepparn grinade åt mig, han tjänade i alla fall en hacka på att sälja ett par träskostövlar. Jag satte åtskilliga rovor på det hala däckets innan jag blev van vid dem, men bättre sjöstövlar har jag aldrig haft, de var varma och höll vattnet ute.

»Nå 'Svårrige', hur känns det att gå på danska fötter? Ta av dem kasketten, hör du inte att jag säger ta av dem kasketten.» Det var mig en attan att vara noga, tänkte jag, och så strök jag mössan, för det var väl det han menade. Jag var nere i kajutan och skulle mönstra, det vill säga skriva under i loggboken att jag tagit hyra etcetera. »Så, du är bara sexton år gammal, Mårtenson sa du var tjugu. Då skriver vi väl jungman med tjugufem kronor i månaden.» Men se det var jag ej med på och jag släppte inte den lille ettrige dansken, förrän det stod lättmatros och trettiofem kronor i månaden, som avtalat var, innan jag lämnade Leith. Att Mårtenson gjort mig några år äldre var ju hans ensak.

Skepparen hette Börresen och var en kolerisk liten brumbjörn. För det mesta gick han klädd i ljusgula oljekläder och höga träskostövlar. Det var komiskt att se hans blåroda ansikte, inramat av den gula sydvästen. Han skulle vara med överallt, och alla hade en panisk förskräckelse för honom, till och med styrman, som jämt följde honom i hälarerna och sa »ja, kaptein». Börresen var kvick att slå till, men fick man stryk så fick man också en dram. Det var så säkert som amen i kyrkan. En sup bestods alltid då vi bärgat segel eller revat.

Jag glömmer aldrig min första rortörn. Skutan styrdes med en väldig rorkult, fasthållen av tvenne taljor, och det var med löparen till dessa som rorkulten och fartyget manövrerades. Bidevind gick det bra, men när vinden var tvärs fick man ta spjärn med bågge fötterna och hala av alla krafter. Värst var det, då vi länsade under hög sjö, för då fick man springa med rorkulten, och såg man sig inte för, kunde man få sig ett duktigt slag i veka livet.

»Nå. 'Svårrige', pass nu på.» Gubben stod vid kompassen och gav order. Han flåsade och gestikulerade, och rätt som det var, fick jag mig ett slag rätt över ansiktet. Det sved värst invärtes, men jag kunde se att han ångrade sig lika fort. Han dök ned i kajutan och kom upp med fyra små silvermynt

som han plockade på kompasskivan, för att den inte skulle svänga så våldsamt. Gick ned i kajutan igen, men kom strax tillbaka med ett stort glas rom. »Ska du ha en lille en ?» tog så resolut tag i nacken på mig, och hällde rommen i gapet, som stod på vid gavel av det kraftiga nypet.

»Laura» var vad man kallar en våt skuta i ordets bägge bemärkelser, och det var ju inte att undra på, så djupt som hon var lastad. Danskarna var mig ena hejare att segla hårt, och maken till segelspänning har jag aldrig varit med om, varken förr eller senare. Då andra nationer lade upp sina segelfartyg för vintern hade danskarna sina i gång på Nordsjön hela året om. Briggarna från Fanö, skonerterna från Marstala och Svendborg var de mest kända. Att se ett dylikt skonertskepp pressa sig fram för fulla segel, då andra större fartyg hade flera rev inne, var en syn som gladdde ett sjömansöga. Danskarna höll alltid sina fartyg rena och fina, men så var det också sand, smärting och sodavatten dagen i ända, och hur dåligt än vädret var, fick man ligga i och jobba.

Efter ett herrans oväder, då vi både frös och svalt, ty det var omöjligt att laga någon mat då allt stod så gott som under vatten, kom vi äntligen till Portrieux i S: t Malobukten. Vi förtöjde vid en vågbrytare på vilken det stod en liten fyr. Portrieux var en fridsam fiskarstad där alla gick i träskor, tullsnokar och poliskonstaplar inberäknade. Hamnen var full av fiskebåtar både från S: t Brioux och Paimpol. På alla kafeer vid hamnen sutto fiskare i fjälliga sjöstövlar, bruna segelduksjackor och en vidlyftig mössa neddragen över ena örat.

Sliter man ont till sjöss, kan man ha roligt i land, om man inte seglar kappsäck, och roligt hade jag, mest på egen hand. Mina tre kamrater i skansen, med undantag av »Rönne Jens», var ena riktiga dönickar. Mest tänkte de på, hur mycket sirap de skulle få till brödsoppan - eller om det blev tre eller fyra potatisar på man till middagen.

På söndagen gick jag i kyrkan. Jag ville se om det var sant att man blev utsopad, ty så hade det berättats mig att alla katoliker gjorde med protestanter, då de försökte att komma in i någon av deras kyrkor. Men det blev ingen utsopning. Så fort jag kommit in genom den stora porten var jag snäll pojke och minst lika andäktig som alla de andra. Följde noga med ritualen och njöt av den vackra sången och musiken. Nog tyckte jag att det var lite märkvärdigt med alla nig-ningar och ceremonier, men jag var djupt gripen. Stämningen räckte ända tills jag på hemvägen blev inropad på ett kafe av några fiskare från Jersey, som jag träffat förut, då deras smack låg

akter om »Laura». Jag hade endast några kopparslantar på fickan, men jag blev bjuden, det var inte värt att säga nej: cider, rött vin och konjak.

Det var två riktigt rara töser på kafeet, den ena hette Lisette och den andra Marianne, två systrar. Dem fick jag tumme med. Nere på vågbrytaren var det ett fasligt slammer med träskor, för den var en omtyckt prome-nadplats. Med flickorna, en under vardera armen, gick jag och jäste värre. Vi skulle ner och se på fartyget. I »Laura» tog alla sin söndagseftermiddagslur. Jag sjöng ut med ett ljudligt Hallå, Laura! För jag ville visa hur fint släng jag hade. Vad jag njöt av att se dem komma upptumlande i bägge ändrar av fartyget. Att de inte skulle sentera min uppvisning det förstod jag nog, men vad gör man inte för att ha litet roligt.

Jag var uppe och sade adjö till mina nyförvärvade vänner. Träffade Lisette ensam och vi kysstes och klappade om varandra värre. Då jag skulle gå, stack hon åt mig en liten röd broderad tobakspung, vari låg en kritpipa i form av ett negerhuvud, och på pipan stod det: »Je suis le vrai Jacob.»

Så bar det i väg med oss till Rotterdam där vi lastade foderkakor på Göteborg. Jag höll mig snällt ombord för att spara pengar, då jag tänkte lämna »Laura», så fort vi kom fram.

Det kändes nästan som att vara hemma, då vi kom till Göteborg. Skepparn ville inte gärna släppa mig, men jag var trött på den evinnerliga brödsoppan, och dessutom önskade jag komma ombord i ett större fartyg. Fara till Stockholm var inte att tänka på, jag hade inte tillräckligt med pengar att komma någon vart. Avräkningen från »Laura» hade krympt med det som hyrbasen i Leith fått.

Sjömanshemmet i Göteborg var nog ett strå vassare än det i Leith, men en institution kan aldrig bli något annat, hur vacker än fasaden är på huset. Jag hoppades på att inte behöva stanna där länge. Nå ja, det är inte värt att oja sig för mycket, det var nog hemlängtan som tärde på hjärterötterna. Mor hade velat att jag skulle fara hem, men hon fick nöja sig med den vanliga försäkran om mitt välbefinnande och en liten uppmuntran i form av framtida planer.

I hamnen låg så många vackra och stiliga barkskepp, »Amazon» från Gävle, »Norden» från Strömstad och den mest snabbseglande av alla, »Zaritza» av Göte-borg. Det var inte utan att jag märkte att det började bli

vår igen.¹

Jag gjorde dagliga ronder på sjömanshuset och hos hyrbasarna. Uppe i Masthugget fanns det en tobakshandel och sjömansekipering, vars innehavare också var en sorts hyrbas. Han ville att jag skulle ta hyra med ett skonertskepp som hette »Iduna», men som jag hört, att den skulle vara en gammal hoj, var jag inte så vidare pigg på saken.

Jag gick ner till Klippans varv, lånade mig en liten »pram» och vrickade ut på strömmen. Där låg »Iduna», gammal och ryggbruten; vindpumpen gick för full fart, och det stod strålar av vatten ur alla spygatten. Längre ut på redden skymtade jag riggen av ett fartyg, och då jag kom närmare, fick jag se att det var ett stort barkskepp. Skrovet var gråmålat med kanonportar och i aktern stod det »Arcadia», Laurvig. Pass för den, tänkte jag, det var en långträdare, en sådan som jag många gånger sett på med hungriga blickar. Hon höll redan på att ta in däckslasten och en del folk var till väders och slog under segel. På halvdäcket gick en stor reslig man i lång svart syrtut och halvhög hatt. Det var skepparn kunde jag förstå, ty jag hörde honom ge en del instruktioner till ett par pojkar, som höll på att svabba däcket.

Jag gick inte uppför fallrepet på styrbordssidan, utan äntrade uppför en liten trappa, som hängde på babordssidan, från förriggen. Gee, det var en stor skuta, med väldiga järnmaster och rår. Med vederbörlig respekt gick jag uppför trappan till halvdäcket, torkade av fötterna på en matta, som låg där, strök mössan, och väntade tills det behagade hans majestät att tilltala mig. Skepparn fortsatte sin vandring, men jag kunde se på honom att han observerat mig. »Nå, vad är det du vill?» - »Jo, jag skulle fråga om det fanns någon lättmatroshyra.» - »Har du talat med styrman?» Så började ett långt förhör och papperna visades fram. »Hm, Stockholm, de vildbasarna har jag haft nog av, så rymmer du förstås i första bästa hamn.» Jag tog fram ett rekommendationsbrev som jag fått av Jones på »Mary Milton». Styrman kom nu upp på halvdäcket, och skepparn hade ett litet samtal med honom. »Gå ner med förste styrman så får han se om du är frisk. Mönstringen blir i morgon klockan två.»

Jag vrickade tillbaka till Klippans varv, bräckte ena åran och fick betala tre kronor för skrället.

¹ År 1903

»Med skeppet 'Bernadotte',
till Cardiff vi gick,
och därifrån vi skulle,
till Ba-hia gå.
Vår käraste kaptein,
vi i Cardiff hade mist,
och 'Små-Brö-Hans'
vi hade fått fått fått.

Vi styrte ut roveret,
och en förlig' vind vi fick,
det dröjde inte .länge
förrän bramseglen gick.
Det braka och det knaka,
och det blev ett fasligt spark,
uti detta gamla
plunder verk verk verk.

Vindpumpen akter' ut,
den är som den kan,
ja, den vill inte gå,
ja den giver inte vann,
ja, för att .den skall gå,
må det blåsa en orkan,
och då ;länsar hon på,
arten tunnor vann vann vann.

Och åtta dagar efter
sen vi va gångna ut
kom 'Små-Brö-Hans' och mälte
att brödet tagit slut.
Tolv påsar där blev sydda
ja en till varje man
för att brödet skulle hålla ut
till land land land.. ;»

På gångspelet satt en jacksheit med ett dragspel, den grova kättingen kröp sakta in genom ankarklyset. Alle man i spakarna. Styrman anförde sången, och vi föll in i refrängen. -»Lätt ankare !» - Tågbåten pustade på. Stewarden kom med en stor fyrkantig gin flaska, en dram på man. Så satte vi segel, och den ena »shantyn» avlöste den andra. Vår gamla segelmakare sjöng: »A Yanke ship came down the River, blue boys blow» etcetera...

Aldrig förr hade jag tyckt att Nordsjön varit så liten. Fyrarna i Engelska kanalen, som jag kände så väl, blinkade vänligt. Det blåste en frisk nordostlig kuling, vi formligen flög fram. Utanför Beachy Head fick vi sällskap med en stor »P & O»-ångare, och det var ömsom vi, och ömsom linjeångaren som låg först. Från dess däck hördes då och då några musikackord, och vi kunde tydligt se de dansande paren. Nu försvann det röda fyrljuset från Bishop Rock under horisonten. Vi var destinerade till Kapstaden och stävade nu ut på djupt vatten.

FEMTE KAPITLET.

Resan till Kap.

På kajuttaket stod kapten Markussen i skjortärmarna med en bredskyggig hatt på svaj; det kopparbruna ärriga ansiktet och sextanten som han höll för ögat blänkte i solen. Nu stampade han i taket till andre styrman, som var nere i kajutan och passade på kronometern. »18-36-10!» ropades ner genom skylightet. »Vi tar en till, »an störman.»¹ Ny stampning, och så var den observationen färdig. Därpå gick han ut på kommandobryggan, som sträckte sig från kajuttaket, nästan ända fram till stormasten, tittade ett slag i kompassen, ropade så till mig, där jag stod längst akter ut och styrde. »Styrbord tio grader, sjung ut när du är på rätt kurs!» Den väldiga ratten snurrade lätt. Här var det moderna grejor. Framför mig hade jag ett fint kompasshus av mässing, från akterändan av relingen roterade hjulet till patentloggen för en sju á åtta knops fart. Vinden hade varit god nästan hela tiden sedan vi lämnade Göteborg, vi var nu i Biskayabukten och skulle snart få känning av Nordostpassaden.

Där jag stod kunde jag se utöver hela fartyget. På däckslasten var utbredda en del segel, och alle man som kunde sköta nål och segel handske var sysselsatta med lappning. Ty så fort vi väl var i passaden, skulle vårt bästa segelsätt utbytas mot ett gammalt. Här presiderade vår segelmakare, en äldre man med långt patriarkskägg, av oss gemenligen kallad »Tomten». Han var en stor sjöadvokat och rolighetsminister, hyste stort förakt för Gud och alla människor, skepparn inberäknad. Oförbrännelig göteborgare som han var, gick ingen skottfri. Ibland blev Markussen så arg på honom, att han spottade i lovert, och glömde sig ända därefter, att han skickade den gamle att jobba till väders, något som ansågs vara ett svårt brott mot hävdvunnen skeppsetikett.

Timmerman, eller träsmen, som han alltid kallades, höll på att rigga upp en ny hönsbur. Han var från Tjörn, och hans språk var nästan lika svårt att förstå som de bohuslänska hällristningarna. En väldigt hygglig man som jämt låg i och jobbade och var lika behändig med sina verktyg antingen det

¹ Andre Styrman

gällde att göra en svinho eller den finaste sjömanskista.

Nu kom förste styrman med två tyska »däcksguttar»; de skulle ha sin förmiddagslektion i styrning. Fritz var en liten snäll württembergare, mycket intelligent, och lärde sig på kort tid tala flytande norska. Werner, en lång räkel till preussare, var en hård nöt. Han hade gjort en hel del med rackartyg och därför blivit skickad till sjöss. Kvick att göra honnör och slå ihop klackarna för skepparn och styrmännen var han, men att hjälpa oss andra eller lära sig något det var till att börja med under hans värdighet. Då jag kunde litet skoltyska, fick jag ta hand om dem, och Werner kom sedan på min, det vill säga förste styrmans vakt. Vi blev till slut rätt goda vänner, men det började först efter ett grundligt slagsmål, ett efterspel till en omtvistad rortörn. Han mumlade något om beledigning och fähig, vilket jag inte låtsade förstå. Då rortörnen var slut och vi kom förut, fick herr Werner reda på vad det vill säga att vara fähig till sjöss. Vi var ungefär jämnspelta, och till slut satt vi där på däck och orkade inte damma på varandra längre.

För ut var ett långt däckshus, »lugaret», som norrmän-nen kallade det. Här var skansen, där vi tio man huserade, samt hytt för segelmakare och timmerman, lamprum och verkstad. I akterändan av huset låg kabyssen. Här härskade vår präktige steward, ett mönster för en fartygskock. Hur den mannen kunde hinna med allt, och hålla så rent och fint, var ett under. Norska fartyg har alltid haft gott rykte om sig bland sjöfolk för ett bastant kosthåll, och ombord i »Arcadia» svalt ingen. Sällan åt vi skeppsskorpor (knallar), ty det bakades färskt bröd varje dag. Ste-warden var vida berömd för sina ärter och fläsk och sin bönsoppa på salt kött. Många var de som i ham-narna kom ombord just för att njuta av dessa läcker-heter. Att svänga till en fin file av en haj, eller biffstek av en tumlare, var för honom bara en småsak. Ja, den mannen var en konstnär.

Skansen hölls för det mesta fin och ren. Framför de väggfasta kojerna hade vi röda gardiner. Det fanns skåp för våra kläder, och skaffningsattiralerna hade sin bestämda plats. Bas i skansen var långa Herman-son från Uddevalla, stark som en häst och godmodig som alla jättar.

Kapten Markussen höll på gammaldags skeppsbruk. Det var inte värt någon försökte att gå upp på halvdäcket i lovart, och ingen fick komma akter om stormasten, som inte hade något särskilt att uträtta. Vid vaktombytet var det uppställning för mönstring; post vid ror och utkik avlöstes innan skepparn eller styrman gav order om »frivakt till kojs».

Bang, bang, slog det i skansdörren. »Upp och bärga segel, res up, res up,

kvickt guttar!») Då vi kom ut var det svart som att hoppa in i en griffeltavla, regnet öste ned. Det var kavlugnt, skutan rullade och seglen smälde mot stängerna. Bramseglen var redan uppgigade, och styrman höll just på att fira förmärseglet. När vi äntrade upp i riggen for det liksom små eldslågor utefter vanten, och det knäppte och knastrade vad man än högg tag i. Så fort seglet var fastgjort, såg jag mig ikring. Det lyste på alla masttoppar och bramrånockar. Alla tre kröp vi in och höll oss fast i riggen. Marelden brann i vattnet med en intensitet jag aldrig sett förr, ideligen tändes den och släcktes på toppen av sjöarna. Ett stim av tumlare jagade runt fartyget likt eldormar. Werner högg tag i mig, jag kände hur han darrade i hela kroppen. Till slut tog nyfikenheten överhanden, jag kröp ut på bramrån. Stack handen under den hoppande lågan, kände hur det stack till och sprakade. Så med ens var fenomenet borta. Fortfarande ingen vind, men regnet som nu forsade, formligen tryckte oss ned i däck. Från bryggan ropade skepparn: »Alle man klar vid brassarna!» Där stod vi och väntade, ty vi visste ju inte från vilket håll hon tänkte blåsa. Med ens högg det i. Hon kom som en solid vägg över vattnet, vi hörde bruset lång väg. »Upp med rodret, hårt babord!» Det smällde som ett skott då seglen fylldes av vinden, och stormärseglet rämnade. Nordost-passaden hade fått tag i oss. Några timmar efter länsade vi i väg med röjlar i topp och stjärnorna tindrande från en molnfri himmel. Nu följde dagar med det härligaste väder. Vi seglade fram över ett porlinsblått hav, svärmar av flygfiskar lyfte över vattnet, jagade av delfiner, som skimrade i alla regnbågens färger. Ständigt blåste det samma vind och vi rörde ej vid brassarna, men det var mycket att beställa. Riggen tjärades, master och rår målades och stängerna blankskrapades. Lördags eftermiddag var allmän rengöring, och på söndagsmorgon vanligtvis »kiste-förnöjelse». Mari tog då upp landgångsriggen, lappade och lagade gamla kläder. Någon höll på att snickra ihop en fartygsmodell, eller målade en skuta på kistlocket.

Det mest omtyckta nöjet var att fiska delfiner och boneter. Så fort någon varskodde om fisk, blev det allmän rusning. Delfinerna fångades med ljuster. Vackrare fiskar finns inte; medan de lågo och sprattlade på däck, skiftade de färg, från blått till gult och rött för att sedan stelna till, fullständigt ärggröna. Boneterna, en sorts tonfiskar, fångades med lina och krok, vari en liten vit tyglapp var fästad. Bäst gick det då man satt längst ut på klyvarbommen och släpade tyglappen i vattenbrynet. Fastän fartyget gjorde god fart, kom boneten och högg efter kroken; man fick vara kvick

och hala in, annars drog den i väg med linan så att händerna skars upp Kom det en riktigt stor fisk, miste man vauligtvis både krok och lina.

Det var också någon annan som var mycket intresserad av fiske, nämligen skeppskatten "Kattfan" Namnet hade han fått av segelmakarn, för att den gick och osnyggade i hans grejor. "Kattfan" specialiserade sig på flygfisk och hade åtskilligt tjocknat till av denna kraftiga diet Nattetid kom det ofta hela stim av dessa flygande ombord Särskilt var detta fallet vid babords lanternan, som lyste röd i fockvantet. Här satt katten timme efter timme och väntade. Det nappade visst bra, ty den rörde ingen annan mat så länge det fanns flygfisk

Allting har en ände, och snart tog Nordostpassaden slut Vi närmade oss "linjen" Det blev stiltje, med regnbyar i det oändliga. Vattenförråden fylldes, alla pytsar och baljor som kunde uppbringas kommo i bruk, ty alla ville tvätta kläder Den ena dagen gick efter den andra, och fortfarande bara stiltje. Ibland kom det en vindpust, än från den ena riktningen, än från den andra Det halades i brassar dagen i ända, men så blev det till slut alldeles dödsstillta. I nära fjorton dagar låg vi och väntade på vind. Havet såg ut som olja och stora blå gråa hajar simmade runt fartyget. Alla gick och blängde surt på varann, det var inte roligt att fiska längre, man sökte skuggan där ingen fanns, ty solen stod rätt upp och ner på himmeln. Nattetid var det nästan lika hett, och man låg där och vändades Äntligen kom några regnbyar igen, i två dygn gjorde vi inte annat än halade i brassarna, och på så sätt bokstavligen varpade vi oss över linjen Ingen tänkte på Neptun och hans anhang, det var vind vi ville ha. Skepparn hade börjat dra in på ransonerna, ty det såg ut som om vi skulle få en ovanligt lång resa. Då kom sydostpassaden, och bidevind för babords halsar styrde vi i sydvästlig riktning.

Efter att ha vänt i sikte av de sydamerikanska högfjällen, fick vi upp en något gynnsammare bris och det gick undan värre med vinden på slör. Provianten hade som sagt börjat att knappas in, och det var slut på potatisen för länge sedan Vi gjorde för hård fart för att kunna fiska, men det blev i stället gott om fågel. En tranig kapduva smakar som den härligaste morkulla, om den är rätt tillagad och man är riktigt sugen på något färskt. De var lätta att fånga, några fläsktärningar fastbundna på ett långt segelgarn var hela attiraljen.

Albatrossen är dock det stora undret inom sjömannens fågelvärld, och när den först kom i sikte, grep jaktivern oss på allvar. Seglande fram på god

höjd utan synbar rörelse med vingarna., antingen det är blek stillt eller blåser en rykande kuling, är den onekligen naturens mest fulländande aeronautiker. Deras kropp är måsens, men huvudet havsörnens. I färg variera de mellan svart, vitt, stålgrått och brunt; sällan ha tvenne fåglar lika färgteckning. Fångstsättet är rätt enkelt. De kunna tas med vanlig fiskekrok, men det ville inte kapten Markussen tillåta. Av en stadig plåt klipptes en handslängd i form av ett spader äss, i vars mitt en trekant skars ut och skarpfilades i kanten. I skaftet på »spader äss» fästes en kork som flottör, och i mitten satt en fläskbit. Fästad vid en lång och stadig lina släpades den så akter över. Som en blixst sköt albatrossen ned, och då fick man vara kvick att slacka på linan, ty annars missade fågeln sitt mål. Så fort den fått plåten i näbben, var det bara att hala in. Många gånger ett styvt jobb som tog sina två man. Den spetsiga kroken på näbben fastnade alltid i den trekantiga utskärningen på »spader ässet».

Det var ena väldiga bjässar och flera av dem mätte över femton fot mellan vingpetsarna.

Nu fick man något att knåpa med på frivakterna. Fåglarna flåddes och de vackra skinnen spikades upp att torka. Av simfötterna gjordes tobakspungar, de långa vingbenen blevo pipskafat. Ute på klyvarbom-men hängde en rad med albatrosshuvuden på långa snören och doppade i vattnet. Ett bekvämt sätt att få dem rengjorda. Så gick man och tittade på sina fina skinn. Det skulle mor ha och det syster, men för det mesta hamnade de hos någon »bar maid». Det var inte så lätt för sjöfolk att komma hem på den tiden.

Tidigt på morgonen såg vi Table Mountain skarpt avteckna sig under en stor molntapp, och strax innan skymningen kastade vi ankar på Kapstadens redd, sjuttiosju dagar efter sedan vi lämnade Göteborg.

Så många stora segelfartyg hade jag aldrig sett förr. De flesta förde norsk flagg, men inte en enda svensk. Nu kom skeppsmäklarens ångslup. Stora korgar med grönsaker, potatis och färskt kött langades ombord. Fyra väldiga packar med brev togs emot av förste styrman som klev upp på bryggan. Så började brevtudelnngen. Där stod man och trampade sig själv på tårna av pur iver. »Segelmakare Oskar Johanson, jungman Magnus Hansen, timmerman Elof Nilson, herr Werner Schmidt, lättmatros Samuel Samuelsen» och så vidare. Brevpackorna tog slut och var och en dök i väg för att i frid läsa de kära raderna. Jag kröp in under backen ända fram till ankarklyset där det fläktade svalt. Tände en lanterna som hängde där och

fick då se att jag inte var ensam. Nils Samuelson satt nedhukad, han var alldeles gulvit i ansiktet eller så blek som en solbränd sjöman kan bli. »Vad är det fatt, Nils, fick du inga brev?» -»Naj, men Samuel fick.» Nils var vad norrmännen kallar lite rar av sig. För att trösta honom läste jag mina brev högt. Nils kröp närmare, satt och nickade alltunder det jag läste, och ibland föll han in med ett selvfölgeligt, eller skrattade gott, han förstod ju så väl. »Hon är snil hon mor din», sade Nils då jag slutat att läsa. Därpå halade han upp ur skjortan en gammal flottig visbok, där han skrivit ned all möjlig sjöpoesi, delvis av eget fabrikat. Nu läste han upp följande kväde som var väl avpassat efter hans sinnesstämning. Jag tar den ur minnet, alltså i fri översättning.

»En sjömans visa till sin bästa vän.

En sjöman är så litet estimerad
för det han är utav så ringa stånd,
han må sitt bröd på havet surt förtjäna
och slita ont så mången mången gång.

Ert sjöman må på havets böljor plöja
och tumla om på främmand' kust och strand,
han ser så mången tärna för sitt öga
men aldrig han sin vän förglömma kan.

Var skall man trohet bland de tärnor finna
när man på havets böljor tumlar sig
och 'stadig veck' den sjöman är i sinne?
Säg du min vän, du vill ej glömma mig.

Här är min starka tro, mitt unga hjärta,
här är den blomst jag plockat har till dig.
Tänk du på mig när storm och ovär rasar,
tänk du på mig, jag glömmer aldrig dig.

O tänk på mig i Norges skönsta sommar
när livet blomstrar som en ros i maj.
Sörj inte, du skall veta att jag kommer,
om himlen vill, snart hem och äktar dig.

Nils var nu riktigt i extas och hade nog velat dra igenom hela visboken om inte brodern Samuel kommit. Av honom fick jag veta hur allt hängde ihop. Han hade friat till en flicka som lovat att tänka på saken. Nils, »den fanten», hade på något sätt fått nys om det och varit där och friat han med. Hela resan hade bröderna, gått och väntat på det stora avgörandet. Det brev som nu Samuel fått var från en annan flickbekant; och då det innehöll foto och blomsterkort på vilket var målat ett glödande hjärta och två korslagda händer, blev inte sorgen så stor. Nils och Samuel höll sedan på att komma i luven på varann över den nya erövringen, då styrman ropade ut att ankarvakterna skulle sättas.

Ljusen i staden tindrade, strandpromenadens båglam-por lyste över lyckliga människor som rullade fram i fina ekipage. Från en musikpaviljong flöt tonerna ut över vattnet, det var uvertyren till Pajazzo och jag föll in med »spektaklet skall börja precis klockan nio». Ensam »stolpade» jag min ankarvakt, gick in i kabyssen och satte på kaffehurran till vaktombytet vid midnatt. Satt och fantiserade framför elden och tänkte på något så kulinariskt djärvt som bräckt skinka med ägg eller äppelkaka med vaniljsås.

SJÄTTE KAPITLET.

Ett skepp kommer lastat.

Att vi inte skulle stanna i Kapstaden hade vi redan börjat misstänka, men vart det nu skulle bära i väg var vi väldigt nyfikna på. Det hade gissats på Port Natal eller Port Elisabeth. Skepparns gigg hade firats i sjön och Nils och jag riggade upp mast och segel. Gubben skulle till mäklaren för att hämta order. Båten var fint putsad och mässingsbeslagen blänkte. På aktertoften låg en dyna och blått slupkläde. Rorkulten var av fint snidad mahogny i form av ett drakhuvud. Nu kom Markussen klädd som en riktig storskeppare i landgångssyrtut och hög hatt, som han försiktigt tog av sig och satte under ena toften. Gubben kunde segla båt, det var inte tu tal om det, och slag för slag stod vi in över redden.

Då han steg i iland fick vi tre shillings var med förmaning om att inte lämna båten ensam, samt att han var att vänta tillbaka om två timmar. Vi singlarde slant om vem som skulle gå först. Jag vann, fastän vi fick singlar om tre gånger då Nils försökte fuska.

På en timme kunde jag ju ej hinna med så mycket och för tre shillings var inte stan till salu. I ett gathörn stod några kafferboys med sina små behändiga vagnar, stora nog för två man att sitta i. De stegrade sig och gnäggade som hästar då de fick se mig komma. Utklädda som riktiga hövdingar i fjäderbuskar och stora buffelhorn på huvudet, såg de verkligen skräck-injagande ut, men en tur med dem måste jag ha. Jag satte mig upp och det bar i väg med svindlande fart. Det här är väl förfärligt dyrt, tänkte jag, men det ger jag attan i, här skall åkas. Fram strandpromenaden gata upp och gata ner. Sedan envisades Butlemakao, eller vad han nu hette, att stanna vid alla möjliga barer. Då han såg att jag aldrig ville kliva ut stannade han till slut framför ett curio-shop, full med nigger-pinaler, sköldar, bågar, spjut och strutsfjädrar.

Här stod jag en lång stund och plattade näsan mot fönstret. Tog så mod till mig, ett par vykort kunde jag väl orka med. Jag plockade i högen, det var kaffrer i krigsrustning och niggermammor med långa bröst som hängde ända ner på knäna.. Jag bestämde mig för två kort med de fulaste infödningarna, samt två, där det stod »Greetings from Cape Town». Ett silverskim-rande löv var fastsmetat på korten och så var det målat ett skepp

som liknade »Arcadia». Med frimärkena gick det hela till två shillings och sex pence. För den sista slanten köpte jag ananas i ett stånd på gatan. Det var nu på tid att ge sig tillbaka till hamnen, men vad i herrans namn skulle jag betala boyen med. På hemvägen grävde jag i alla fickorna. Innanför fodret till västfickan hittade jag en liten pennkniv, den hade varit mors sprätt- kniv och kommit bort. Ja, tänk så länge sedan det var! Boyen satte ner mig vid utgångs-punkten, stack fram sin stora labb för betalning, och med en gest som jag sökte göra naturlig, lade jag kniven i hans hand. Han tittade på mig och så på kniven. Jag stod just i begrepp att ge honom ananasen med, men då grep han till skaklarna och försvann i rasande fart. Vi hade visst gjort en god affär bägge två.

Nere vid båten fanns ingen Nils. Törstig som jag var satte jag mig och bet och slet i den råa ananasen. Ju mer jag tuggade desto törstigare blev jag, tungan växte och jag blev helt skinnflädd om läpparna. Solen gassade värre. Då kom Nils, han hade ett stort bananknippe under vardera armen och runt halsen hängde vindruvsklasar och dinglade. I släptåg gick en ivrigt gestikulerande kafferkärning, eller kanske hottentott, ty hon var ful som stryk. »Nu får du ge mig en shilling extra», sa Nils. Han ville inte för något i världen ge upp sina nyförvärvade skatter. Det var väl att jag var där, ty kärningen kastade giriga blickar på båtens mässingsårklykor. Med en halv kaka plugg-tobak blev till slut fruktmånglerskan tillfredsställd och troppade av.

Men oj, vad jag kände mig dålig. Det snurrade runt i huvudet på mig. Nils tog öskaret och vattenöste mig från topp till tå. Det var på hög tid, jag hade bestämt fått solsting och låg nu och kalvade över relingen. I samma veva kom Markussen. »Jo, ni är ena fina juveler, och sådana där ska man lita på. Nu kan ni ro, guttar, det skall göra er gott.» Vät ute på sjön fläktade det svalt och jag kände mig bättre. Den rodden glömmer jag aldrig, ju mer vi kajkade desto längre bort låg fartyget, tyckte jag. Skepparn roade sig med att ge oss den ena piken efter den andra. »Jaså, ni kunde inte hålla er från krogen. Vad är det egentligen ni har druckit?» Själv tänkte han inte på att han var väl »stagad» och satt där blossande röd med hatten på tre kvart.

Följande morgon lättades ankar. Vi hade blivit beordrade till Delagoa Bay, Portugisiska Ostafrika. Vinden bar emot med kastbyar. Skepparn gick och knackade på barometern hela dagen; det drog ihop i sig till dåligt väder. I kvällningen var vi på höjden av Kap Agulhas, på bankarna gick det en väldig sjö. Vi var uppe till väders och bärgade förmårsseglet, då vinden tog

i som värst. Det formligen rök om vattnet. Det ena seglet togs in efter det andra, och till slut förde vi endast »stumparna» (undermärssegel) och två stormstagegel. Hela natten låg vi så gott som halvkantrade. Surrningen på däckslasten hade börjat ge sig och den ena plankan efter den andra seglade ut i lä. Just i dagningen gick storstumpen ur liket, segel-duken flög i väg i lä som skjuten ur en kanon. De trasor som fanns kvar smattrade på som ett maskin-gevär. Skepparn gav order om att fillorna skulle kapas. Lufttrycket pressade oss mot vanten. Werner kom inte längre än till stormärsen, själv lyckades jag krypa ut på stumprån. Segeltrasorna slog mig i ansiktet, jag kände hur det varma blodet rann nerför halsen. Fick upp slidkniven, men som jag var alldeles förblindad kunde jag ingenting uträtta, måste hyva kniven över bord och kröp så ner i däck. Några minuter efter fanns det inte en tråd kvar av seglet. Sjön bröt in över däck, nu var inget annat att göra än ta till olja. I rundhuset förut hälldes olja och två drevpåsar med samma vara hängdes ut över läsidan. Sjön gick hög som hus, men den bröt inte ;längre. »Alle man till brassarna !» Nu skulle vi försöka att länsa undan för stormen. Till slut började skutan falla av och rårna brassades fyrkant. Vi åkte i väg, men innan fartyget fått fart på sig, tog vi in ett par sjöar rätt över halvdäcket. De två som stodo till rors undgick med knapp nöd att följa med kompasshuset som bröts av vid däckets och spolades över bord.

Vi slog under ett nytt storundermärssegel och sviktade stumparna, vilket gick så till att seglet gigades upp i lovart och gjordes fast tills det bara fanns litet kvar i lä skothorn. Så hällde vi ut olja igen och var så klara att dreja bi. Nu kom det kritiska ögonblicket. Rårna lades dikt bidevind. Markussen stod själv till rors, han passade på i en lull mellan byarna. »Arcadia» stegrade sig likt en skenande häst som plötsligt får känna tyglarna. Hela skrovet darrade, en väldig brottsjö korn och plattade till babords livbåt som om den varit en pappask. Fartyget föll av igen, manövern hade misslyckats. Vid nästa försök gick det bättre och nu låg vi där igen så gott som halvkantrade för babords halsar. Fullständigt utmattade kastade vi oss ned alle man i en hög under båtbyggen det var den enda platsen, där man var något så när skyddad. Stewarden delade ut några halvkokta fiskbullar och en flaska öl på man. Mitt ansikte var svullet och värkte efter spöslitningen till väders. Vi såg ut som saltade sillar. Allteftersom man torkade upp, styvnade kläderna till och blev rimfrostvita av salt- laken.

Jag måste ha slumrat till och sovit rätt länge, ty det var beckmörkt när jag vaknade. Hela kroppen ångade av sura kläder, jag kände något som kröp

under oljerocken. Stack in handen och drog fram en stor råtta. Skrek till då hon bet mig och väckte hela gänget. Runtomkring oss satt eller låg minst ett dussin halv döda råttor, som vi slängde över bord. Stormen ven, på toppen av brottsjöarna blossade marelden.

På fjärde dygnet saktade vinden av och vi fick börja sätta an riggen som betydligt slaknat. Sjön var fortfarande svår. Strax i lovert låg det ett helt stim med fenvalar, av den sorten som vi sjöfolk kallar bottlenose¹. De kommo så nära och lyftes så högt på sjöarna att det såg ut som om de skulle falla ner på däck. Kapten Markussen stod på bryggan, gav order om allt och övervakade segelsättningen. Med kraftig stämma sjöng han ut sitt stopp och belägg. Beundrande såg vi på honom, när han med spänstiga steg gick över halvdäcket och ner i kajutan. Han hade stått sin vakt i nära sjuttio två timmar.

Land i sikte! Långa rullande gula sanddyner, i silhuetten här och där en palm. För laber bris seglade vi in i Delagoabukten. Vår bestämmelseort heter Lorenzo Marques. På avstånd synes redan en skog av master. Det första fartyget ropar an oss. En man i förriggen sjunger ut: »Vilket fartyg?» Vår segelmakare svarar: »'Arcadia' av Laurvig, sjuttiosju dagar Göteborg till Kapstaden, aderton dagar Kap Delegoa Bay.» Mannen i förriggen ropar: »'Rockeby Hall' av Glasgow, 106 dagar Salsåker, Sweden.» Besättningen har nu samlats på fördäcket och vi få tre ljungande hurrarop, som besvaras av oss med fyra dito. Flaggorna sänkas och så går presentationen vidare. Vi passerar nära ett tjugotal fartyg och är snart hesa av allt hurrandet. Nu går det ena ankaret i botten, på ett givet tecken firas märsseglen, det andra ankaret faller, skutan svänger upp i vinden. Seglen beslås och läggas fint till rätta.

Nöjda med oss själva samlas vi alla framför halvdäcket. Ginflaskan gör sin rond för den brukliga i ankardrammen. Skepparn och styrman se belåtna ut, allt gick ju med vederbörlig kläm. Nu kan gubben skryta för de andra skepparna över sin besättning och vi över vår »Old man». Vi hade övat oss med en ny »shanty» och då vi samlats på backen för att strama till ankarkättingarna sjöng vi så det hördes över hela hamnen:

¹ Bottlenose (flasknäsa), ett namn dessa, djur fått på grund av huvudets form.

»The Captain swore,
o, he was sore.
The second Mate said
God blame me,
and the man at the wheel,
he wanted to feel
the girl I left behind me.»

SJUNDE KAPITLET.

»Running the Eastern down.»

Det lilla som fanns kvar av däckslasten sedan en stor del spolats över bord utanför Kap Agulhas, var snart langat i pråmarna. Luckorna bröts upp, under däck var allting oskadat och väl stuvat. Det var byggnadsmaterial till villor och bungalows, fönster, dörrar, glas, järnspisar och fint hyvlade bräder och plank. Vi hade en del svartingar till hjälp, men för det mesta gjordes allt arbete av oss själva. Det gick inte vidare fort, ty det var ont om pråmar. På fritiden roade vi oss med rodd och kappsegling eller gjorde visit i andra fartyg. För om oss låg ett norskt barkskepp som hette »Solheim» och akter om oss hade vi en stor engelsk femmastare »Daylight» av Liverpool. Först nu fick jag bekräftat att »Arcadia» var en riktigt gammal fin skuta med lång och ärorik tradition. Det var många sjömän som kom ombord för att hälsa på sitt gamla fartyg med vilket de seglat i unga år. Båtsman i »Daylight» berättade att »Arcadia» en gång i tiden varit känd som ett av de bästa och mest snabbseglande passagerarfartygen mellan England och Australien och då bland sjöfolk gått under namn av »The flying wool clipper». Det var också mycket ombord i »Arcadia» som skvallrade om forna tider. Fastän hon var byggd av järn var skansklädningen av trä. Däcket av finaste teakträ och det stora halvdäcket pyntat med fina utskärningar och en rikedom på tunga, mässingsbeslag. Nere i botten på förpiken hittade vi en dag två små kanoner och en knippa rostiga handbojor och fot järn. Det hade nog inte alltid varit så lyckligt lottade passagerare ombord i »Arcadia».

Vi gick inte ofta i land, då det var långt till landningspiren och staden Lorenzo Marques låg en bit in i ilandet. Att springa omkring på de heta sanddynerna var ej något nöje. Staden var rätt stor med gator, torg, en park, kafeer och krogar och allt sådant där som hör till en hamnstad. Under boerkriget hade hamnen varit mycket frekventerad, särskilt av segelfartyg, då den hade den mest skyddade ankarplatsen på hela kusten.

Werner, Fritz och jag själv hade kommit överens om att gå i land tillsammans. Vi hade fått avlöning och hade fickorna fulla av reis och milreis eller vad de nu hette. Sedlar med stora siffror av vilka det gick minst en handfull på en flaska öl. På vägen upp till staden såg vi två svartingar, som höll på med något fuffens i skuggan av en liten stråhydda. Vi smög oss bakom några vagnar. Då vi kom närmare viskade Fritz: »Ser du inte att de håller på att skalpera någon.» Mycket riktigt, blodet flöt om

huvudet på den ena av dem. Det var två kafferflickor som höll på att frisera varandra. De var mycket oskuldsfullt klädda, vilket särskilt slog an på oss, vi var ju i Afrika, vet ja. Onduleringen eller vad det nu var de sysselsatte sig med, gick så till, att den ena av flickorna med en trasig butelj rakade sin väninnas hår i prydliga rutor. Det togs kraftiga tag och det var visst inte så noga om några skinnbitar följde med. Vi hade ju också först trott att det gällde en skalpering. Sedan håret på detta sätt indelats i regelbundna rutor, lindades varje hårtott med tråd till dess hela hjässan såg ut som en upp och nervänd harv. Vi hade snart fått nog av detta hårresande spektakel. Werner hojtade till, flickorna skvatt i väg och vi satte av i språngmarsch mot staden. Där gick vi och lodade i parken ett slag och hörde på musiken som spelade i en liten paviljong. Sedan i väg till den största affärgatan, där vi tittade i fönstren och överbjöd varandra i värderandet även en del mer eller mindre äkta juveler i ett guldsmedsfönster. Till slut kom vi på rätt kurs och mötte ett gäng glada jacksheitar. Här fanns det gott om kaffer och sjömanskrogar, »The first and last stand», »Sailors rest», »Cafe New York» etcetera, men närmast bulevarden var det en tysk bierkneip som vi sjöfolk döpt till Cafe Zum eller Zur Zomthing. Fritz och Werner skulle bjuda på riktigt gott tyskt öl i tacksam åminnelse av alla trätor och slagsmål vi haft tillsammans. Slog oss ned vid ett stort ekbord skuggade av väldiga antilophorn. Ställets najader Bertha och Lola kom med var sin långhalsad, väl avkyld flaska Spatten Bräu. Den smakade så där jungfruligt gott, som endast törstiga sjömanssttupar vet att värdesätta, efter en lång resa. Lola blev verliedt i Fritz med detsamma, han blev omklappad och kysst, ach wie suss! Fritz var lite generad till att börja med, men tog inte illa upp av denna kvinnliga hyllning. Bertha, som var av den mer vanliga matronatypen med tillbehör, försökte slå sig ut för Werner, men det gick inte alls. Vi satt kvar så länge tills det härliga Munchenölet var inmundigat. Sade adjö till Fritz, som vi på goda grunder kunde anse förlorad, men bestämde i alla fall mötesplats och tid.

På »Cafe Golden Gate» träffade vi några av våra egna mannar. Det var segelmakarn, Hermanson och Nils. Hermanson hade köpt en taklampa till skansen. Det var en fin mässingslampa med glaskupa och allahanda kruseduller. Den avsynades och gillades. Vi hade salat till den, och den blev pricken över i-et i skansen och allas vår ögonsten och stolthet.

På »Cafe Golden Gate» satt vi en stund och lyssnade till segelmakarns lärda utläggningar om olika slag av fartyg och segelmanövrar. Då och då

stack han fingret i ett ölglas, det var inte så noga vems, och ritade förklarande teckningar på bordets marmorskiva. Det blev till slut för djupsinnigt för Werner och mig, vi måste för resten ut och handla innan affärerna stängdes. Tobak, tändstickor, socker och konserverad grädde i väldiga paket. Till slut jagade vi gata upp och gata ned och fick tag i en affär, där vi köpte allahanda slag av fiskkrokar och linor. De oundvikliga vykorterna måste också skrivas och avsändas. Allt sånt där tar tid och det började bli rätt sent då vi alla möttes på bierkneipen »Zum eller Zur Zomething» som avtalat var. Här fanns ingen Fritz och Lola syntes ej heller till. Segelmakarn höll ett långt anförande för Bertha om nedrigheten av att leda en så ung man på villovägar. Bertha tog inte illa upp, hon placerade sig tvärt i knäet på segelmakarn, klappade honom på kinden och strök hans skägg. »Nu skall inte lilla pappa vara vresig; utan ta in en flaska vin till Bertha.» Den kurtisen slog inte an, segelmakarn blev förbannad, avskedsbägaren tömdes hastigt och vi troppade av ilastade med allehanda paket.

Nere vid en bakgata lyste en stor röd lykta med en grön nia. Utanför porten stod en jacksheit och blev utskälld av en käring som halvt hängde ut genom ett fönster. Sjömannen tog upp en kvast, ställde sig i pose likt en trubadur, slog an på kvasten och sjöng följande serenad på oefterhärmlig köpenhamnsdialekt:

»Holmens gade den är bränd,
 alla flickor de har ränt.
 Inga pengar, inget skrå
 ingen kuse kan jag få.» O. s. v.

Just som vi rundade hörnet, ty vi hade brått värre, hördes ett kraftigt plask. Det var serenadhållaren som fick en pyts vatten eller något annat fluidum över sig.

I utkanten på staden dök det upp en del mystiska figurer, som dock ännu höll sig på respektfullt avstånd; man mera anade än såg dem. Hermanson, som gått och burit på lampan, avlastade den på mig med order att jag skulle hålla mig väl i täten. I den händelse det blev något bråk, skulle jag springande försöka nå vår båt som låg nere vid piren och väntade. Därpå tog Hermanson upp en stor bambupåk som låg vid vägkanten och intog position som betäckande eftertrupp.

Nu föll första skottet höll jag på att säga, men det var Hermansons

bambupåk som dunkade till en svarting i ryggen, vilken ställt sig hindrande i vår väg.

Det blev upptakten till ett vilt slagsmål. Vi blevo omringade, vete gudarna av hur många infödingar. Jag lyckades smita i väg bakom en sandhög, springa till båten kunde jag inte, därtill hade jag för mycket att bära. Just då kom månskäran fram bakom ett moln. Segelmakarn och Nils hade dragit kniv, Hermanson kom farande med bambupåken, som om den varit ett stort slagsvärd. Själv satt jag där skakis bakom sandhögen med lampan i knäet och alla de andra paketen bredvid mig.

En polispipa började att envist ljuda. Hermansons bambupåk smällde till höger och vänster. Nu hördes tramp som av soldater, negrerna var med ens bortblåsta. Den lilla tappra kvartetten blev omringad av ett tjugotal gendarmer, beväpnade med gevär och långa påskruvade bajonetter. Det såg riktigt farligt ut ett slag. Så bar det i väg med mina vänner tillbaka till staden. Jag fick skrika och hojta åt dem att stanna, ty det var ingen som tänkte på mig, och jag hade inte lust att sitta där ensam bland sanddynerna hela natten. Soldaterna kom och hjälpte mig att bära grejorna. Segelmakarn svor och domderade på spanska, men blev nedtystad av officern som anförde truppen. Han tog det mycket gemytligt och snart skrattade vi allihop åt vårt äventyr. Den natten sov vi på träbritsar i någon sorts arrest. På morgonen fick vi kaffe och cigaretter. Markussen kom och löste ut oss. Han var arg, ty lossningen av lasten hade legat nere hela dagen. Han började med sin straffpredikan så fort han fick se oss, men officern som tagit oss om hand kvällen före förklarade allt. Negrerna hade kommit över sprit från en tysk ångare och i fyllan och villan hade de anfallit oss. Det där var ju mycket mildt och snällt formulerat av gendarmofficern, men vi förstod nog att vad negrerna velat åt var våra grejor, och det enda sättet att skydda oss var att arresteras oss. Vi fick i alla fall själva betala kalaset plus avdrag på hyran.

Då vi kom ombord stod Fritz och grinade. Han hade haft det så bra på det tyska kafeet och flickorna där hade lagat att han kommit ombord i god tid med en annan båt. Fritz visade mig sedan ett foto som han fått av Lola; hon var verkligen väldigt söt, och sådana brev hon skrev sedan! Det var bara jag som fick äran att läsa dem.

Bakom skansen framme vid storluckan stod det en liten så kallad donkeypanna med vidfästad ångvinsch, allt i ett kolli så att säga. Både pannan och vinschen var av antik modell, säkerhetsventilen var

viktbelastad, precis som på en ångpanna i land. Den skulle nu göras i ordning för att ta ombord barlasten med. Timmerman, träsmen vanligen kallad, höll på att mixtra med den och skepparn skulle ha sitt ord med. Själv var jag hantlangare och då jag råkat, så där på giss, få ett par lager att passa in, hade skepparn fått för sig att jag var rätte mannen att sköta den. Så eldade vi på. Med spänning väntade vi att ångtrycket skulle stiga. Skepparn stod och knackade på manometern som om den varit ett stormglas. Nu visade den det tillåtna, ångtrycket sjuttiofem skålpund. Timmerman vred på en kran, det började att spotta och fräsa. Hurra, nu går hon, mästerverket var fullbordat! Men så började pannan att läcka och vi fick packa om, kila och täta. Segelmakarn slängde fläskben till timmerman och mente på att träsmen bestämt glömt ett hjul, varpå timmerman tog och hällde olja i segelmakarns nål hus. Hade inte Markussen varit där och bett segelmakarn dra åt h... hade vi bestämt fått vara med om ett finare slagsmål.

Mallig, som om jag varit en maskinist på en stor atlanterångare, stod jag vid manöverspaken. Korgarna med sand gingo upp och ner. Det var bara roligt alltsammans. Jag fick i alla fall vara uppe två timmar tidigare än de andra för att ha allting klart tills arbetet skulle börja. Sista morgonen råkade jag att slumra till ett slag på storluckan. Då jag vaknade dånade fyren under pannan och manometern visade etthundraåttio skålpunds tryck. Säkerhetsventilen hade strejkat. Jag förstod inte riktigt hur man skulle bära sig åt. Med ett kvastskäft lättade jag på ventilen. Den lilla ångpannan gav till ett illvrål och formligen började att hoppa ikring på sina fyra hjul. Alle man kom rusande ut. När pannan äntligen lugnat sig upptäcktes att den så kallade spindeln till säkerhetsventilen gått all världens väg. Träsmen slog i en stor plugg, lade vikten till rätta och snart var allt i gång igen. Träsmen mente att nog skulle pannan hålla, »ho ä ju å järn vet ja». Det blev slutet på min maskinistkarriär. I stället fick jag gå ned i botten på skutan och skyffla sand som de andra.

Fritz var visst den ende som kände saknad över att lämna detta heta hål. Då vi satt en del segel och löpte ut, fick vi de brukliga hurraropen från de andra fartygen på redde, vilka vederbörligen besvarades.

Denna gång gällde resan en liten plats på västkusten av Australien som hette Flinders Bay. Den ligger strax intill sydvästra udden på kontinenten, på kartan utmärkt med Kap Leeuwin. Efter en del stiltje och motvind hade vi kommit ner på fyrtio graders sydlig latitud, och nu tog västanvinden tag i oss. Vi länsade undan för en rykande kuling och förde endast tre märssegel

och fock. Barlastade, som vi var, gick det undan med kläm och loggades så där en fjorton till femton knop. Det var roligt så länge sjön inte var för grov. Stormen tog till alltmer och sjön växte. Till slut måste vi bärga focken och stormårsseglet och länsade nu för bara stumparna. Fartyget rullade och det såg ibland ut som om underrårna tangerade vattenytan. Att stå till rors var rentav kusligt. Sjöar så stora som hus bröto sig akter över, det var som om vi löpte kapp med dem. Det kittlade i magen på en då man stod till rors och blev hissad av sjön så där en trettio á fyrtio fot upp och ner, minst tre gånger i minuten. Akteröver hade vi en seglare. Hon var ännu bara en vit prick på horisonten. Dagen därpå hade vi henne tätt under aktern. Det var en oförlömlig syn att se detta väldiga fartyg, en vitmålad fyrmastad fullriggare med alla mårsseglen i topp, dansa fram på toppen av rasande sjöar. Hon rullade helt obetydligt, bara höjde och sänkte sig, ty hon var djupt lastad. Den franska trikoloren gick upp under gaffeln. Vi utbytte övliga signaler och gjorde kronometerjämförelser. För att försöka hålla henne stången satte vi bottenrevad fock, men det var på ett hår att vi mist hela seglet. Fyrskurna taljor till skot, och ändå fick vi lägga dem till gångspelet för att kunna skota hem dem. Fransmannen tog på oss stadigt, och dagen därpå var hon redan ur sikte. »Arcadia» rullade, satte och slingrade, allt på en gång. Nu började taljrepen att gå i stor riggen och alltefter vi skurit i ett nytt, smällde ett annat av. Vi arbetade dag och natt med taljor och gångspel. Det blev en formlig kapplöpning mellan oss och riggen, vi trodde den skulle gå över bord vilken minut som helst. Markussen vågade inte lägga bi, därtill blåste det för hårt, och »Arcadia» fick löpa. Luften var klar med enstaka strömoln; varje natt stod himlavalvets vackraste konstellation, Södra korset, över horisonten. Hennes bärnstensstjärnor lyste så milt under det att elementen rasade. Uttröttad kastade man sig på storluckan eller skanstaket för att få ett par timmars sömn. Drömde att man åkte karusell eller att man befann sig på ett tåg som rusade mot en avgrund, och vaknade vid en knall. Det var ett nytt taljerep som sprungit.

Vi styrde nu något nordligare kurs, vinden tog av och det australiska landet stod blått i horisonten. Det var tjugusju dagar sedan vi lämnat Delagoa Bay då vi kastade ankar i en liten öppen havsvik, Flinders Bay. Jag hade fått vara med om att, som engelsmännen kallar det, »Run the Eastern down».

ÅTTONDE KAPITLET.

»Arcadia» i Arkadien.

Efter mycket halande och varpande förtöjde vi vid en lång pir byggd av jättestora timmer. Flinders Bay såg ut att vara en riktig ödehamn. Den enda invånare, som visade sig, var en karl som stod med en ropare ute på piren och gav oss anvisning. Inga hus syntes till och djungeln stod mörk och mystisk ända ner till stranden. Oräkneliga skaror av måsar och skriande tärnor kretsade runt fartyget, hälsande oss välkomna. Här skulle vi nu ta in en last av jerra- och carryträ, väldiga bjälkar som vägde tre och fyra ton stycket. Två järnvägsvagnar med timmer stod redan och väntade på att bli avlastade. Mannen med roparen hette Mr Pike, han var hamnkaptan, stuvar bas och sågverkets representant. Egentligen borde han ha hetat Mr Flinders Bay, ty han var visst ensam herre på platsen. Hamnen låg öppen mot havet och långa, rullande dyningar gjorde att fartyget slet i sina förtöjningar hela tiden. Här dög inte vanliga doningar, stora grova kättingar fördes ut från fartygssidan, tolvtums kokoskablar från piren fastgjordes runt masterna. Det sjöng och knakade i dem, ty det blåste rätt friskt. Vi riggade upp svåra taljor mellan för- och storrigen att ta ombord lasten med. På piren fanns en donkeypanna med kran att lyfta bjälkarna ur järnvägsvagnarna. Vi förstod att ilastningen skulle bli en lång affär, vilket gillades skarpt av besättningen. Mr Pike mente att så där en två å tre bjälkar per dag var nog allt vad vi skulle kunna hinna med. På grund av alla dessa svårigheter blev det överenskommet, att vi skulle jobba från solens uppgång till dess det blev mörkt med korta raster vid måltiderna. Då vinden låg på och lastningen var stoppad, fick vi göra vad vi behagade.

Vi pojkar började naturligtvis nosa ikring överallt. Det klara vattnet gjorde, att man kunde se botten runt hela fartyget. Det vimlade av fisk, ut och in mellan bjälkarna på piren svängde det ena stimmet efter det andra med en färgprakt likt tusende fjärilar.

Vi hade gott om linor och krokar ombord och det första vi prövade var fiskelyckan. Ute på piren radade vi upp oss. Mr Pike hjälpte oss, ty varje land har ju sina finter då det gäller fiske. Aldrig i mitt liv har jag sett eller fått så mycket fisk av alla de sorter. Stora blåprickiga »snappers» och eldröda dito, så kallade »golden snappers», i form påminnande om vår braxen. »Silverlax», makrill, vitling och hajar av alla möjliga slag och

fasoner. Jättelika »tarponer» jagade flygfisken i viken och fick man en dylik på kroken blev det riktig sport av. Dragkampen kunde ibland vara en hel timme innan fisken blev så uttröttad att den kunde halas in till piren och hugga fast harpunen. På annat sätt gick det inte att fånga den. Det var annat än att sitta på en ångbåtsbrygga i Stockholms skärgård och meta abborrpinnar.

Kapten Markussen gillade och uppmuntrade fisket, men såg inte gärna att vi strövade i väg inåt landet. Han dukade upp rövarhistorier om jättelika ormar och människoätande kängurur för att hålla folket ombord. Den »skränan» gick inte i oss pojkar. Werner och jag, som var hungriga på allt vad äventyr hette, kunde inte hållas tillbaka. Vi hade var sin lasso och ett par gamla harpuner blev till spjut, och därtill stal vi en av kockens stora förskärarknivar. Allt gömdes under en buske i land för kommande jaktexpeditioner.

En dag då jag skulle gå ett ärende till Mr Pike, passade jag på och tog en avstickare inåt skogen. Rätt som det var kände jag som om en hand lagts på min axel, vände mig om och stelnade till av fasa. Jag hölls i ett kraftigt famntag av en väldig känguru. Djuret var minst ett huvud högre än jag själv. Den nosade på mig, och med framtassarna började den att treva utefter kroppen. Jag stod som fastnaglad, försökte att få upp min kniv, som hängde bak på remmen, men var förlamad. Från något håll, jag visste inte var, hördes ett klingande skratt, ett sånt där långt och pärlande skratt som endast en jätunge kan åstadkomma. Jag nyktrade till från min trans och försökte göra mig fri från djuret, men det hade gott tag i mig. Med den ena labben höll det mig om livet, den andra letade i alla fickorna på kavajen. Till slut hade den visst fått tag i vad den ville ha: en halv kaka »Stolen Kisses», min bästa pluggtobak snöt den och hoppade sedan i väg. Hela tiden klingade det retfulla skrattet.

Bakom en buske satt en lustig figur på en trästubbe och slog sig på knäna. Ett litet ansikte som man knappast kunde se, ty de eldröda yviga lockarna guppade upp och ner som på en marionett. Ideligen bara skratt. Så kom det till slut stötvis: »Bry er inte om 'Jim', han vill bara ha tobak.» Jaså det var Jim! Jag såg den nog där den satt bakom flickan och mumsade belåtet på min pluggtobak, klippande med öronen och daskande svansen i marken. Flickan reste på sig, hon var för resten stora damen, minst sexton år. Hon strök odjuret över ryggen, böjde ned dess huvud och ruskade kraftigt på det för att visa sin överlägsenhet. Om min nya bekantskap var karl eller

fruntimmer, var jag ej så säker på sedan skrattet sinat ut. Figuren som stod framför mig var mest lik en lång gänglig pojke, utstyrd i en rödrutig mansskjorta med dito väst, som var för stor alla vägarna, och mollskinsbyxor nerstuckna i jättestora snörkängor. En bredskyggig filthatt låg tillknycklad i gräset.

»Du är sjöman från den norska barken?» Jag stammade något till svar, för hjärtat, som nyss suttit i halsgropen på mig, hade ännu inte kommit på rätt plats. »Kom och hälsa på skall du få färska persikor. Fråga efter Nelly O' Brien.» Därpå gick hon inåt skogen med »Jim» hoppande jämfota efter sig. Jag dök i väg, skyggt spanande åt alla håll, och kände mig inte säker förrän nere vid stranden, där Mr Pikes residens var beläget. Det var en liten låg hydda med platt tak, från vilket det stack upp en lång gänglig skorsten förfärdigad av hopnitade konservburkar. Huset hade ursprungligen varit en fartygsskans som tillhört ett gammalt strandvrak och blivit upphalat till randen av skogsbrynet. Runt kring huset kämpade en välskött liten plantage på den ena sidan emot den framträngande djungeln och på den andra, mot sanden vid havsstranden. I landen växte allahanda grönsaker, allt i stort format, gurkor och vattenmeloner vore riktiga mansbördor, pumporna ett skottkärrlass. Mr Pike satt på trappan och gjorde några bössor rena. Jag avlämnade mitt brev från skepparn och blev bjuden in på kaffe. Det var inte det vanliga skeppsblasket. Fru Pike halade ut ur ugnen en hel plåt med heta bullar. Jag doppade och lade in under stum och gillande beundran från mina värdar.

Fru Pike var en liten mager gumma med örnnäsa och skrumpen som ett stekt äpple. Hon var riggad i en del bjäfs som sett bättre dagar, på vänstra armen ett guldarmsband som ständigt ville glida ner över handloven. Hon sa varken god dag eller adjö. Då jag frågade Pike vem Nelly var, grinade gumman, men det var bara tandkött och två stora bruna betar. Pike var inte vidare talträngd han heller, men jag fick i alla fall veta var Nelly bodde. Strax innan jag skulle gå, fick jag på ena väggen se ett foto, som kom mig att rycka till av förvåning. Pike såg det nog, men då han tydligen inget ville säga, var jag nog diskret att inte fråga. Tackade för kaffet och sade adjö. Porträttet som hängde på väggen föreställde konung Oskar¹ i amiralsuniform.

¹ Enligt bekanta till författaren lär denne ha varit oäkta son till Kung Oscar II.

Det blåste friskt ute från sjön och lastningen var inställd. Werner och jag smet i land. Vi tänkte nu pröva vår jaktlycka. Med lasso hängande i bältet och våra improviserade spjut över axeln var det med en viss helig iver vi gav oss in i den väldiga skogen. Försiktigt klev vi fram, inbillande oss att det fanns en känguru i varje buske. Allt var så tyst och stilla. Jättestora träd reste sig så där en tvåhundra fot över den undre skogen, som bestod av toviga gräspalmer och täta busksnår, här och där en jättelik ormbunke. Då och då skvatt det till i buskarna och om man var kvick på ögat och stod riktigt stilla kunde man se en »valaby», en sorts dvärgkänguru stor som en hare, kila i väg som ett skott. För våra spjut och lasso fick vi ej något bruk och tog dem aldrig mera med oss. Högt uppe i några gängliga buskar satt en del kvistbon, och då vi ruskade på grenarna hoppade ur boen fyrfotadjur stora som mårdar. De var inte vidare rädda av sig utan satt där och plirade på oss. Vi skakade på grenarna och då djuren föll ner, sprang vi lätt i kapp ett par och tog dem med händerna. Djuren, vilka efter vad vi sedan fick veta, kallades opossum, var ena hjälplösa stackare som från första början tycktes finna sig i fångenskapen. Vi satt en lång stund och studerade dem. Litet spetsigt huvud, stora bruna ögon, fin rödbrun päls, svansen dubbelt så lång som hela djuret och slutande i en fingerliknande krok. Då man hängde djuret i svanskroken vände det sig sakta om och gick armgång som en tränad gymnast uppför sin egen svans. Framtassarna hade samma form som en människohand. I en liten pung mitt på magen satt två små blindade och hårlösa kräk till ungar, sugande sig fast vid var sin bröstvårta. Som vi inte hade något att ta dem i, drog jag resolut av mig skjortan och knöt in dem. På hemvägen träffade vi på en ödla som var minst tre fot lång. Hon satt på en låg trädgren och vi hade nog aldrig sett den om inte några skriande papegojor givit oss varning. Då den hoppade ner på marken kastade sig Werner över den. Med ödlan fastbunden på en lång påk, som vi bar emellan oss, tågade vi nu till fartyget. Vi var något till malliga över vår fångst. I en tom hönsbur inrättade vi ett menageri, som ständigt tillökades med allehanda lustiga djur.

Jag hade inte nämnt för någon om mitt möte med den tama kängurun eller flickan med det röda håret. Så fort jag fick en chans, smet jag i väg på egen hand. Enligt Pikes anvisning skulle jag gå längs med stranden tills jag fick se en liten flod. Det var Blackwood River, och en cirka tjugu minuters väg därifrån inne i skogen var det som O'Briens hus var beläget. Jag hade kommit till floden och stod och tittade på bränningarna som bröt utanför

dess mynning, då någon ropade an mig. På en sten satt flickan med det röda håret, som fladdrade i den friska havsbrisen.

»Jaså, du kommer nu.» - »Har du väntat då ?» - »Ja, varenda eftermiddag, för jag visste att du skulle komma. Jag såg er nog den gången ni var uppe och tog opossumen och ödlan. Följde er ända ner till skogsbrynet. Jag har sett fartyget också.» - »Nå, men varför ropade du inte på oss?» - »Jag var rädd för spjuten, ty Jim var med.» Det var mig en lustig tös, tänkte jag och såg mig ängsligt om efter kängurun, den var jag smått rädd för. Nelly skrattade åt mig. »Jim är uppe i skogen och kommer inte förrän jag kallar på honom. Han tycker inte om sanden. Sätt dig nu här skall du få se något roligt.»

På stranden kilade stora krabbor av och an. Med ett långt spö tog Nelly och tussade ihop krabborna. Resande sig på bakbenen och med de väldiga klorna högt upplyftade, sprungo de uppretade djuren på varandra med komiska sidosprång. Likt forntidens riddare i rustning drabbade de samman, det smällde och knakade i deras pansar. Då de blev trötta, tussade Nelly med sitt spö ihop ett nytt par. Jag hade roligt åt krabborna, men tittade i alla fall mest på Nelly. Hon såg ut som om hon hoppat direkt ur en journaltavla jag sett därhemma och som jag mindes föreställde en italiensk dam i den grå forntiden. Hon var ovanligt blek, Nelly, med stora ljusbruna ögon. Håret, hennes underbara hår var i dag guldbrons, varje hårstrå veckade sig, det var idel lockar. Vi sutto tätt intill varandra på samma sten. Då jag vaknade upp ur drömmarnas värld, pekade Nelly förtjust på en krabba, som gravitetiskt klev i väg med en avbruten klo i sina egna nypor. Det var segraren.

»Vill du ha persikor? » - »Ja-a tack.» Jag kände mig ovanligt blyg och försagd. Upptäckte nu först att Nelly var barfotad och klädd i samma rödrutiga skjorta och komiskt stora väst. Kjolen som hon i dag hade på sig, var betydligt kortnött och slutade med idel fransar strax vid knäet. Nelly visslade på Jim, som kom fram ur skogen och följde oss. Den gick på alla fem benen, det vill säga svansen inbegripen, i en komiskt guppande gång, som gav den en undergiven uppsyn. Nelly tog mig i handen och ledde mig fram över de smala stigarna. Det var som om vi känt varandra mycket länge.

Ur en glänta i skogen steg en blåaktig rök över trätopparna. »Vänta ett slag, jag skall se var far håller hus. Han tycker inte om att bli överraskad av främlingar.» Efter en liten stund var Nelly tillbaka. Hon kom från ett helt

annat håll, plötsligt och överraskande. Hon var ett skogens barn som kunde konsten att glida ljudlöst fram bland snår och högt gräs. Nu var hon inte längre den »Tom-boy» som då jag först såg henne. Framför mig hade jag en söt liten kvinna i skär klänning, håret var infångat i en blå duk med vita prickar, här och där stack det fram en ostyrig lock likt en fladdrande eldslåga. Skorna var av manstyp, det fanns nämligen inga andra att få i handelsboden borta i Jarradale.

På en höjd i den tätaste buskskogen fanns lämningar efter ett hus. Bara de nedsvärtade stenarna av grunden var kvar. Här hade djungeln gjort kål på kanske ett helt livs strävanden att åstadkomma en trädgård. Några väldiga persiketräd behängda med allehanda krypväxter var ännu livskraftiga. De bar ymnigt med frukt och det var just rätta tiden att skörda. Nelly smakade knappast på dem, men njöt av att se min förtjusning, då jag mumsade i mig den saftiga frukten. Vi gav oss inte tid med att plocka, utan bröt även del grenar som dignade av sin börda.

Nelly var ivrig att visa mig allt, än var det en liten skogsbäck med små kolsvarta kräftor i eller ett ihåligt träd, där hon samlat vild- honung. Vi kom till en glänta i skogsbrynet, där man kunde se ut över viken. Långt borta skymtade »Arcadias» master. Här fanns något som vi i Sverige skulle kalla en domarering. Det var lämningarna efter en offerplats eller helig lund från urinvånarnas tid. I en stor ring låg jättelika ryggkotor av en val, väldiga revben stod instuckna i marken. Vi satt och trängde ihop oss på en benknota. Nelly visade mig hur man på ett behändigt sätt kunde skala en persika. Hon stack in sin lilla smutsiga tumnagel under skalet och vred behändigt runt. Envisades att proppa i mig så att saften rann ner på min hals. Vi hade så roligt, och tiden flög.

Det blev uppgjort att här skulle vi ha vår mötesplats. Den av oss som först kom hit, skulle ge signal. Nelly lärde mig att blåsa i ett grässtrå och på så sätt härma en viss fågels läte. Det var den australiska fågelvärldens största skämtare »The Laughing Jackass», som jag skulle härma. »Du skall gömma dig i det här buskaget och ge signal på grässtrået. Rör dig inte ur fläcken förrän jag kommer.» Vad nu alla dessa försiktighetsmått skulle tjäna till frågade jag ej efter. Tyckte själv att det liksom hörde ihop med äventyret.

Vi hade hunnit så långt att vi svurit varandra de första löftena, kyssts, klappats och glömt både tid och rum. Skymningen föll hastigt på, och jag hade lång väg att gå genom skogen. Jag tog upp mina fruktbehängda kvistar, men Nelly som tänkte på allt, varnade mig för att ta dem med. »Det

är dina och mina fruktträd. Lova mig att du ej för någon förråder var de finns.»

Jag var rentav skraj då jag gick utefter skogsstigen. Månen lyste och kastade märkvärdiga skuggor. Det var så många underliga ljud i buskarna. En flädermus eller vad det nu kunde vara, flaxade till rakt framför ansiktet. För att inte känna mig så ensam sjöng jag av alla krafter. Under de höga stammarna, som stod likt pelarna i en kyrka, kom det plötsligt mot mig högt och klart, mitt eget eko: »Över fjällarna grå är det natt, hallå, sömnlöst blott eko hörs tråna.» Jag sprang för brinnande livet ledd av bruset från vågorna, som bröt sig över strandklipporna.

NIONDE KAPITLET.

»Two is company, but three is a crowd.»

På piren stod ett litet lokomotiv med ett par timmervagnar efter sig. Det kom från sågverket i Jarradale som låg trettio engelska mil inne i landet. Föraren som skötte det hela var en norrman, nej det var han inte heller, för han höll styvt på att han kom från Bergen. »Ka faen sier dere, jeg er bergensere, jeg.» Vi kallade honom för resten ingenting annat än »Ka faen». Käften gick på honom dagen i ända och det blev inte en minuts ro förrän han dragit i väg med sitt leksakslokomotiv. På tio minuter fick jag höra om allt och alla i Flinders Bay, vad han själv hade i lön och att han rymt från en skuta i Freemantle.

»Är det någon som har lust att lämna den här gamla hojen så säg bara till mig.» Kaptén Markussen stod bredvid men det brydde »Ka faen» sig inte om. »Hallå Pike, you old Swede, här har du ju en landsman.» Mr Pike blängde ilsket och bad »Ka faen» på ren och oförfalskad stockholmsdialekt dra dit pepparn växer. Från den dagen tinade Pike upp och då vi ibland var ute och fiskade tillsammans talade han alltid svenska om det än gick lite knaggligt ibland. Ofta rörde sig samtalet orm vår gemensamma hemstad, men det var alltid en viss vemodig underton hos Pike, som gjorde att jag aldrig själv ville ta upp den tråden. Han verkade på mig så renhårig att jag anförtrodde honom så där lite fint och bitvis om Nelly och att jag möjligtvis tänkt på att rymma.

»Min kära gosse», korn det så vänligt och rart att jag nästan ångrade jag sagt något, men jag var i stort behov av förtroende. Pike rådde mig att se tiden an. »Ser du, Nelly är nog en präktig flicka på sitt vis, men hon har aldrig gått i någon skola, är rena rama vilden, kan inte ens stoppa ett par strumpor.» - »Tänk om 'Ka faen' skulle kunna hjälpa mig och ta mig med till Jarradale?» - »Den skall du akta dig för. Han hjälper dig nog till att rymma, men säljer dig sedan tillbaka till skepparn för ett par pund.» Jag fasade vid tanken på all denna världens ondska. Såg Pike rätt in i vitögat. »Nej min gosse, inte behöver du vara orolig för mig, men några råd varken vill eller kan jag ge dig.» Så talade vi inte mer om den saken.

Tyckte själv att jag haft en väldig tur då jag råkade skada mig i högra handen under lastningen. Blev satt till vaktman om nätterna och hade nu

hela dagarna att disponera över. På förmiddagen låg jag och tog igen mig, men så fort vi ätit middag var det jag som knep i väg upp i skogen. Den där ödlan som Werner och jag fångat förklarade skepparn vara giftig, och nu var det knappast en käft som vågade gå längre bort än utefter järnvägslinjen. Naturligtvis var gubbarna nyfikna på vad jag hade för mig. Jag svängde till med ailla möjliga rövarhistorier. En dag kom jag släpandes på en lång orm, en annan gång hade jag en liten valabyunge innanför skjortan. »Låt'en hållas», sade segelmakarn, »en vacker dag ligger han där ihjälbiten, och jag tänker inte hjälpa dig.»

Jag hade gömt mig i den vanliga busken och gav signal till Nelly på grässtrået. I dag hade hon med sig ett par kakor vildhonung, vi åt och smetade ner oss, gick tillsammans ner i bäcken och badade efteråt. Nelly tog sin huvudduk och gned mig ren på ryggen. Hon hade sin vana trogen inte kunnat hålla sig från att göra rackartyg och släppt ett stort stycke av honungskakan innanför min skjortlinning. Då hörde vi plötsligt någon som kom gående. Vi kröp ner i vattnet under en överhängande gren. Det var en äldre man med ett energiskt bockskägg han gick framåt lutad som om han sökte någon, och i högra handen bar han en olycksbådande lång bössa. - »Äsch det är bara far min», sade Nelly, och så högt att jag instinktivt körde huvudet under vattnet. » Var inte rädd du, han är stendöv.» Så försvann den gamle och vi kröp upp ur vårt gömställe. Jag berättade nu mina goda nyheter. »Arcadia» skulle gå till Durban på ostkusten av Afrika med den last vi nu tog in. Sedan tillbaka till Flinders Bay och lasta på någon hamn i Europa. Jag hade trott att Nelly skulle bli överförtjust, men hon satt och trutade. »Nej, jag vill att du rymmer nu, du får inte gå till sjöss med Arcadia igen.» Det var inte lätt för mig, ovan som jag var, att lugna denna kvinnliga vulkan. »Men tänk, Nelly, så många stiliga saker jag kan köpa åt dig i Durban. Där finns strutsfjädrar och allt annat rart.» Nu började Nelly lystra till och bli intresserad. Hon satt och räknade på fingrarna. »Det skall jag ha, skor, silkesstrumpor, en hatt förstår du, jag har aldrig i mitt liv haft en hatt, Vänta, kryp ner i busken ett tag», och med ens var hon försvunnen.

Jag satt där och vändades, ty strax bredvid var det ett väldigt myrbo, men vågade knappast röra mig, tänkte på Nellys far med den långa bössan. Hon var inte länge borta, kom tillbaka röd som en ros med en stor bok i handen. Det var en illustrerad katalog från ett affärshus i Melbourne. I den boken fanns det slåttermaskiner, grammofoner, ja hela hus, men det som intresserade Nelly var allt som hörde till fruntimmersgarderoben. Hela

sidor med undersköna kvinnor i alla de slag av onämnbara, som möjligen kunde tänkas. Klänningar i det oändliga och en hel orgie i hattmodeller. Den boken var något till tummad den, och bar synbar spår efter mycket studerande. Vi låg på magen i gräset och hade boken framför oss. Kombination med spetsar ovan och nedan - en guinea. Hur mycket det var vi inte säkra på någon av oss, men gissade på tjugu shillings eller ett pund. Jag läste högt för Nelly och adderade i huvudet. För varje guinea eller pund lade Nelly en trästicka framför sig. Vi hade hunnit till skorna och det låg en hel liten hög träpinnar framför oss. »Nej, nu orkar jag inte med mera, och så mycket pengar äger jag inte.» Nelly tittade på mig förvånad. »Det är ju jag som skall betala, vi har mycket pengar, må du tro. Far säljer bara några stycken sådana där.» Hon pekade på ett jättestort jarraträd. Försiktigt plockade Nelly upp alla pinnarna och knöt in dem i näsduken.

»Nå, Nelly, när skall jag få komma och se var du bor?« Hon blev med ens lite betänksam, satt och funderade ett slag. »I morgon är det söndag, då kan du ju komma. Vi kan låtsas som om vi ej träffats förut. Far är inte vidare glad i främlingar och sjöfolk är inte att lita på, har han alltid sagt.» Nelly knyckte på nacken och gav mig en blick, som inte var att missförstå.

Söndag förmiddag riggade jag mig särdeles fin. Satt och putsade klockkedjan då Werner kom och prompt ville ha reda på vart jag tänkte ta vägen. »Landgångsrigg och nyputsade skor behöver du väl inte när du går i skogen.» Lyckades i alla fall smita utan onödigt påhäng, fast jag fick försaka middagen. Jag gick utmed skogsbrynet och tog av inåt skogen där Blackwood River flöt ut i havet. Blev villrådig om vägen, då det här var gott om upptrampade kreatursvägar. Blåste den vanliga signalen och fick strax svar inifrån den täta djungeln. Plötsligt stod jag framför en låg stuga med en väldig pyramidformig skorsten, ihopmurad av rullstenar och torv. Taket var täckt med jord på vilket det växte allahanda buskar. De små fönstren låg nästan i jämnhöjd med marken. Jag knackade på en dörr som hängde betydligt snett i gångjärnen, men fick intet svar. Klev in. Huset var indelat i två rum. Det största var kök och dagligstuga. En stor öppen spis, en väggfast säng, några grovt tillhuggna stolar, ett bord och på väggen ett par bössor och saxar för fångst av mindre djur. Det andra rummet var antagligen Nellys. Där stod en tältsäng med moskitnät, väggarna var fullsmetade med tidningsurklipp, på en byrå stod en spegel övertäckt med flor. Jag drog mig tillbaka, skamsen över mitt intrång. I detsamma hördes bakom en glugg i det stora rummet en del misstänkta ljud. Nyfikenheten

tog överhanden och jag drog undan luckan. Ut sprang en stor svart gris och på golvet i denna märkvärdiga svinstia låg en väldig sugga med famnen full av en dubbel rad snuttande griskultingar. Jag hade ett fasligt sjå att få in den andra grisen igen. Då hördes på nytt Nellys signal, som det tycktes alldeles i närheten.

Skyddad av väldiga klippblock bredvid en sorlande bäck låg en fin bungalow, omgiven av ett riktigt litet paradiset av blomsterprakt och underbara träd. Runt huset löpte en veranda och här var det Nelly satt med sin far i söndagsparad. Gubben läste högt ur någon sorts postilla. Nelly satt helt beskedligt och tvinnade tummarna, men kunde inte hålla sig då jag kom, utan gjorde en mycket ful grimas bakom hans rygg. Gubben tittade upp ett slag över brillorna, men fortsatte med sin monotona uppläsning. Äntligen kom ett förlösande amen. Boken smälldes igen och brillorna lades försiktigt in i sitt fodral.

»Vad är det du vill?» frågade han så hastigt, att jag blott kunde stamma något om att köpa mjölk. Nelly kom nu till undsättning, för gubben var ju döv. Vad hon sade förstod jag ej, han och Nelly använde sig alltid av någon sorts irländskt landsmål sinsemellan, uppblandat med ett särdeles effektivt teckenspråk från hennes sida. Det blev en rätt lång palaver och Nelly blev än mer bestämd i ton och gester. Till slut lunkade den gamle iväg, sedan han gett mig ett par grundligt granskande blickar.

Nu blev det fart på Nelly. I ett hörn stod en vidlyftig grammofontratt och slukade luft. Ur en låda tog hon fram en del valsar, det var mest Sankeys och Moodys hymner, men spelade man dem fort lät det rätt klämmigt. Bungalown hade tre rum och kök, väldigt fint möblerade, med ljuvliga fotografer på väggarna. Jag såg på Nelly att hon var stolt att få visa mig allt. Pärlmoinlagd symaskin. Hon satte sig ned och trampade på med full fart. »Syr du mycket på den där?» Det var nämligen varken tråd eller nål ditsatta. Jag fick mig ett förvånat ögonkast, så smälldes hon igen huven på maskinen, liksom hon därmed ville klippa av alla närgångna frågor. Nästa glansnummer var en paneldivan med röd plysch. »Väldigt dyr, må du tro.» Nelly kastade en blick ut genom fönstret för att se var fadern höll hus. »Kom och sätt dig här.» Vi gungade upp och ner på resårerna. Med handen strök hon över den röda plyschen. Den om något skulle väl imponera på mig. Hon berättade att allt detta kommit från Fremantle för två år sedan, men att de ännu om vardagarna bodde i det gamla huset.

Det var då för väl att gubben snubblade i farstun, för vi hade alldeles glömt

bort både tid och rum där vi trängt ihop oss i soffhörnet. En sekund och hon låg på knä framför nedersta byrålådan och jag stod kapprak utmed dörrposten. »Ge dig i väg nu, och du Nelly skall ge mat åt djuren.»

Jag hade inte hunnit långt på hemvägen då jag hörde vår kallelsesignal. Vi träffades igen ett stycke bakom den gamla stugan. Här höll Nelly på att ansa för alla sina vänner. Jim, kängurun, hade sitt särskilda bås. Han fick en skål med gamla teblad för se teblask och gamla tobaksbussar det var hans passion. I lådor, likt kaniner, skuttade långsvansade opossum. I en stor bur bland höns och ankor spankulerade en australisk struts och såg ut som en vandrande hötapp. Ett obehagat ögonblick högg den tag i min klockkedja och om jag inte varit så kvick i vändningen hade den bestämt sväljt alltihop. I sista stund fick jag tag i tampen på kedjan och halade upp klockan som var ett gott stycke nere i halsen på djuret. Nelly hon bara skrattade, men jag var glad att ha lyckats rädda mitt konfirmationsur.

Det var ännu ett par timmar tills jag skulle ombord på min vakt. Nelly föreslog att vi skulle ner till floden och paddla, som hon uttryckte sig. Av ett par korta timmer hade hon spikat ihop en liten flotte och med den brukade hon ro ut bland bränningarna som bröt på revet vid flodmynningen. Flotten var inte större än att den nätt och jämnt bar oss båda, jag tvekade ett slag, tänkte på mina fina kläder. För att hon inte skulle missförstå min tvekan, tog jag av mig rock och väst och kavlade upp byxorna. Nelly var inte så kinkig, för henne var visst alla kläder lika bra.

Vi satt på flotten med benen dinglande i vattnet, i sakta mak bar det i väg nedför floden. Nelly tog kommandot, höll oss tätt utmed stranden och sköt så ut bland bränningarna på revet. På toppen av de höga vågorna som bröt sig runtom oss, red vi sedan tillbaka in mot land. Oupphörligt upprepades manövern. Det fordrades en riktig galenpanna för att kunna hitta på något så raffinerat skojigt. Dyvåta och inte så litet uttröttade paddlade vi oss tillbaka uppför floden. Då hörde jag någon från land som sjöng: »Auf der blauen Donau schwimmt ein Krokodil» etcetera. Det var Werners stämma. Han kom ner till stranden och tog emot oss, blev något till förvånad då han såg att min kamrat var en kvinna. Stramade i hast upp sig och försökte slå klick med hämlarna, vilket inte ville riktigt lyckas i det höga gräset. Det blev i alla fall en sirlig bugning med dito handkysst åt Nelly. Hon var förstås stora frågetecknet och såg ett tag ut som om hon tänkte smälla till honom för hans närgångenhet, men var nog på samma gång inte så litet smickrad över den nymodiga hyllningen.

Som två stridstuppar stod Werner och jag och såg på varandra. Han triumferade över att ha listat ut mig. Med ett diaboliskt leende spelade han ut sin stora trumf. Tog upp klockan och förkunnade att nu var det bäst att jag gav mig i väg med detsamma, »annars kommer du för sent till vakten». Nelly förstod nog att vi inte precis var några vänner och vädrade instinktivt ett stilla slagsmål. Så klippte hon av den något spända tråden med ett hastigt farväl till oss bägge. »Gå ni ombord båda två, för jag måste hem och se till far.»

TIONDE KAPITLET.

Den stora sjöormen »Cum grano salis».

Lastningen hade nu pågått i mer än en månad, men vi hade ej hunnit längre än till mellandäck. De väldiga bjälkarna var inte lätta att hantera. Vi hade ett styvt arbete, halande i taljor, baxande med långa spakar, det kilades och klubbades dagen i ända. Förste styrman kunde konsten att driva på och egga, han och Pike gav aldrig tappt. Ju svårhanterligare en bjälke var, desto mer tycktes de njuta av att besegra den. Pyramidens slavar kunde inte ha arbetat hårdare. Ibland kom skepparn och stack näsan över karmen till storluckan, där segelmakarn var luckbas och passade på slingorna. Av »luftskräddarns» giftiga infall förstod han att, det var bäst att hålla sig på avstånd.

Jag hade nu återinträtt i jobbet och blev avlöst av Nils, som skadat sin ena fot på en fallande bjälke. Det var ont om arbetskraft och skepparn hade räknat ut att Nils gott kunde vara vaktman i stället. De första nätterna satt han i en stol på skanstaket och höll utkik. Ifall det behövdes någon hjälp skulle han blåsa i en pipa. Där satt nu Nils och sjöng sina visor. Ju mer det värkte i foten, desto högljuddare blev han. Det hjälpte inte att vi på kraftigaste norska lät honom förstå, att hans serenader var misshagliga. Särskilt njöt han av att improvisera nya verser för att därmed reta sin broder Samuel. Bröderna hade en sjömanskista gemensamt, och efter gammal vana hade han tjuvläst broderns brev och förälskat sig i hans sista flamma,

»Hon är så dejelig att skåda,
men tycker lika mycket om oss båda.
När vintern kommer och Sam är borta
i marinens tjänst och ut på Tokta,
då blir hon min, o, vänaste Viktoria.
Du är så ljuv, så säll, du är min gloria.»

Gloria formligen vrålade han fram, ty det värkte visst svårt i foten. Sam skulle in till exercisen då han kom hem till Norge, det var det som Nils alluderade på, då han sjöng, om marinens tjänst och Tokta. Samuel svor och bad brodern för 'död och pina sluta upp med sitt töjs. »Om du håller käft "skall du få mitt tobaksskrin.» Det där tobaksskrinet hade länge varit ett tvistefrö mellan bröderna, ty Nils respekterade aldrig broderns

tillhörigheter. »Allt ditt är mitt, och vad jag har raver dig inte», brukade han säga. Han gav sig inte heller förrän han fått skrinet uppbundet åt sig på skanstaket. Det blev tyst en stund. Så lyfte Nils på skylightet och ropade ner till brodern: »Jag skriver i alla fall, ni skall få höra alltihop bara det blir färdigt.» - »Dra för fandan i våld», sa Samuel, vände på huvudkudden och somnade.

Nelly O'Brien hade farit till Jarradale med sin far på några dagar. Arbetet låg nere på grund av pålandsvind med svår dyning. Jag gick och hälsade på hos Pike. Mrs Pike satte på kaffehurran och vi drack oändliga koppar kaffe, alltunder det han och jag pratade Stockholm; »Sjuans liga» i Tyskbagarbergen, Nybergs gränd. Pike blev glatt överraskad då jag berättade om en viss gammal tobakslada på Östermalm som vårt gäng haft till wigwam. När jag beskrev det stora slagsmålet i Humlegården som vi haft med »kissarna» från Beskowska skolan, tror jag nästan att han grät ett slag. Så gled samtalet över till hans favoritämne, fisket, och jag fick till livs hans stora bragder. Strider han utkämpat med jättestora hajar, som var minst trettio fot långa, och tunnyfiskar, som det tagit flera timmar att infånga. På staketet runt trädgården satt uppspetsade väldiga haj käftar, vilkas mångdubbla tandrader gnistrade i solen. Dessa trofeer var Pikes stolthet och var och en av dem hade sin särskilda historia. Genom »Ka faen», bergensaren, visste jag förut att Pike trodde på den stora sjöormen och att hans livs stora längtan och traktan var att en gång få sätta harpunen i den. Det var emellertid ett mycket ömtåligt ämne att vidröra i Pikes sällskap, då han därför fått lida mycken smälek. Ombord i »Arcadia» hade det bildats två partier för och emot sjöormen. Kapten Markussen, som ville stå väl hos Pike, hade till och med namngivit odjuret. Han kallade det nämligen »Cum grano salis», som han påstod efter ett antikt havsodjur på ett museum i New York.

Pike hade nu kommit så långt i sina fiskehistorier att han var mogen för vad som helst. När äntligen havsormen kom på tal hade jag svårt att bemästra mig, men Pike var så övertygande att jag blev fullständigt gripen av hans entusiasm. »Det är inte tu tal om att på de stora djupen gå odjur som vi människor ej har en aning om. Flera gånger då jag varit ute och fiskat har jag på avstånd sett en väldig havsorm, som med god fart summit runt båten.» Pike var eld och lågor. »Här skall du få se, jag har till och med ritat av den.» Han visade mig en del teckningar, men det fordrades en mycket livlig fantasi, för att man av dem skulle förstå hur djuret i verkligheten såg

ut. »Den är inte så värst lång, på sin höjd så där en sjuttio a åttio fot. Stort brett huvud, svart på ryggen, gråvit under buken, och kroppen slutar i en mycket smal svans.» För att infånga den hade Pike lagt sig till med två stora harpuner, som han höll fint putsade och som låg väl insmorda med vaselin i en särskild låda. Till varje harpun hörde ett kraftigt skaft och fina linor av bästa Manillahampa. »Dem tar jag alltid med mig varje gång jag går på fiske och jag har gett mig attan på, att en vacker dag så kniper jag den nog.» - Pike satt en stund tyst och tittade genom fönstret ut över sjön. »Bry dig inte om hur gamla Pike dillar, nu tar vi grejorna och ger oss ut och drar upp några snappers. Det har redan mojnats och i morgon blir det att släpa timmer igen.»

Vi satt på vårt vanliga ställe, ett grund där det nappade bra. Vår gamla skeppsbat höjde och sänkte sig regelbundet i de stora rullande dyningarna. »Den du, skäms inte för sig», han daskade mig i ryggen med en grann snapper, på så där ett par kilos vikt. Pike var storbelåten, ty vi hade fått ett par fina silverlaxar och snappern var så i tagen att den bet nästan på bara kroken.

Nöjda med vår fångst satt vi en stund och sög på våra snuggor och såg på solnedgången. Jag höll just på att hala in ankaret. Då jag vände mig om låg Pike på botten av båten och höll på att dra ut lådan med harpunerna ur akterplikten. Med nervös iver satte han den på skaftet och gjorde linorna klara. »Ser du inte?! Där! Där!» Pike pekade intensivt. Nu har han väl fått snurren riktigt, tänkte jag, ty jag kunde rakt ingenting se. »Sätt dig till rors och gör bara vad jag säger! Här har du yxan att kapa linorna, men inte förrän du får order, kom ihåg det!» Tamparna på harpunlinorna löpte genom en ring för ut och var fastsatta i aktertoften. Själv stod han längst för ut med den ena harpunen i högsta hugg.

På toppen av en våg skymtade det något mörkt och rätt som det var, bröt sjön över ryggen på ett stort djur. Några kraftiga plask och en lång svans stod rätt till väders. Med god fart satte den kurs rätt på båten. Krampaktigt höll jag i rorkulten och lade yxan i knäet. Ideligen upprepar för mig själv: »Gott sei mir armen Sünder gnädig», som Fritz en gång sagt då han höll på att ramla från bramrån. - Whop! nu åkte harpunen i väg. Det mörka odjuret, liksom delade på sig. Någonting stort och hemskt flög rätt över båten och tog vattnet med ett väldigt plask. Jag kände luftdraget och såg hela djuret. Med ett ryck åkte vi i väg. Båten formligen dansade på toppen av sjöarna. Linan var spänd som en fiolsträng. Pike stod på knä i fören med

den andra harpunen klar. I nästa minut slaknade linan, havsormen kom rätt på oss. »Håll dig fast! Klar med yxan !» skrek Pike. I sista stund vek den av för båten men inte förrän den andra harpunen satt fast i dess rygg. I allt smärre och smärre cirklar bogserades vi runt, än hängde linorna slaka, men rätt som det var bar det av med god fart. Pike tog nu själv rodret.. Djuret syntes ej mer och linorna hängde långa stunder rätt upp och ner från förstäven. I min fantasi var det stora havsvidundret redan uppstoppat och placerat i museet på Drottninggatan. På en skylt med dess latinska namn Cum grano salis, stod Einar Pikes och mitt namn. »Gå och hala in nu», sade Pike. »Det vågar inte katten göra, försök själv.» I alla fall kröp jag försiktigt för ut och kände på linorna. Det kom ett stadigt ryck så jag flög på ända över toften. Det måste ha varit dödsrycken för sedan blev allt tyst och stilla.

Pike satt och karvade en pipa tobak och tände den med ett onödigt antal stickor. På min anmodan om hjälp att hala in skrattade Pike bara. »Äsch, hade det inte varit för mina fina harpuner, tror jag bestämt att jag låtit hela smörjan gå.» Det var mig en lustig en, är han inte glad över att ha fångat sin stora sjöorm, tänkte jag, men Pike satt bara och sög på sin snugga så det knastrade. Jag tyckte till slut att det började bli rätt dystert, dej mörknade nu också hastigt. »Vet du vad som sitter i andra ändan på linan?» - »Nej, det vet du visst inte själv.» Jag var arg på Pike, som satt där som en dönicke, själv vågade jag inte hala in. »När du lägger dig i kväll kan du tacka din gud att du har livhanken i behåll, för hade det varit den riktiga sjöormen så hade den nog slukat både oss och båten. I alla fall slapp vi lindrigt undan, ty ett stim av 'stingarn' är ej att leka med. Jag såg med detsamma vad det var för ena, då en av dem hoppade över båten.» -»Vad är det för en fisk vi fångat då?» - »En ray, en kite, en diamondfisk, en devil fish.» Namnen formligen rann ur munnen på Pike, men då han såg, att jag blev lika vis, talade han om att det var en jättestor rocka som vi harpunerat. Så knackade han ut pipan mot båtens reling, gick för ut och halade in. Det var mig en väldig bjässe. I mörkret såg den ut som en hel liten klippa. Skaftet av den ena harpuner stack upp som en kvastprick, den andra hade gått all världens väg.

Det tog oss en rundlig tid att bogsera in den. Hela »Arcadias» besättning tog emot oss. Fisken förtöjdes vid piren för natten Följande morgon hissades den upp med hjälp av ångvinschen. Den vägde något över tre ton. Längden var aderton fot och mittöver vingarna på det bredaste stället mätte

den nära sexton fot.

Det var ingen av oss som längre tvivlade på den stora sjöormen, när det fanns så stora fiskar i havet. Pike talade i alla fall aldrig mer om sitt havsvidunder; utan medgav att han kanske låtit lura sig av rockorna, fastän han i själva verket innerst höll fast vid sin teori.

Till minne av den märkliga fångsten behöll jag ett tre fot långt hornliknande spett, till formen påminnande om en vanlig sticksåg, som jag skar ut ur stjärten på rockan. Huvudet på fisken skrapades rent. Vi presenterade det till Pike, som lät sätta upp det bland sina andra troféer. På en brädlapp målade jag ett namn och dagen för fångsten. Pike gillade det inte riktigt. Han gick och blängde lite snett först, men jag tyckte det passade bra med "Cum grano salis».

ELFTE KAPITLET.

So long Australia!

»Nej men Nelly, inte skall du gråta, om några månader är jag tillbaka.« Om nu detta evinnerliga tårflöde bara ville taga slut. Villrådlig skakade jag henne och försökte torka bort tårarna med vad helst jag kunde få tag i. Nelly hade tiggat, bett och hotat, men jag måste ju fara, i övermorgon, eller kanske rentav i morgon bittida. I sin högra hand höll hon något som hon inte ville visa mig, men då jag i min förtvivlan skakade henne, tappade hon en handfull pengar i gräset. Ny jämmer och ivrigt letande. Det var åtta guldmynt och några silverslantar. Vi fick strax tag i dem allihop och Nelly lugnade sig något. »Båten kan ju gå i kvav. Tänk om du träffar någon annan flicka i Port Natal och aldrig kommer tillbaka.« - »Asch, nu skall du inte vara dum. 'Arcadia' är på 1,400 ton, ett stort skepp, och föresten i Port Natal är alla svarta. Holy smoke, Nelly dear.« - »Ja, det är rätt, du skall svära, nu med detsamma, både på Holy smoke och S:t Patric.« Med handen på hennes klappande hjärta svor jag en dyr och helig ed, som beseglades med många kyssar.

Med ens var tårarna borta och hon var åter min glada, snälla flicka. Ivrigt radade hon upp pengarna på en sten. Åtta blanka guldpund, sju shillings och sex pence. »Jag har fiskat upp dem ur sparbössan med flugpapper och lagt dit en del kopparslantar i stället. När du väl har farit skall jag tala om det för far. Här är listan på allt vad du skall köpa.« På en remsa brunt omslagspapper satt fastgummade utklipp från den illustrerade katalogen. Det var en väldigt lång lista hoprullad likt ett sjökort. Hon bredde ut den på marken. En del figurer var understrukna med rödkrita, några med blåkrita, andra var märkta med en bock. »Det som är rött skall du köpa först, finns inte det, tar du det som är blått eller i värsta fall det som är märkt på annat sätt.« Hatten och skorna fordrade särskilda instruktioner och för att vara riktigt säker fick jag en strumpa som prov.

Hand i hand följdes vi åt genom skogen. Jim struttade i hämlarna på oss. Åter flödade tårarna. Vi satte oss på en kullfallen trädstam och jag strök hennes hår alltunder det hon snyftade. Nelly plitade med att sy in pengarna i innerfickan, »för se, så gör jag alltid med far då han skall till Jarradale och handla«.

Med ens spratt hon till. Jim smällde med svansen i marken. »Tyst, någon kommer.» Hon stod upprätt och lystrade. Hennes far stod framför oss, lutad mot sin bössa betraktade han oss en stund. Jag höll Nelly om livet och släppte inte mitt tag. »Du går hem, Nelly, nu på ögonblicket, och du din shpalpeen (slyngel) skall jag ha ett ord med ensam», kraxade gubben på sitt tonlösa dövmansspråk. Han arbetade upp sig till formligt raseri och till slut stod han där och bara skrek. »Nej, men far !» Nelly gick fram för att lugna honom. Han hoppade formligen jämfota och rätt som det var smällde en kraftig örfil Jag blev så överraskad att jag ej riktigt visste till mig. Jag kände hur blodet sjöd inom mig. Med ett språng var jag framme vid Nellys sida, ryckte till mig bössan och slängde den långt in bland buskarna. Vi satte av inåt skogen, Jim före liksom manande på oss. Jag kunde höra gubben svära och domdera då han letade efter sin bössa i mörkret. Vi växlade inte ett ord, bara gick och gick. Månen kom upp och stod klar över trädtopparna. Hur det nu bar i väg, så måste vi bestämt gått i en cirkel, ty vi var nu vid den vanliga mötesplatsen, offerlundan.

Benknotorna lyste i mörkret, träden kastade långa skuggor och från ett avlägset kärr trummade grodorna. Trum, trum, kvak, kvak. Ur kärret steg ett tusenfaldigt eko, det formligen kändes som marken darrade. Så dog det bort i några svagare knäppningar. Nelly tog min hand och viskade: »Det blir regn i morgon.» -»Det blir nog det, skall vi hoppas.» Ty så sade man alltid i Västastralien under skogseldarnas härjningstid. Ack, den som aldrig behövde segla mer! Det kändes så härligt där vi satt och höll varandra om livet.

Vi tänkte visst på samma sak. »Du behöver ej vara ängslig, hit kommer far aldrig. Han är snäll, han far, och du får ej tänka styggt om honom. Ser du, mor dog då jag föddes. Far sörjde och låg länge i en svår feber. Han blev döv och har så långt jag kan minnas varit en gammal man. Ser du kullen där borta?» Jag såg ingen kulle, jag såg bara på Nelly, hon var så blek i månskenet och hennes hår lyste så förunderligt. De stora bruna ögonen fick ibland ett fjärrskådande uttryck som nästan kunde skrämman, för att i nästa minut växla i ett tjuvpojksaktigt kisande. Hon var i berättartagen och då fick man lov att vara god lyssnare. Jag fick mig ett nyp och ett »hör nu på». »Under den kullen har far begravt en av sina trognaste vänner. Han var en svart man, en inföding. Far kom som ung man till Australien som fånge på ett fartyg över de stora haven. I många år var han fångslad och fick arbeta hårt på en plats som heter Botany Bay. Jim var där, han hade varit med om

att äta upp några skeppsbrutna sjömän.» Vid ordet Jim kom kängurun och lade sitt huvud på Nellys knä. »Det är efter Jim, svartingen, som jag uppkallat min känguru», interfolierade Nelly, som förstod att jag hade lite svårt att hålla ihop tråden. »De hjälptes åt att rymma, och det var tack vare svarte Jim som de, efter mer än ett års vandringar, kom till Flinders Bay. Far var den förste vite mannen här, och Jim och far har byggt den lilla stugan, som du nog har sett. Då mor dog och far blev sjuk, var det Jim som skötte oss bägge. Far har sagt att Jim närde mig av sitt eget blod då någon mjölk ej fanns att tillgå. Jim skar sig i fingrarna, och på så sätt höll han mig vid liv då jag var som svagast. Ja, så har far berättat det, mer än en gång må du tro.»

Nelly såg på mig med en blick som jag uttydde så, att nu är du väl ej ond på far längre. Mina tankar var tusentals mil fjärran. Jag hade som i en dröm hört Nellys berättelse. Jag satt och vaggade huvudet i händerna med armbågarna i knäet. »Sablar, nu måste det ske, jag måste gå ombord.» - »Vad är det du säger?» Upptagen som jag var av mina tankar, hade jag talat svenska. Nelly såg min vanda och nu var det hon som var den starka. Hon strök mig över håret, kysste mig. Med en beslutsamhet som hon själv försökte intala sig, manade hon på mig med forcerad glättighet. »Ja visst, nu skall du gå ombord. Pengarna har du, glöm inte listan.» Jag luffade före och Nelly trippade efter, ideligen upprepande sina förmaningar. Vid skogsbrynet gav vi varandra handen till avsked. Jag slet mig loss och sprang. En gång vände jag mig om. Nelly och Jim hade gått ner till stranden, där de tydligt avtec-knade sig mot den vita sanden. Nelly hade armarna runt halsen på Jim, jag tror bestämt att de kysstes. Skeppsklockan på »Arcadia» slog åtta glas vid midnattstimmen, det började att blåsa friskt från land.

I morgon skall vi segla.
Laurvig, du stolta stad,
väl har vi ingen Karl Johan
men en gata som går ilängs med strand.
Hej drenge och piger sjungen glad
Laurvig, du stolta stad...

Långsamt klapprade gångspelet, själv var jag uppe på stormärsrån och kastade loss seglet. Mina blickar sökte sig mot land. Över trädtopparna bort i viken steg en vit rök. Var det Nellys avskedshälsning? Pike var ombord

och hjälpte oss att lyfta ankaret. Med honom sände jag ett sista farväl. »Ka faen» blåste avskeds-fanfarer på sitt lokomotiv.

»Hissa förstäng och klyvare, låt focken falla, alle man till stormärsfallet.» Kaptan Markussen stod på bryg-gan och gav order. Andre styrman höll på att springa benen av sig. I förhand vid märsfallet stod förste styrman och segelmakarn. De käbblede som vanligt om vem som skulle ta upp sången. »Syng dere», sade förste styrman.

I pipig gammalmanstenor tog segelmakarn upp:

»Sandy was a tailor,
Ranso boys! Ranso!
on board an American whaler.
Ranso boys! Ranso !»

Med röjlar i topp för god låringsbris stod vi ut till sjöss. Det ropades på dram. Stewarden, den rackaren, höll inne på varan, mente att det lilla som fanns skulle sparas till jul. Förste styrman gick i alla fall och fiskade upp en flaska ur sin egen koj. Det blev »en lille en till lycke på reisen».

TOLFTE KAPITLET.

Sjömansfesten i Port Natal.

Vi hade törnat in på eftermiddagsvakten så där saligt trötta som man alltid känner sig de första dagarna på sjön. Jag vaknade då gubbarna kom in och slamrade med kaffemuggarna. »Sov, din jäkel», sade Nils. Vakten, på däck gillade inte att fria vakten törnade till vid kafferasten, ty då blev det ju mindre per man av det sköna fluidet. Men i dag kände vi oss förmögna, det var lördag, ransoneringsdagen. Snart satt hela frivakten med benen dinglande över kajkanten, bälgande kaffe och svepande i sig den ena landgången vetebröd efter den andra.

»Här har ni era sultna dyr », det var stewarden. Han slängde in två bleckpytsar på skansdurken, en med margarin, den andra full med socker, veckans ranson. I hast försvann alla de dinglande benen, fria vakten låtsades sova. Stewarden hade i alla fall sett hur vi tygat till hans härliga vita »loffar» som var ämnade att räcka till över morgondagen. »Om dere tror att jag inte har annat att göra än att baka så bedrar ni er. Gå ni hyggligt på brödet, annars säger jag till skepparn och då sätter han er på skarp ranson.» - »Oj, oj, oj då, snälla stewarden, det är ju lördag i dag och ny ranson för veckan.» Stewarden var i alla fall mäktat förgrymmad. Hans stora röda mustascher, som vanligtvis hängde likt betarna på en valross, böljade indignerat.

Genom den tunna väggen till timmermanshytten hördes segelmakarns stämman. »Vet hut, pojkar, ni har ju haft musical fruit (ärter och fläsk) till middagen. Läs er bibel, där står tydligt: 'Förbannad vare den som äter bröd till ärter.'» -»Nu skarvar du allt», föll timmerman i. Han slog vad om ett halvt pund tobak. -»Topp på det, din sabla träsmed.» Kistlocken slamrade. I hast blev det uppdagat att nästan alla man hade en bibel eller Nya testamentet på botten av sjömanskistan. Alla bladdrade lika ivrigt, ty man var inte riktigt säker på var det stod.

Segelmakarn kom in med brillorna på spänn. Aldrig hade väl bibeln genomnats med sådan iver i en fartygsskans; »Där ser du, här står: 'Förbannad vare den som äter bröd till ärter.'» Timmerman protesterade: »Det står örter och inte ärter.» -»Det smäller lika högt och du är så god och betalar.» Vi höll med i korus, och timmerman fick punga ut med sex kakor pluggtobak.

»Arcadia» var inte längre någon snabbseglare, smutsig i botten och hårt lastad som hon var. Vi höll oss på en tjugua tjugufem graders sydlig

latitud, laber bris och hett så man låg på storluckan om nätterna då det inte regnade. Vinden var variabel och vi slängde i väg på alla möjliga halsar.

Vi hade haft lusrengöring i skansen, då vägppankorna rakt höll på att äta upp oss. Nu målades och fejadades det till jul. En stor svart galt låg i grishuset och skulle slaktas endera dagen. Skepparns höns värpte för ovanlighetens skull; allt var så fridfullt och bra som det kunde vara. Då hände något, som höll på att kosta oss pojkar extra förplägningen till jul.

Nils hade fattat kärlek till skepparns hönor och tillsammans med Fritz och Werner gjort upp en plan att lägga beslag på en av dem. På en tom fotogendamejeanne hade de borrat hål i sidorna. Gammal talg och trassel lades i botten. På så sätt fick man en spis som det brann riktigt bra i. Jag hade nog märkt att de hade något fuffens för sig, och en kväll kom jag på dem nere i förpiken, där de höll till med sina grejor. Allting var klart, det var bara hönan som fattades. Hönsburen var låst, men Werner visste om att en spjåla lätt gick att taga loss. Han ville att hönan skulle nypas redan i kväll, men Nils, som var mera förfaren, rådde att vänta tills vi fått akterlig vind, annars skulle stekoset snart förråda oss. Anordningarna var så bra att jag försökte få vara med om kalaset, men Werner och Fritz röstade ut mig. Deras argument var överbevisande nog. »Vi kan väl inte stjäla hela hönshuset för din skull och en fågel räcker knappast till oss tre.» »Vad skall stewarden säga när han saknar sin höna?» - »Han kan inte räkna längre än till fem», föll Werner in. »Häromdagen då jag bar in vatten i kabyssen, snöt jag två bröd. Han märkte det inte, fastän jag såg honom stå och räkna bullarna flera gånger efteråt.» Det var tydligt att Werner var den drivande kraften och gjort upp hela planen tillsammans med Nils.

Jag stod till rors, då vinden började skrota sig och i vaktens av förste styrman kallades att brassa fyrkant; vi hade fått god vind. Tänkte att nu snöt dom nog hönan, spetsade öronen, men kunde ingenting höra. Då jag törnade in på hundvakten, kom Nils och petade mig i näsan med en hönsfjäder. - »På morgonvakten blir det kalas.» Jag somnade in och drömde om kokt höns med ris och currysås.

Bang! Bang! Det var »an störmän» som slog i skansdörren, hörde redan hur man höll på att giga storseglet och förbramseglet slog. Vi krängde över för babords halsar. Jag, Hansen och Samuel var uppe och bärgade storbramseglet. Det var ett fasligt spring nere i däck. Någon ropade: »Elden är lös i förpiken!» I hast var seglet beslaget och vi åkte med fart nedför lovarts barduner. Då vi kom ned i däck var alle man för ut; en slangledning

hade riggats till pumpen midskepps. Paniken var över. Förste styrman stod och höll Fritz i kalufsen med den ena handen, i den andra dinglade en halvstekt höna. På däck låg fotogendamejeannen och rykte.

I daggryningen stod alle man uppställda framför bryggan och Markussen höll storförhör. Fritz grät. »Hon krängde över och pytsen stjalpte.» Werner försökte svänga sig och bedyrade att han inte visste något om hela saken, men då rök Nils på honom och innan vi hann förhindra det, hade Werner fått två härliga blå ögon. Markussen slutade sin straffpredikan med hot om ingen extra förplägning och ingen grogg till helgen.

Julafton kom med ett herrans oväder. Markussen seglade som en besatt. Vinden var på slör och vi pressade med nästan alla segel satta. Sjön gick hög och hela stordäcket var en enda väsande vattenmassa som slog från bord till bord. Vi slingrade hårt.

I kabyssen var det slammer med pannor. Ibland stod ångan ur bägge kabyssdörrarna. Stewarden hade svårt att hålla fyr i spisen. Han svor på att skepparn inte skulle seglat så hårt på själva julafton om det inte varit för den stulna hönans skull. Nu rök lovertsskotet på förbramseglet. Vi gigade upp trasorna, segel togs in och sedan fick vi något lättare gång för märsssegel och revad focck.

Till middagen blev det färskt fläsk stekt i långpanna, men rödgröten var misslyckad, den smakade klister. Det hade kommit saltvatten i gröten genom luckan på kabysstaket. Hela eftermiddagen gick vi och undrade om extraförplägningen skulle torka in. Efter kvällskaffningen kom stewarden med tre flaskor rom, två askar cigaretter och en burk piptobak, Nils, Werner och Fritz skulle inte få vara med på kalaset, tyckte stewarden, men vi delade i alla fall lika. Att stjäla mat ombord i ett fartyg är inget brott enligt gammal sjömanscode, bara man inte blir ertappad.

Efter nära två månaders resa anlände vi till Port Natal eller Durban som platsen också kallades. Stor fin nyanlagd hamn med kajer och ångkranar. Det låg inte så många segelfartyg inne, mest stora ångare. Här såg jag för första gången på länge en svensk flagga förd av en ångare som hette »Baltic». Man höll sig i alla fall för god att umgås med skogsmatrosor och taljkokare, de observerades bara så där på avstånd.

Akter om oss låg en liten engelsk bark och riggade upp nya bramstänger och rår, som hon seglat av sig vid Kap. Hon var destinerad till Hongkong, lasten bestod av styckeegods, till största delen kinesiska smällare. Här gjorde jag bekanskap med en landsman, Karl Anderson från Göteborg, Kalle Ola,

som vi kallade honom. Vi blev strax »chummar» och det var med honom som Durban exploaterades.

Vi kappåkte i rickshaw mellan hamnen och staden, försökte slå släng med flickorna, som här inte gick av för småhackor. Men Kalle Ola var inte den som gav upp i första taget och vår samvaro höll på att bli alldeles förstörd av en skön irländska som stod i en »soda fountain» vid en av huvudgatorna. Engelska sjömansmissionen skulle ha fest för en del sjöfolk som varit till sjöss under julen. En gammal, gråhårig sjömanspastor hade gått runt på fartygen och bjudit in oss. Han var väldigt populär bland sjöfolk, strödde inte ikring sig för mycket svavel och var humant trevlig med sina förmaningar.

Sjömansmissionens lokal var av det storstilade slaget, den bästa jag någonsin sett. Fullt med folk, av vilka ett hundratal var sjömän. Stadens unga damer skötte om teserveringen och delade ut stora fat med smörgåsar och kakor. Pastorn läste en kort bön som slutade med orden: »For what we are going to receive, God make us truly thankful.» En äldre dam som visst tillhörde den högre societeten, ty hon blänkte som en julgran av diamanter, läste ett kapitel ur »Kristens resa», varefter julklappsutdelningen började. Sticktröjor, hängslen, strumpor, hjärtvärmare och muddar som skickats till missionen från all världens hörn. jag fick ett par präktiga yllestrumpor att ha till sjöstövlarna. I den ena strumpan låg en härva extra garn att laga dem med och en liten biljett med avsändarens namn. Min givarinna hette Sofia Hendriksen från Stavanger. Vid ett särskilt bord låg vykort och skriv attiraljer, så att var man med detsamma kunde sända en rad och tacka.

Några unga damer lät höra sina ljuva stämmor, julsånger i den högre stilen som inte slog vidare an på oss sjöfolk. Pastorn som kände sina pappenheimare, steg nu fram och uppmanade dem av oss som kunde sjunga att låta höra sig. Det gick lite trögt i början, men så klev en lång gänglig irländare upp på den lilla estraden och sjöng »My Irish jaunting Car». Det var ju ingen sjömansvisa, men han gjorde det bra. Man kunde höra hur hästen gnäggade, piskan smällde och vagnen skramlade. Den belönades också med dånande applåder. Isen var nu bruten och det sjöngs en del riktiga »sailor shanties» där alla stämde in i korus. Under pastorns ledning utförde en del småflickor en pantomim, som skulle föreställa sjöfolk halande i en talja, alltunder det vi sjöng. Stämningen var nu på sin höjdpunkt."

I en paus kom pastorn fram och talade: »Eftersom här i kväll finns en del

skandinaviska sjöman, tycker jag att de gärna kunde låta oss höra några av sina sånger.» Det blev alldeles tyst. Kalle Ola knuffade på mig. »Du som aldrig kan hålla käften på dig kunde gärna kliva fram.» - »Vad tycker du jag skall sjunga, skall jag ta Skeppet Skulda?» - »Är du tokig, inte den jeremiaden, nej bättre opp får det lov att vara. Ta du 'Helan går', den är 'klämmig.» Kalle Ola var envis med »Helan går», och jag klev fram. Med allvar klämde jag i, och när jag hunnit till halvan, sjöng hela församlingen med och flickorna på estraden halade talja. Stor succé och dånande applåder. Det var till och med en hel del som höll före, att min var den bästa sjömansvisan. Julgranen, det vill säga damen med briljanterna, komplimenterade mig särskilt.

Festen var slut. En äldre sjöman, en typisk gammal jacksheit, steg fram och höll ett tal fullt av genuin rörelse och tacksamhet. Det började med: »I dont give a damn vad någon tycker, men pastorn är den bästa sjömanspräst som jag har träffat på. Han har givit oss a hell of a good time, eller hur, pojkar? och nu skall han få tre ljungande hurra och en tiger.» Tigern var ett illvrål som skakade hela huset.

Vid dörren stod pastorn och skakade hand med oss. Var och en fick ett par traktater som stoppades i fickan för att senare studeras. Utanför dörren stod man en stund i klungor. Allmänna omdömet var att vi haft en bussig fest.

Lossningen av vår last gick med kläm. Vi hade ett tiotal stora »bock negroes» till hjälp. Ångkranen hanterade de stora bjälkarna som om de varit små knubb. Vad vi släpat på under en hel vecka i Flinders Bay, åkte i land på en dag. Men det var något som vi inte riktigt gillade och många med oss.

Ett tåg med fångar kom marscherande ner till piren varje morgon. Alla var sammankedjade, svarta och vita om varandra, och iklädda bruna kakikläder med pilmärken, en ohygglig maskerad. De knackade sten och jobbade med hamnpirens fullbordande, bevakade av infödda poliser i kortbyxor och en komisk kalott som satt på tre kvart på huvudet. De var beväpnade med klubbor, spjut och ett par handbojor och en visselpipa dinglade i bältet. Så fort någon av oss kom för nära fångarna blåstes det i pipan. På två höga träställningar satt ett par vita män med karbiner i knäet och övervakade det hela. Vi lyckades ibland smugla till fångarna litet bröd och tobak. Kalle Ola var den mest djärve av oss, jag fick ibland hålla honom tillbaka, då han fått för sig att han ville gå och skälla ner den där gubben, som satt på ställningen. Särskilt var han indignerad över att svarta och vita skulle vara sammankedjade, då de kom nedmarscherande. Vi gick och talade med

sjömanspastorn om saken. Kalle Ola mente på, att det var synd och skam att sjöfolk från alla världens hörn skulle få ett så tråkigt minne av en fin hamn som Port Natal. Pastorn klappade oss på axeln och lovade att vad vi framfört skulle komma till rätt forum. Vi blev inte så litet förvånade då pastorn dagen efter vårt samtal läste upp en lång ledare ur den lokala gazetten, vari Kalle Olas anförande återgavs med stenografisk noggrannhet. Ett par dagar efter var det slut med fångarbetet åtminstone nere på piren. - Du var en hyvens grabb, Kalle Ola, och pastorn blev än mer populär bland oss sjöfolk.

TRETTONDE KAPITLET.

Kapitlet tretton.

Vi höll på att ta in barlasten för återfärden till Australien. Kalle Ola var redan på väg till Hongkong med sitt fartyg. Då vi tog farväl av varandra lovade vi att skriva förstås, den vanliga refrängen. Många år senare träffade jag hans far i Göteborg och fick då reda på att det varit Kalles sista resa. Han dog nämligen i Hongkong till följd av nervfeber.

Jag skulle nu göra mina uppköp åt Nelly. Hade gått och dragit på det till sista stund. Liksom skämdes för att gå in i någon affär med min lista och höra efter priset på alla de där märkvärdiga sakerna. Hade i alla fall gjort en del förstudier, och Kalle Ola hade en gång, då jag stannat utanför ett modéfönster, anmärkt: »Du har då flugan riktigt. Du tänker väl inte lägga dig till med de där grejorna.»

Nu satt jag under backen och sprättade ut innerfickan på kavajen. Nelly hade gjort ett gott arbete eller kanske var det jag som var för fumlig. För att få slut på påtgörat tog jag helt enkelt och skar av hela fickan. Under det jag räknade pengarna hade Werner mig ovetande kommit ut ur rundhuset och fått syn på mig. Han blev strax intresserad. »Vad skall du göra med alla de där pengarna och var har du fått dem ifrån ?» Sablar också, alltid skall den där komma stickande. Jag slängde åt honom: »Det raver dig icke.» I ett språng var jag över relingen, tog mig en rickshaw och for till stan.

»Ladies Tailor & Outfitter» och så någonting på franska stod det med guldbokstäver över ingången till ett stort »shapp»,. Jag stod en stund tvehågsen mittpå golvet. En herre kom och föste mig fram till disken, där jag blev omhändertagen av en söt flickunge, som gjorde mig än mer förlägen. Konstaterade, att det var då katten vad man blir bortkommen av att fara till sjöss. Jag hade ju varit med mor och handlat i lika fina affärer som den här och jag såg som i en vision Lejas och Lundbergs butik i Stockholm. Men så väcktes jag till besinning av fröken som frågade vad det skulle vara. Jo-ho, ja-ha, och röd som en pion halade jag upp mitt märkliga dokument. Det blev lite fnitter förstås, men jag tog mod till mig, för bredvid hade jag en än märkligare individ som också gjorde fruntimmers-uppköp. Han sneglade på mig och jag på honom. Antagligen var han någon sorts farmare, ty ur ena stövelskaftet stack det upp en tjock läderpiska. Han

handlade väldeliga och allteftersom paketen slogs in stack han handen i en stor läderpung som stod på disken. Min expedit såg på listan. Allting var dyrare än som stod uppgivet. Hade klarat av skor, hatt, strumpor, en blå och vit bomullsklänning samt lite annat krimskrams. På disken låg en chemis med spetsar som Nelly varit så förtjust i. Det fattades just tio shillings, den kostade nämligen nitton shillings elva och en halv pence. Om jag prutat kanske det skulle gått, för jag hade en del egna slantar också. Men det vågade jag ju inte förstås med en så fin fröken. Han som stod bredvid mig vid disken gurglade något på holländska, stack handen i pungen och sköt över ett helt guldpund åt mig. Så visslade han så det skar igenom hela butiken och en kaffer boy, som stått nere vid dörren, kom springande och fick hela fångat fullt av paket, varpå de bägge försvann genom glasörrarna. Stod just och undrade vad som flög i karlen. Flickan höll upp det frestande plagget. »Vi slår väl in den också?» och därvid blev det.

Jag hade tänkt att smita ombord efter mörkningen så att ingen skulle se mig, och gick därför in på ett konditori, fick mig en »Milk shake» och väntade ut solen. Jag hade redan gjort mm i min kista för grejorna och hattasken hade jag tänkt gömma i min koj.

På »Arcadia» gick vaktman och spankulerade på stordäcket. Gömd bakom en timmertrave höll jag utkik. Passade på då han gick in i kabyssen, men hade knappast satt foten i däck förrän »an störman» ropade an mig. Han måste bestämt stått och hållit utkik. »Kom in i hytten så får jag tala vid dig.» Den där sabla Werner har förstås varit framme och skvallrat. Han harklade sig och hade lite svårt att komma fram med vad han hade på hjärtat. »Ja, ser du, det är så att Werner» Jag avbröt honom tvärt. Mina göranden och låtanden angick bara mig själv, och jag gjorde min av att gå min väg. Men »an störman» som i själva verket var en hyggelig karl, bara skrattade och mente på att jag ej skulle ta illa upp. »Du var mig en attan att ha handlat, och den här gången är det inte tobak och whisky.» Han sneglade på hattasken. - »Du har alldeles rätt. Och jag skall ge den där tysken för han springer med skvaller.» Han klappade mig på axeln. »Det är förstås Nelly som skall ha det där. Bli nu inte ond igen, tror inte du, att vi alla hört talas om Nelly! Häng in grejorna där i skåpet, för i skansen blir dom bara förstörda.» Innan jag gick för ut, fick jag mig en välment varning att se opp med massa Werner. »För han är lika full med dynt som en gammal galt.»

För andra gången länsade vi i väg över Indiska oceanen på en fyrtio grader

syd. Det blev en rätt snabb överresa och på trettiofemte dagen kastade vi ankar i Flinders Bay efter fyra och en halv månads bortovaro.

Det kändes precis som om det varit igår. Pike stod på piren med sin ropare och efter en stund kom »Ka faen» rasslande med lokomotivet.

Vid piren låg en norsk bark, »Charles Racine», från Stavanger, vars besättning gav oss ett gott handtag vid förtöjningen. Pike kom med posten. Det var en hel massa brev, varav en del redan hunnit returneras från Port Natal. Medan gubbarna höll på med brevläsning, gick jag in till »an störmän» och packade ner Nellys grejor i min sjösäck, och smet sedan i land så oförmärkt som möjligt. Hade fått lov av förste styrman att bli vaktman den första tiden, så jag var fri ända till solnedgången.

Vad det kändes skönt att få andas skog igen och vad det doftade härligt! Ja, se maken till Flinders Bay fanns väl inte på kartan! Mrs Pike stod i dörren och viftade åt mig. Då jag stannade för att vara artig, ropade hon åt mig att skynda på, »för Nelly väntar».

Väl uppe i skogen tog jag hatten ur asken. I ett långt bleckrör hade jag den stiligaste strutsfjäder man kunde tänka sig. Den stack jag in under bandet på hatten, men då jag försökte att lägga in hatten i asken fick den inte rum. Då lade jag ner min mössa i stället och satte hatten på huvudet. Sen sjöng jag så det skallade i skogen... »Varje flecka som där jag möter, hon är så glader som solas sken, och ho mej inte tillbaka stöter, jag får a kössa och lite te.»

»0 hoj !» kom det som svar bland de höga träden. Jag stannade villrådig, då det lät som minst ett dussin Nellyar var i antågande. »Hallå !» Där är Jim och där Nelly - hon sprang. Jag viftade med hatten, glömde rakt bort vad jag haft på huvudet. Vår omfamning blev ett riktigt brottartag. Hatten var slängd högt uppe i en buske och på marken låg en bruten strutsplym. Vi slog läger på stället. Nelly var den första som observerade den avbrutna fjädern och hatten i busken, men hon tröstade sig då jag förklarade att den var lätt att laga. Vi hade ju så mycket att prata om för resten. Nellys stora bruna ögon stod fulla av tårar och det var inte utan att jag höll på att lipa jag med. Hon satt med hatten i ena handen och skorna i den andra, vred, vände och provade. Så glad hade jag väl knappast sett någon människa, det var oj och aj varannan minut. Kiknande av skratt flög vi upp bägge två. I vår iver hade vi inte lagt märke till att vi slagit oss ner på sank mark och var alldeles våta i stussen. »Nu går vi hem», sa Nelly, alltunder det hon försökte ta ifrån mig sjösäcken, men jag ville själv ta upp grejorna och det

var roligt att kivas med henne.

Där låg bungalown och gamle O'Brien kom oss till mötes. Nelly lyckades i ett obehagligt ögonblick grabba tag i säcken och löpte med den före in i huset. O'Brien var den första som sade något. »Hon har väntat på dig, all right, all right, my son.» Vi skakade labb och gick och satte oss på verandan.

Det smällde i en av innerdörrarna, Nelly kom utdansande iförd sin nya stass. Hatten satt lite på svaj då den var något för liten, den avbrutna fjädern vippade, men klänningen satt perfekt. Skorna, strumporna, allt demonstrerades under ideligt stappande framför den gamle, som slog ifrån sig med bägge händerna. »Sure faith Nelly, du är omöjlig.» Men så kunde han inte hålla sig längre, tog henne i handen och svängde runt. »Du är så lik mor din.» Gick så in i huset för att dölja sin rörelse.

Det blev te med kakor. Nelly slog upp en splitter ny källburk. O'Brien kom ut med en flaska Honeydew och glömde inte bort att visa mig att det stod Dublin på etiketten. Därpå slog han i två försvarliga drinkar i dricksglas.

Solen sken genom fönstret, dämpad av vita muslinsgardiner. Flugorna surrade, några stora svarta myror hade lockats av sockerkakorna och klättrade beskäftigt runt i brödkorgen. Nelly gick ut för att taga av sig den fina stassen, men kom strax tillbaka och bredde en näsduk över faderns ansikte för flygfånas skull.

Vid flodmynningen blåste det svalt. Vad det var härligt att tumla om bland bränningarna! Efter badet gick vi upp i offerlunden. Jag tog nu fram mors brev och översatte dem för Nelly. I ett av dem var det bestämt ett foto, för kuvertet kändes rätt styvt. Nelly tummade på det och genast var hon klar med sina antaganden. Hon riktigt överhöljde mig med förebrående blickar. Som väl var anade jag inte själv vad det var, men det kändes i alla fall lättare då jag halade upp de kära dragen av min syster. Men Nelly var inte lätt överbevisad. Hon tyckte att hon såg alldeles för bra ut för att vara en så nära släkting. Tur för mig att det stod syster Elisabet på kortet, ty Nellys ögon gnistrade redan olycksbådande.

»Nå, vad tycker du bäst om av alla sakerna jag hade med mig» - »Hatten med plymen var nummer ett och så den här förstås. Hon visade mig en flik av den nya chemisen som redan tagits i bruk.

Tiden går fort när man har roligt, och jag måste ge mig ombord. »Du kommer förstås till te i morgon. Kom så tidigt du kan. Kan du inte komma

på förmiddagen ?» Jag fick lov att ingående förklara, hur nödvändigt det var för mig att få någon sömn, då jag skulle vaka hela natten.

Ombord hade man redan börjat att lossa barlasten, och genom akterluckan firades stora slingor av jarrawood-plank, vår nya last, destinerad till London. Pike satt uppe med mig nästan hela förnatten och språkade. Jag fick till livs nya fiskehistorier och så pratade vi om Stockholm förstås. Men jag märkte redan från början att han hade något annat på hjärtat, och till slut frågade jag honom rent ut vad det var fatt. - »Jaså, det var intresset om mig och Nelly. Ja, ser du, det skall nog bli bra, jag skall hem och läsa på styrman och skepparn. » Allt skulle nämligen gå så fort på den tiden. »Sedan blir det väl någon råd, och jag tänker ge mig tillbaka till Australien.» - »Men Nelly då, hur har du tänkt det skall bli med henne?» - »Vi får naturligtvis vänta på varandra. Nelly ville ju helst att jag skall rymma, men då kan jag ju ej komma hem igen.» Pike rev sig i huvudet. Han tyckte visst att det var ett fasligt svårt problem allt det där. »Nu talar vi om något annat», sade jag. Ty jag tyckte att Pike brydde sig i onödan. Men han var visst riktigt uppdragen i kväll och jag var på sätt och vis tacksam för sällskap under den långtrådiga nattvakten.

»Har du tänkt på att you are not the only pebble on the beach.¹» - »Vad menar du?» - »Jo ser du min missis...» - »Ut med språket.» Jag kände på förhand att Pike och jag skulle bli ovänner. Pike försökte lugna mig. »Låt oss nu tala förstånd. Ja, ser du, det är så att min missis påstår, att andre styrman på 'Charles Racine' slagit sina lovar kring Nelly.» - »Nå det hade han väl ingenting för?» »Nej, det tror jag inte heller», sa Pike, som just stoppat nattpipan, som han kallade det, och så blev jag lämnad ensam med mina tankar.

Ute på redan blinkade »Charles Racines» ankarlanterna. I daggryningen skulle hon segla. Jag överraskade mig själv med att ideligen gå och blänga ilsket på den där envisa ankarlanteran. Såg på min klocka och tänkte ett tag att jag skulle smita i väg upp till Nellys hus, men vågade på samma gång ej överge min vakt. Vad hade då flugit i den där hygglige Pike. Det är då själva attan, har man inte rättighet att ha något för sig själv. Nattens timmar kröp med snigel-fart. Gick för andra gången in i kabyssen och satte på kaffehurran för att hålla mig vaken, ty jag kände mig trött, ledsen och

¹ Du är inte den enda stenen på stranden.

utschasad. Skeppskatten »Kattfan» kom och slog sina cirklar kring mina ben. Den undra-de nog vad det var fatt med mig som i kväll glömt bart att kela med henne.

Då jag skulle törna in på morgonen kände jag mig alldeles klarvaken, låg och kastade mig i kojen. Efter frukosten somnade jag i alla fall och vaknade ej förrän vid tedags.

Nelly var förstas bös. Hon hade väntat på mig i flera timmar. Hon såg på mig forskande. »Vad går åt dig i dag, ser du så fin jag gjort mig? Nu skall vi ha te.» På en krokig trädgren dinglande en liten kastrull över elden, som var uppgjord i en bergskreva. En röd och vitrutig duk låg utbredd på marken. Ur en korg ploc-kade hon upp och började att duka. »Du har inte kysst mig än och förrän du gjort det, får du inget te.» -»Kära Nelly», vi låg på knä och kysste varandra, och för till-fället var alla bekymmer borta. »Var det inte bra påhittat av mig. Här är så trevligt och så får vi vara för oss själva.» Jag satt och mumsade på nybakade bullar och förstod på Nellys ingående beskrivning av bak-receptet att hon ville ha beröm.

Bakom bungalown, under ett träd som liknade våra tårpilar och i närheten av den lilla bäcken med de svarta kräftorna hade Nelly sin allra käraste plats, som hon uttryckte sig. Det var där vi i dag drack te. »Här har jag haft min lekstuga och där borta grävde jag mitt första trädgårdsland.» Allt skulle inspekteras och beskrivas. På marken låg ännu kringströdda porslins-bitar, gamla burkar och annat smått och gott, som ingår i barnfantasiens husgeråd. Vi hade så trevligt och Nelly gjorde sitt bästa för att muntra upp mig.

»Såg du när 'Charles Racine' gick i morse?» Vid ordet »Charles Racine» höll Nelly på att tappa tekoppen och blev alldeles röd i ansiktet, i varje fall inbillade jag mig det. Retad av stygga tankar fortsatte jag mitt förhör. »Träffade du inte några av pojarna ombord?» Nu var det jag som rodnade; skamsen såg jag Nellys förvånade blickar. »Jo visst, flera av dem, och andre styrman, ja han hette Erikson, var här flera gånger och språkade med far. Nu skall du inte vara dum, det är förstas den där Mrs Pike som varit framme och skval-lrat. Far har sagt att hon är en riktig häxa och att hon varit en mycket dålig kvinna. För resten umgås vi aldrig.» Med många kyssar gjordes avbön och så var det åskmolnet borta.

Det hade gått undan med lastningen, mycket fortare än då vi höll på med de tunga bjälkarna.

»Arcadia» började att ligga allt djupare på vattnet. Varje eftermiddag höll

jag till hos O'Briens. Nelly blev allt ivrigare och stod i med mig att jag skulle rymma. Hennes rörande ängslan för den oundvikliga skilsmässan blev svårare dag för dag. Hur roligt vi än ibland hade spökade den alltid för oss, och förbittrade vår samvaro. Jag försökte att intala henne hur omöjligt det var för mig att nu lämna fartyget. »Du förstår väl att jag inte kan bränna mina skepp just nu, och så aldrig kanske återse min mor.» - »Bränna skepp, ja se det var då ingen dum idé, jag önskar inget hellre än att skutan gick upp i rök eller att den drev i land, vad som helst bara du stannar hos mig.»

Det hände nu ofta att mina kamrater kom på besök om söndagarna eller då lastningen låg nere på grund av dåligt väder. En dag kom kapten Markussen och hälsade på, och Nelly bjöd honom på te. Skepparn kände väl till vår lilla roman, och jag glömmer aldrig Nellys bönfallande blick då hon bad kapten Markussen att jag skulle få mönstra av. Han gjorde sitt bästa för att trösta henne. »Om jag bara kunde få en ställföreträdare, skulle det nog lätt gå för sig.» Så klappade han Nelly på kinden. »Pojken skall hem och läsa på styrman först, och när han så blivit en färdig man, kan ni smälla till.» Det där om ställföreträdare hängde sig Nelly fast vid., »Ka faen» var den enda möjliga på platsen. Hon tog löfte av mig att höra mig för hos honom, fast jag visste ju redan på förhand att det var lönlöst.

Werner hade varit uppe ett par gånger och gjort sig till. Han hade alltid med sig fotografier som han nyligen fått sig tillsända hemifrån. Han skröt med sin fars »töff töff», som han kallade en sorts nymodig vagn, som gick med maskin. Särskilt försökte han snärja in sig med gamle O'Brien och talade då alltid om att i Tyskland fanns det en apparat som gjorde att döva kunde höra, och en dylik tingest lovade han att skriva efter. »Det kostar inget, den får jag av far.» Det var inte utan att jag började känna mig distanserad. Nelly lyssnade gärna till honom, för han hade en så övertygande svada. Ibland försökte hon att egga min, som hon trodde, avsvalnande kärlek med en stilla flirt. Jag led alla helvetets marter. Werner och jag hade visserligen på sista tiden varit rätt goda vänner, och alltid var det han som, näst Nelly, yrkade på att jag skulle rymma, och han lovade att bistå mig på alla sätt. Han tycktes riktigt frossa i att på något sätt få vara med om äventyret.

Det blåste en hård pålandsvind. På piren stod en järnvägsvagn med plank, det sista av vår last. Om bara stormen ville hålla upp, skulle vi vara segelklara på en dag. »Arcadia» låg och red i sina svåra förtöjningar längs piren. Fartyget var delvis halad klar av kajen. Hon ryckte och slet i de svåra trossarna, som än hängde slaka för att sedan strax styvna till så det sjöng i

dem. Nils hade blivit satt till vakt i mitt ställe, orsaken begrep jag nog. Skepparn var rädd för att jag skulle rymma under nattvakten. Pike lät undslippa sig något om att skepparn bett honom att hjälpa sig med att ha ett öga på pojkarna. Vad mig vidkommer så visste jag nog var jag hade Mr Pike. I all välmening ville han att jag skulle fara hem med fartyget. Han brukade alltid säga till mig: »Australien det är ingenting för dig». Så fick jag till livs hans egen sorgliga historia som just börjat med en mycket dum rymning från skeppet »Amazon» av Gävle, i en sydamerikansk hamn.

Var kan Werner hålla hus? Jag letade efter honom över hela fartyget. Fritz upplyste mig om att han just gått i land utan att be om lov. Vi var segelklara och tidigt följande morgon skulle det bära i väg. Förste styrman lät mig gå, men tog löfte av mig att vara ombord till klockan sex på eftermiddagen då fartyget skulle hala ut från kajen ifall vinden mojnade.

Mycket riktigt, då jag kom upp till O'Briens, satt Werner på verandan och hjälpte till att tömma resten av gubbens »Honey-dew», men Nelly såg jag inte till. Då hörde jag hennes signal på grässtrået och fann henne sitta gråtande på den lilla planen vid lekstugan. Fick en del förebråelser, varför jag ej kommit förr, då den där tysken, som hon uttryckte sig, kunnat palla sig i land. På min fråga hur det kom sig att Werner fått sådan tumme rned den gamle, svarade Nelly skyggt att far visst börjat dricka igen.

Stackars Nelly, vi buro våra tegrejer ända till offerlunden för att få vara riktigt i fred. Vi kunde lika gärna varit dem förutan, ty vi satt för det mesta med armarna om varandras liv. Det var min sista efter-middag i land och jag hade ju bara några timmar på mig. Vi hade bägge en aning om att det nu var oåterkalleligen sista gången vi såg varandra. Nelly grät ej mer och jag nästan saknade alla förebråelser och förmaningar. Jim låg på marken framför oss, han hade stjälp ut teburken och nosat i sig nästan alla bladen. Det som var över räckte just jämnt till en kittel te. Högt uppe i en trädtopp satt en fågel och skrattade åt oss. Den hoppade från gren till gren och korn så nära att vi tyckte den grimaserade åt oss, alltunder det den ömsom skrek, gnällde och skrattade. Det var »The laughing Jackass», som tog avsked. Nelly tog upp ett grässtrå och härmade fågeln, som blev allt högljud-dare. Jag bad henne sluta upp, men hon envisades att kalla på fågeln, som nu riktigt irriterade mig. - »Jag har ju ingenting att säga dig.» Nelly såg på mrig rned stela tårdränkta ögon. I nästa minut låg hon i min famn, hennes smekningar ville aldrig ta slut.

»Där har ni ju det riktigt trevligt, får man slå sig ned?» Det var Werner som

kom, det syntes tydligt att han druckit. Han sneglade på mig med ett överlägset hångrin och brydde sig ej om att mina blickar tydligt angav att jag önskade honom dit pepparn växer. Nelly tog upp en sten och kastade efter fågeln, som så illa förrått oss. Hon viskade i mitt öra: »Vad jag var dum.» - »Hör du Werner, nog begriper du att en sådan här stund borde du väl ha vett att försvinna.» De sista orden formligen röt jag fram. Det var endast Nellys armar om min hals, som förhindrade att vi rykit ihop. »Jo då, jo visst, för all del, jag skall inte besvära», han retirerade på behörigt avstånd. Stod i alla fall. och hångrinade, gjorde en gest att ta upp klockan. »Ge du tusan i tiden, den sköter jag om själv.» Han vände och gick åt skogsbrynet.

Tiden, ja, det var en påminnelse. Jag såg på mitt eget ur, det var just nätt och jämnt jag skulle hinna ombord. För sista gången gick vi hand i hand genom skogsbrynet. Jim lunkade efter på alla fem benen, den här gången skrattade jag inte åt honom.

Jag stod och höll Nelly i mina armar, hon hade svårt att hålla sig upprätt, hela hennes kropp skakade. - Den som skilde oss åt var Jim, och jag hölls i ett lika kraftigt famntag av honom som den gången då vi först möttes. Men nu fnyste han ilsket och svansen dånade i marken. »Men Jim, vad tar du dig till ?» Det var först sedan Nelly sagt till på skarpen som han släppte sitt tag. Jag vände mig om. Ibland gick jag baklänges och viftade åt Nelly. Det sista jag såg av henne var hur hon stödde sig emot kängurun, ideligen viftande. Så böjde hon sig ner. Det var då alldeles säkert att de kysstes.

FJORTONDE KAPITLET.

En rymning med förhinder.

Jag drömde att Nelly och jag var ute med hennes lilla flotte och red på de höga bränningarna vid flodmynningen. Vaknade vid att jag tyckte jag höll på att sjunka, men att Nelly försökte dra mig upp på flotten igen. Nils stod och ruskade mig i axeln. »Kan du tänka dig, Werner har bestämt rymt.» I ett hopp var jag ur kojen. På med byxor och svångrem! Werners koj var tom. Under filten hade han riggat till med ett par sjöstövlar och en kudde, så att det vid hastigt påseende skulle se ut som om någon låg i den. - »Nu tar tusan mig när skepparn får reda på det här», vojade sig Nils. »Men hur gick det till?» - »Jo se 'Ka faen' kom ombord för en stund sedan och ville bju mig på en avskedsdram och vi satt en stund och språkade. När han rodde i land tyckte jag mig märka att det låg ett bylte i botten på båten, men det fäste jag mig inte vid. Jag satt och rökte i skansen, där var och en hade sina timmerstockar att dra. i Werners koj var det alldeles tyst. När jag lyfte på filten... ja resten vet du.»

Jag kände hur det kom i heta vågor, darrade som av frossa. »Hör du, Nils, du som alltid varit bussig, nu får du lov att hjälpa mig. Ser du, den där sabla Werner är efter Nelly, det är inte tu tal om det.» - »Nej, vad säger du, en sån rackare.» Nils blev strax intresserad, ty Werner hade han ett horn i sidan till, alltsedan den gången de stulit hönan. - »Nu ger jag mig i land, det är inte en minut att förlora.»

Nils tvekade ett slag om det var alldeles riktigt, men tyckte som så, att en mer eller mindre gjorde detsamma.»Det blir ett sabla liv i alla fall för den där Werners skull, och går du med, exploderar väl gubben helt och hållet.» - »Men det ger jag attan i, det är rätt åt'en för resten, när han höjt priset på tobaken och i går tog han fyra shillings och sex pence av mig för en skjorta som jag köpte ur slabbkistan.» Han hjälpte mig att packa min sjösäck, vari jag stoppade mina bästa kläder och en del andra saker som för mig hade speciellt värde. Nils kröp själv över halvdäcket och drog upp lillbåten, »prammen», som hängde i ett tåg akter över. Vi firade säcken i båten och Nils rodde mig i land. Där tog vi ett rörande avsked av varandra. Han blev särskilt glad över att jag lovade att berätta för Nelly, vem som hjälpt mig i land. Det var det sista han ropade åt mig över vattnet. Glöm inte att tala om det för Nelly!

Säcken var tung, jag hade brått, slängde den i en buske. Tände en sticka. Klockan var nära midnatt. Sprang över stockar och stenar, ramlade och slog mig flera gånger, ty det var beckmörkt. Var i alla fall så väl lokaliserad att jag lyckades ta mig fram och höll mig väl i lä av husen, för jag var rädd att kängurun skulle få vind av mig, där han låg i sin inhägnad, trumma med svansen och ge varningssignal, som han alltid brukade göra.

Vad var det? Det lät som grammofonmusik. Försiktigt klev jag framåt. Det lyste ur ett fönster i bungalown. Lade mig under en buske och väntade ett slag, ty mitt hjärta bultade som om det skulle brista. Kröp så närmare. På bordet vid fönstret stod det en del glas och flaskor, och då jag kom än närmare kunde jag se gamle O'Brien med huvudet lutat i armarna som låg i kors på bordet. Han sov. Det var någon annan som rörde sig där inne. Kunde det vara Nelly? En hand tog tag i en flaska och fyllde i ett glas. Det var »Ka faen». Hans ansikte belystes klart av lampan då han höjde glaset och stjälppte i sig drycken. Så försvann han inåt rummet.

Ut i mörkret skrällde grammofonen en av Sankeys hymner, vars jämmerlåt ackompanjerades även ugglas hesa skrik bortåt hönsburen till. Men var var Nelly? Jag visste att hon ej var i bungalown, då hennes far hade supgille, vilket hon alltid fasade för. Jag kröp sakta ur ljusknippen från fönstret, observerade vinden igen och gick så försiktigt ner till det gamla pörtet. Tänkte först knacka på dörren, men blev då varse att det lyste svagt ur det ena gavelfönstret.

På bänken borta vid spisen satt någon, det var då alldeles säkert. Jag kröp rätt inunder det låga fönstret och kunde nu se in utan att resa mig. Instucken i en flaska flämtade en ljusstump. Nu såg jag tydligt Nellys ljusa klänning, men hon var inte ensam. Någon gick fram och flyttade ljuset och satte det på spiselhällen. Det var Werner. Det var märkvärdigt att jag inte skrek, för den förnimmelsen hade jag flera dagar efteråt. Jag måste ha varit tyst, ty ingen märkte mig. Werner satte sig bredvid Nelly, tog hennes hand. Nej, nu ville jag inte se mera, jag rusade tillbaka ut i mörkret.

Planlöst vandrade jag fram och tillbaka. Jag greps även obeskrivlig ångest. - Vad har du gjort? Jo, du har rymt från ditt fartyg och alla dina papper, du har gjort dig själv till en utböling, en outcast. Pike hade ändå så rätt, det börjar alltid med en rymning.

I min ena ficka kände jag något hårt. Det var en bunt brev, mors brev, som jag i all hast stoppat på mig. Min ångest ökades av att jag nu ej visste var jag var, då vinden alldeles dött ut bland de höga träden. Jag satte mig på en

liten kulle men flög strax upp igen, det var en myrstack. Snavade över ett kullfallet träd, låg i gräset och var alldeles slut.

Jag hörde ljuv musik, det lät som avlägsna orgeltoner. Det var havet, stranden. Det kära blåa havet! Den som ändå vore tusen mil härifrån! Så låg jag en stund och lyssnade, det kom så svagt så fint. Av den musiken fick jag kraft, jag blev mig själv igen. Till slut föll jag på knä: »Gud som haver barnen kär, se till mig som liten är, vart jag mig i världen vänder står min lycka i dina händer», stammade jag för mig själv. Resolut gick jag åt det håll varifrån bruset blev än starkare.

Jag var nästan halvvägs ute på piren då jag kom att tänka på min sjösäck. Vände och gick rakt på den plats, där jag trodde jag lagt den, hade tagit märke på ett par slingerväxter. Men i mörkret var alla buskar lika och lianer och slingerväxter var det överallt. Till slut måste jag ge upp. Mina tankar koncentrerade sig på att komma tillbaka ombord, snart skulle det dagas och »Arcadia» låg färdig att lätta ankar.

Ute på redden lyste det gula skenet från »Arcadias» ankarlanterna. Hon låg ej så långt borta, men det var i alla fall en styv simtur dit ut. Jag vågade för skams skull ej ropa an henne. Tog av mig kläderna och gjorde ett bylte av dem, som jag fäste med svångremmen likt en ränsel på ryggen. Undertröjan snodde jag som en turban runt huvudet, på så sätt ville jag bevara mors brev.

Vaktman på »Arcadia» slog åtta glas, klockan var fyra på morgonvakten, då jag firade mig i sjön från en bjälke. Skar mig i händerna av de skarpa musslorna, men kände det knappast. Marelden brann ännu i vattnet och allteftersom jag sam, dansade små ljusklot mot mig. Jag kände en stickande smärta i ena benet, det var de förbaskade maneterna. Med kraftiga simtag stävade jag mot fartyget, men strömmen började att ta mig. Nådde jag bara fram, skulle jag nog klamra mig fast och ta mig uppför röstjärnen, vari riggen var fästad. Med ens frös jag till och blev alldeles andfådd av fasa. Hajarna! Gode Gud, dem hade jag alldeles glömt bort. - Så där en femtio meter från fartyget märkte jag hur strömmen bar i väg med mig och trodde att jag aldrig skulle nå fram. Gav upp, ville spara krafterna för att nå stranden igen. Ryckte av mig remmen med klädbyltet som hindrade mig. Så ett sista försök! Nu slog jag skallen i något hårt, det var lillbåten, »prammen», som svängde av och an i sitt rep akter över. Där låg jag ett slag och tog igen mig, men så kom haj skrällen tillbaka, och jag kunde ej komma fort nog upp i båten.

Med hjälp av båtlinan var jag snart ombord, tassade försiktigt över halvdäcket. På förluckan satt Nils och synade en del grejor som jag lämnat efter mig. Han vred och vände på en gammal utsliten rock och såg helt belåten ut.

»Naj, naj, det är inte sant, gå din väg!« Synen måste visst ha varit för svår för Nils, där jag stod framför honom helt naken med min vita turban. Ty han höljde rocken över huvudet och satt och vaggade på kroppen. »Bu, hu, gå din väg«, kom där i dämpad ton från klädbyltet. Det hela var så komiskt och jag var så glad att väl vara tillbaka ombord, att jag nästan kiknade av skratt. Då lyftes en tygflik och Nils tittade fram. »Jaså det är bara du, jag trodde...«, men vad han trodde talte han ej om. Vi gick in i kabyssen och Nils gav mig en het mugg kaffe. Jag stod ännu naken, men det brände nu som eld över hela kroppen. Jag måste ha råkat in i ett helt manetstim. Nu tog jag ett heligt löfte av Nils. »Rocken blir din, om du lovar mig att ej ens andas om vad som hänt i natt.« - »Det kan du stole på, men du hälsade väl till Nelly från mig.« - »Ja då, ja visst gjorde jag det«, ljög jag för fridens skull.

Så gick jag in och knöt mig, den lilla tiden som var kvar. Då stewarden kom och purrade oss, hade jag hög feber, hela min kropp var full av röda prickar. Kapten, Markussen var inte vidare slängd i medicin, han mumlade något om fläcktyfus. För säkerhets skull fick jag en stor dosis ricinolja, som ju inte är någon vidare styrketår. Werners rymning togs inte alls illa upp. »Det var rätt åt'en«, sa skepparn.

Gångspelet klapprade, taljor gnisslade, spring och kommandorop på däck, någon skulle till och ta upp en sång. Då hörde jag förste styrman: »Håll deres käft, vet ni inte av att det ligger en sjuk man i skansen !«

FEMTONDE KAPITLET.

Öst, väst, hemma bäst.

Nästa dag var jag på benen igen fast lite svag i knäveckan. Det var med underliga känslor jag såg att land ännu var i sikte. Vi låg och dejsade för en laber bris och dyningen gick hög. Det bådade inte gott för natten. Fick oss också en rykande kuling, och innan solen gått ner, låg vi där för bottenrevade märssigel. Vi pressade med segel så hårt vi kunde för att komma klara av land. Skutan nekade i vändningen och vi fick lov att »halsa runt», det vill säga, kovända. Innan vi väl gick klara, var vi rätt in under land, Cape Leeuwins fyr nästan kastade sitt sken ner på däck. Långe Hermanson, som stått och passat förskotarna i vändningen kastades av en brottsjö från backen rätt över hela skanstaket och ner på stordäcket. Det dröjde ett tag innan vi fick tag i honom, ty däcket var fullt av vatten som spolade honom från sida till sida. Han hade fått ett komplicerat brott på högra lårbenet, men jämrade sig mest över smärtor i ryggen. Vi bar in honom i skansen. »An störmän» och jag förband och spjälkade, ty skepparn hade annat att beställa. På tredje dagen, mojnade det av något och vi var väl klara av land. Nu skulle det hållas skeppsråd. Först var det om vi skulle söka hamn för Hermansons skull. I denna fråga skulle han själv ha utslagsrösten. Vidare var det om vägen som skulle tagas, antingen vi skulle länsa undan och ta Kap Horn eller fortsätta runt Goda Hoppsudden. »Arcadia» seglade nämligen dåligt på grund av att hela hennes botten var betäckt med skaldjur, så kallade långhalsar, till en tjocklek av nära sex tum. Vi »ungguttar» skulle ej få vara med om skeppsrådet förstås. Därför kände jag mig ej så litet mallig, då Markussen ropade in mig som sista man. Hermanson ville ej veta av någon hamnangöring för en sådan bagatell. »Ge tusan i mig, det blir nog snart bra.»

På bordet i »Arcdias» fina salong låg utbredda de stora överseglingskortet. Vi stod uppradade och tummade våra mössor som brukligt var, allt under det skepparn förklarade situationen. Naturligtvis röstade vi alla för den kortare distansen runt Goda Hoppsudden. Loggboken togs fram och skeppsrådet antecknades, varpå vi skrev under. Pallesen från Bodö, Eskimån som han kallades, kunde inte skriva, han fick i stället hålla i pennskaftet och svära, varpå han petade dit sitt bomärke, ett dubbelkors.

»Hon går som en lus på en tjärad näver», sa segelmakarn, då vi äntligen fått en körare utanför Kap Agulhas. Med alla lappar på, som möjligtvis kunde föras, och en riktigt fin låringsbris gjorde den gamla hojen inte mer än åtta knop, då det borde ha varit minst tolv. Det började att bli klennt med provianten, fast vi på bästa sätt hjälpt till med både fågel och fisk.

Vi hade varit över fyra månader i sjön, då tidigt en morgon några skarpa bergstoppar dök upp vid horisonten. Det var S: t Helena. Vinden var laber och frampå eftermiddagen var vi tätt under land. Det hade börjat brisa i, då en liten båt med ett stort råsegel sköt ut från land. I dess akter stod någon och svängde en flagga. Skepparn hade inte vidare lust att dreja bi, ty han var snål på vinden. Det började allmänt knotas och till slut gav han order om att slacka på storbrassarna, och vi lovade upp i vinden. Katrejaren kom långsides. I båten var det tre man, akter ut stod det en gammal vithårig neger och styrde med en lång åra. Kapten Markussen stod på bryggan och såg bös ut. »Ni får tio minuter på er! Fall sedan av igen och håll på vanlig kurs, styrman !» Den gamle, i båten ropade: »Hallå, captain, God dam, i min båt finns allt, God dam. Ananas, bananer, God dam, kokosnötter, billigt, billigt, God dam. Fram med gammalt tågvirke, trasiga skjortor, tombuteljer! De få shillings vi hade strök också med. Stewarden köpte några säckar potatis och allt vad grönsaker som fanns. Så brassade vi fullt och fick ett »good by God dam» av den vitullige svartingen. På skanstaket i förriggen under backen hängde bananklasar och i var mans koj låg det kokosnötter och druvor. Segelmakarn hade lyckats smussla till sig två flaskor äkta Jamaicarom. Av kokosnötmjölk, krossade druvor och så rommen förstås lagade stewarden till en punschbål värdig en kung. Den kvällen lavades fest i skansen. Vi hade alla roligt åt Nils, som gick i en dödlig ångest. Han hade sin vana trogen ej kunnat hålla käft då katrejaren kom, och skepparn inte ville dreja bi. Han hade hävt ur sig något om en »hoven gubbstut» och var rädd för att skepparn hade uppfattat orden.

Mycket riktigt. Dagen efter blev han inkallad. Efter en liten stund kom han ut från salongen alldeles glädjestrålade. »Nå vad sa skepparn ?» -- »Ä, den här gången kallten jeg för en meget pen man, och då sparkte han ut mig,» Av stewarden fick vi sedan höra att Markussen gett Nils en ordentlig upptuktelse och sedan hyvat ut honom.

Jag stod på backen och höll utkik. Det var en härlig månljus natt. Stora flygfisksvärmar lyfte framför bogen, de skimrade och blänkte, det var som om någon strött silver på vår väg. Mina tankar kretsade; efter vanligheten

var de tusen mil borta. De återvände dock alltid till sista nattens händelser i Flinders Bay. Jag plågades av samvetsqual, som jag försökte bortresonera inför mig själv. Jag tänkte på mor och vad det skulle kännas märkvärdigt att åter få komma hem efter alla dessa år. Så återkom tanken på Nelly, men alltid var det hemlängtan som var starkast. Tänk vad mor skall bli glad, och jag som hade så mycket att berätta sedan!

Som jag stod och stirrade ut i rymden hade jag en förnimmelse av att inte vara ensam på backen. »Det måtte vara förste styrman, som går ronden. Tänk om han tror att jag sovit!» Jag stod alldeles stilla och stödde mig mot gångspelet. Sakta och liksom för mig själv började jag att läsa upp några verser ur Frödings »Balen». Jag hade kommit till »Och jag förstod att nu var allt förbi och i min själ kom mörk melankoli.» Då hörde jag en röst bakom mig, det var verkligen förste styrmans. »Den var inte dum dem», så fick jag ta om den från början. Men styrman ville också visa sig på styva linan. Så drog han Ibsens Terje Vigen för mig. Aldrig hade jag hört den läsas av en norrman och med sådan dramatisk schvung. Ögonen gnistrade, den lilla vårtan på hans krokiga näsa blev än rödare. Han svängde med armarna, så gick vi runt gångspelet; jag baklänges och han efter boxande mig i bröstet. »Jeg gav det jeg havde» - bang! »du tog alt mit» - bang! »og kraev, om du tror du har uret lidt» - bang! »Vår herre, som skabte mig slig.» - - -

Det blev upptakten till en rad av litterära utkiks-timmar. I bibelpåsen som vi fått av sjömansprästen i Port Natal, hittade jag en bok. Den var illa medfaren och saknade både början och slut, så ingen visste vad dess egentliga namn var, men den handlade om en ung flicka som hette Jane Eyre. Den boken läste vi bägge på en gång. Den ena kvällen hade styrman den, den andra dagen läste jag ett kapitel. På nattvakten diskuterades de märkliga äventyren.

Styrmans och mina trevliga passiarer på backen stördes till slut av att vi från litteraturen glidit in på politik. Och som Norge var ett fritt udeleligt rige under felles Konge, rök vi ihop om svenska historien, som jag naturligtvis inte kunde så bra som han. Styrman gick åter på bryggan och jag fick tänka mina egna tankar på backen.

Det började bli kallt, vi var på Nordatlanten. De kläder jag hade kvar inskränkte sig till ett par mycket styva och av allsköns målarfärg nedsmetade segelduksbyxor, två väl lappade skjortor och ett par smärtingskor av eget fabrikat. Nils hade avstått från den trasiga kavajen,

som nu kom väl till pass vid ror och utkik. För var dag blev det än kallare. Förrådet i skepparns slabbkista var för länge sedan slut. Jag hjälpte upp garderoben med en gammal sjösäck, som jag skurit hål i för armarna och som var stor nog för mig att krypa ner i och snöra till om halsen. På så sätt kunde jag hålla mig något så när varm då jag stod till rors.

Tidigt en morgon, innan solen ännu runnit upp så pass att jag hunnit ta av mig säcken, kom skepparn på däck. »Vad är det här för ett töjs? Har du inga ordentliga kläder?» fnös han föraktfullt. Jag kunde ju inte svara annat än nej. »Du har förstås sålt eller bytt bort dem.» Återigen, men nu ett indignerat nej. Så gav han sig inte förrän han fått reda på hur allt gått till. Varpå han gick ner i sin hytt och kom upp med en del av sina egna kläder; han löste själv av mig vid rodret då jag provade. »Har du inga kläder, kan du ju inte arbeta», var slutorden i ett mer än vanligt långt förmaningstal.

»Arcadia» kom sakta masande uppför Engelska kanalen. Vi hade lagt sista handen vid hennes uppfif-fande. Stängerna hade blankskrapats, riggen tjärats, master och rår var målade. Inombords sken det av ny färg, allt träarbete var sandskrubbat och fernissat, däckets så fint att man kunde slå sig ned och äta gröt på det var som helst. Hermanson som legat sjuk flera månader, var nu fullt återställd, fast betydligt låghalt. »Ett upp och ett i minnet», som segelmakarn uttryckte sig.

Vi som knappast under hela resan sett mer än ett par segelfartyg och några ångare, mötte nu ständigt hela rader av fartyg som skulle ut eller in i Kanalen. Man tyckte att det artade sig till riktig folkträngsel. Vårt så kallade kabysbestick hade redan bestämt ankomst-dagen till London. Hyran i våra motböcker hade adde-rats ihop och var man satt och diskuterade om vad han skulle ha till godo, då vi kom fram. Men det blev annat av. I nio dygn fick vi ligga på kryss mot en nordostlig hejare och med sugna blickar såg vi ännu »Bishop Rock», »Lands End» och »Ouessants» fyrar blinka.

Allting har en ände, men nog fick vi lära oss att axiomet om den kortaste vägen mellan två punkter ej slår in på sjön.

Äntligen hade vi fått god vind och då S: t Katherine Pt. fyr på ön Wight kom i sikte och kastade sitt skära ljusknippe ut över vattnet, kändes det som en befrielse. En bogserbåt höll sig uppe i lovart, den hade ropat an oss flera gånger och erbjudit sina tjänster, men då vinden som sagt var god, iddes inte kapten Markussen ens låtsas om den. Första gången den ropade an oss, skulle den ha åttio pund, men skepparn kom inte på däck förrän

förste styrman rapporterade sextio pund. Både vakt och frivakt var på däck och följde med spänning duellen mellan skepparn och tåg båten. I daggryningen var priset nere i femtio pund. Den norska flaggan gick upp på gaffeln. Bogserbåten kom nu närmare. Genom roparen vrålades: »Unionen mellan Sverge och Norge är bruten¹, jag tar er för fyrtio pund till London.»

Markussen slog näven i bryggräcket. Det var det enda tecknet på att han var upprörd. »Alle man att ta in segel, giga bramseglen och låt mellanstageglen falla», kommenderade han. Jag stod på bryggan, höll just på att putsa kompasshuset. Slängde putsgrejerna för att gå till väders då förste styrman hejdade mig. »Där ser du din storsvensk, att Norge var ett fritt udeleligt rige, men nu har nog Norge sin egen kong.» Han såg att jag var ledsen, fast att bli skälld för storsvensk hade jag aldrig haft något emot. Så klappade han mig på axeln. »Nu först kan Sverge och Norge bli riktigt goda chummar.» Jag gick själv upp och skar in en ny flagglinna på stortoppen, ty den största flaggan skulle hissas. Vi svenskar hurrade med våra norska bröder då den gick i topp, men timmerman var så förbannad att han gick in i sin verkstad och grät, stora gamla karlen.

Under sång, stoj och skrik halade vi upp bogserkabeln och lade ut den. Stewarden kom med skepparns sista »Squareface» (fyrkantig ginflaska). Efter en så lång resa, etthundrasjuttionio dagar i sjön, kändes det precis som om vi redan var hemma.

Vid Gravesend mötte oss mäklarbåten och vi blev inte så litet besvikna, då vi fick order att gå till Purrfleet, där lasten skulle lossas. Purrfleet är ett litet smutsigt hål strax ovanför Gravesend, men väl skyddat som vi först trodde mot alla landhajar. Vi hade dock inte legat där mer än ett par dagar, förrän de nosat reda på oss. Det var agenter, så kallade runners, för skraddare, klockskojare och boardinghousemasters. De senare försvann dock snart då de fick reda på att fartyget skulle gå hem. I stället dök det upp en del andra dekisfigurer, varibland var en svensk som tog upp order för fotografiförstoringar. Jag blev snart offer för hans enträgenhet. Tyckte att det kanske inte skulle vara så dumt att få min systers foto, som blivit mig tillsänt i Flinders Bay, på så sätt förskönat. Det kunde ju bli en bra present vid hemkomsten. Jag hajade dock till vid åsynen av det färdigvordna konstverket. Hon hade nämligen fått en så fin sväng på näsan och kindernas

¹ Unionen upplöstes 23 september 1905

rosenskimmer var väl skarpt markerat. Jag hade nämligen kostat på mig sex shillings extra för färgläggningen. Den förstoringen väntade jag mig mycket av då jag kom hem.

Skepparn hade förordnat att vi skulle få en eftermiddag på oss att bese London. Varje vakt fick var sin lördag. Jag var förstas väldigt nyfiken på allt det där som jag kom ihåg från Carlsons skolgeografi. Segelmakarn hade särskilt tingat på att bli färdledare för vår vakt. Han kunde staden alldeles utantill, och att det just var utantill fick vi snart erfarenhet av. »Trafalgar Square, ser ni pojkar, det är något det, och så sjöng han medan tåget rasslade i väg med oss:

»I live in Trafalgar Square
four lions to guard me.
Fountain and Statues all over the place,
Metropol staring me right in the face...»

Det första vi gjorde var att gå av vid galen station, för vår färdledare hade i hast blivit så törstig. Min opposition blev snart nedtystad, och hela gänget satte kurs på första bästa bar, och som den händelsevis hette »The Black Swan», Australiens emblem som stått på frimärkena i Flinders Bay, tyckte segelmakarn att han gjort sin sak bra. Jag blev ur humör, men att överge gänget kunde inte komma i fråga. I hast fick vi en massa bekanta och segelmakarn fick dra sina skrönor. Alla lyssnare skulle ha fria drinkar, nu var han riktigt i sitt ässe. Vi hade nog på sätt och vis rätt roligt, och ju längre man stannade, ju mer försonad blev man med tillvaron.

När det var på tid att slå till reträtt, försökte jag gång på gång att få mina kamrater med mig, och vi hade missat minst tre tåg innan vi väl var åter i Purrfleet. Då vi gick ombord stod förste styrman och stewarden på däck. De hade kommit med samma tåg från London fastän i en annan vagn. När segelmakarn fick se styrman, stramade han upp sig och försökte ta på sig en min full av faderlig omsorg -han hade ju varit färdledare. »Nå, vad såg ni nu allt för rart?» sa förste styrman. Segelmakarn var kvick med svaret, han ville inte förekommas. »Kan ni tänka er, fastän det är nu nära åtta år sedan jag var i den här by:", så är allting sig likt, alldeles precis sig likt.» Styrman skrattade. »Jo, ni är mig just ena fina turister.»

Gamla »Arcadia» var nu riktigt i hemvägstagen, det märktes nog på farten att vi gick lätt, det vill säga i barlast. På två och ett halvt dygn slängde vi i

väg över Nordsjön. Det blåste frisk pålandsvind då vi låg utanför Sandefjord och signalerade efter lots. Det var en härlig morgon, solen sken över båar och skär, där sjön bröt sig i vita kaskader. Slag efter slag stod lotssköitan ut mot oss. Det var precis som det stod i »Terje Vigem» :

»Der sprejter det hvidt, der glitrer det gult,
selv stilleste halvblikksdag; ~
men gå end dønningen aldrig så hult
indenfor er det som tidest smult,
med braekkede bølgedrag.»

Det var som om vi alla fått kvicksilver i oss, var och en for till sitt, så fort avmönstringen var över. Vi svenskar höll ihop och tog in på »Rum för resande». Båten till Göteborg skulle gå dagen efter. På natten insjuknade segelmakarn helt plötsligt, han hade fått blodstörtning. Jag fick gå upp mitt i natten och efter doktorn, som lugnade oss med att det inte var så farligt. Jag och Hermanson erbjöd oss att stanna kvar tills han blev all right igen, men det väckte ivriga protester. »Det. är bara det där norska ölet som jag inte tålt vid, ge ni er i väg, på ett par dar är jag på benen igen.» Det kändes hårt att skiljas så där, vi som varit tillsammans på »Arcadia» i nära två år. Innan vi gav oss i väg, tog han ett löfte av mig att på hemvägen i Göteborg underrätta hans fru hur sakerna stod. »Prata inga dumheter, förstår du, jag kommer om ett par dagar, tala om för henne att jag skrivit ofta, det vet du väl för resten själv.» Han hade skälmen i ögonvrån. »Ge er nu på porten, ni har ingen tid att förlora.» Att ta farväl av »Tomten» var som att säga adjö till allt roligt vi haft tillsammans, men det är nu en gång så, att en sjömans största prövningar ligger just i det där evinnerliga farvältagandet.

I en liten brädkåk bakom Gatenhjelmiska huset i Göteborg bodde fru Johanson. Jag hörde redan i farstun, där jag stod, och torkade av fötterna på en intrasslad dörrmatta., ett bång och slammer med spisringar, så kraftigt och energiskt att jag på förhand fick typen klar för mig. Fru Johanson var ett väldigt fruntimmer som såg ut att kunna ta vara på både sig själv och andra. Jag framförde min hälsning i så skonsamma ord som möjligt och målade ut min kära segelmakare på bästa sätt. Fru Johanson lyssnade intresserad, men släppte inte spiskroken. - »Han ska inte stå där och hovera sig över min man. Oskar har aldrig i sitt liv skrivit en enda rad till mig, och vad hans hyra anbelangar sköter jag nog om, att det blir mig tillsänt så och

så mycket per månad av redaren innan min käre herr man får ge sig i väg på en ny resa.» Jag föll av i god tid och backade ut genom köksdörren. »Han skall ha tack i alla fall.» Spiskrok och ringar slamrade på nytt, det hade visst rökt in på morgonkröken.

»Hicke de klick, klicke de hick», sjöng det i skenskar-varna då jag for med nattåget till Stockholm. Jag satt inklämd mellan två tjocka lantisar och tyckte att tiden gick som den där lusen på tjärad näver.

»Liljeholmen fem minuter.» Jag hade bestämt slumrat till ett slag. Vad skall de där fem minuterna vara bra för, jag som hade så brått. Gick ut och började feja upp mig. Blå kavajkostym av bästa engelska kläde, ny sticktröja. Satt silkeshalsduken rätt? Min norska »lua» väl stagad? Man ville ju göra ett gott intryck.

Centralstationen var sig lik, duvorna kretsade omkring mig där jag stod och ropade an en droska. Sjösäck och kista hade jag ställt in på bagagerummet. Vid Karlavägen steg jag ur droskan, då jag fått för mig att jag skulle gå den sista biten. I hörnet av Sibyllegatan vid Piras butik, mötte jag vår gamla Sofi. Det var inte precis mitt fel att hon tappade gräddkannan. Så sprang jag förbi henne uppför trapporna. Att trycka på knappen var nästa sensation.

Mor grät förstås, ja det gjorde vi för resten bägge två.

Jag hade haft en välförtjänt och härlig sommar ute i skärgården. Fiskat och levat rövare värre. På hösten började plugget i Navigationsskolan.

Det ringde på telefon, jag hörde att Sofi höll någon sorts palaver, innan hon kom infarande. »Herre jesta-nes då, han får komma till telefon själv, det är en herre som, ja, han är visst något utländskt, han sa något om en jacksheit.» - »Jaså, det är du, Hans Maje-stät, H. M. Hansen. Jo visst skall vi träffas, sure thing old boy, jag. kommer som ett skott. Klockan sju i kväll, Värtan sa du. Steamer 'Sun-Kisst'.» -»Vad var det han sa», kom det i kontrollerande ton från mor. »Det var en gammal god vän, en sjöman jag seglat med på 'Arcadia'. Antingen man heter Anderson, Petterson eller Lundström är det alltid ens öknamn till sjöss som lever längst. Nej, nu måste jag plugga ett slag innan jag går ut.» Sinus, cosinus, sekant, cosekant etc. etc.

Finis!